

Kuhane: Bible for Genesis

Formatted for Translators

©2022 Wycliffe Associates

Released under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Bible Text: The English Unlocked Literal Bible (ULB)

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English Unlocked Literal Bible is based on the unfoldingWord® Literal Text, CC BY-SA 4.0. The original work of the unfoldingWord® Literal Text is available at <https://unfoldingword.bible/ult/>.

The ULB is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Notes: English ULB Translation Notes

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English ULB Translation Notes is based on the unfoldingWord translationNotes, under CC BY-SA 4.0. The original unfoldingWord work is available at <https://unfoldingword.bible/utn>.

The ULB Notes is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

To view a copy of the CC BY-SA 4.0 license visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Below is a human-readable summary of (and not a substitute for) the license.

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format. Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.

The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

Under the following conditions:

Attribution — You must attribute the work as follows: "Original work available at <https://BibleInEveryLanguage.org>."

Attribution statements in derivative works should not in any way suggest that we endorse you or your use of this work.

ShareAlike — If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original. No additional restrictions — You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Notices:

You do not have to comply with the license for elements of the material in the public domain or where your use is permitted by an applicable exception or limitation.

No warranties are given. The license may not give you all of the permissions necessary for your intended use. For example, other rights such as publicity, privacy, or moral rights may limit how you use the material.

Genesis

1

¹Kuntazi, ileza aba bumbi Iwulu ni Inkanda yonse. ²Inkanda kena ibena chibumbeho, kena ibena chimwi. Ififi libena hewulu lya menzi. ³Ileza chati, "kube ni seli," mi chikwaba ni seli. ⁴Ileza cha bona Iseli, kuti ibali ilotu. Aba kauhanyi iseli kwi fifi. ⁵Ileza cha sumpa Iseli, "musihali," mi ififi chali sumpa "masiku." Chikwaba chitengu ni kakusasani, Izuba lya matangilo. ⁶Ileza chati, "kube ni chibaka mukati ka menzi, mi chikauhanye menzi ku menzi." ⁷Ileza cha bumba chibaka cha mwiwulu' ni ku kauhanya menzi a mwi konde lya chibaka kuzwa kumenzi a chibaka cha kwi wulu. Kubabi bo bulyo. ⁸Ileza chasumpa chibaka "Imbyumbyulu." Chikwaba chitengu ni kakusasani, Izuba lya bubeli. ⁹Ileza chati, "menzi ena mwi konde lye wulu a kangane hamwina nuchibaka chonke, mi kube ni muzumite." Chikwaba bobulyo. ¹⁰Ileza chasumpa chibaka chi zumite "hansi." mi menzi a kungene chasumpa ma "wate." Cha bona kuti kulotu. ¹¹Ileza chati, "Inkanda ku menise zi menantu: zi samu zi bika intanga ni masamu a zichelo a bika zichelo zina intanga mukati, chimwi ni chimwi chakuya chamifuta yazo." Chikwaba bulyo. ¹²Inkanda chiyamenisa zi menantu, masamu chabika intanga chamifuta yazo, ni masamu abika zilyantu zina intanga, chamifuta yazo. Ileza chabona kuti kulotu. ¹³Chikwaba chitengu ni kakusasani, izuba lya butatu. ¹⁴Ileza chati, "Kube ni seli mwi mbyumbyulu kauhanya musihali kuma siku abe imboniso, ye nako, ya mazuba ni zilimo." ¹⁵Kube ni liseli mwi mbyumbyulu liha iseli kwi Inkanda." Chikwaba bobulyo. ¹⁶Ileza chapanga maseli obele makando, iseli ikando liyendisa musihali, imi iseli inini libusa masiku. chatenda ni inkani. ¹⁷Ileza cha zibika mwi wulu kuti zihe iseli mwinkanda, ¹⁸zi yendise musihali ni masiku, ni ku kauhanya iseli kwififi. Ileza chabona kuti kulotu. ¹⁹Chikwaba chimine - mine ni kakusasani, izuba lya bune. ²⁰Ileza chati, menzi ezule ni zibumbeho zihala chabungi, mi nizi zuni ziuluke mwi wulu lya chibaka che mbyumbyulu." ²¹Ileza ababumbi zi bumbantu zi kando ze wate, mane ni zonse zi bumbantu zihala cha mifuta yazo, zibumbantu zi yenda ni kwi zulana mumenzi konse-konse, ni zizuni zonse za mabando cha mifuta yazo. Ileza chabona kuti kulotu. ²²Ileza chazihwila nati," Mwininjise lusika ni kukeza, ni kwi zulana mumenzi e wate. Zizuni ziekeze mwi inkanda. ²³Chikwaba chimine-mine ni kakusasani, izuba lyabu faifi. ²⁴Ileza chati, "Inkanda ilelise zi bupwiwa zihala, chimwi ni chimwi chakuya cha mifuta yazo, zi munantu, zonse ziyenda chebumo, ni zinyolozi za mwi inkanda, chakuya cha mifuta yazo." Chikwaba bobulyo. ²⁵Ileza aba leti zinyolozi mwi inkanda cha mifuta yazo zi munantu cha mifuta yazo, ni zonse ziyenda chebumo hebu cha mifuta yazo. Chabona kuti kulotu. ²⁶Ileza chati, "Tubumbe muntu muchibumbeho cheto, yotukozete. Ayendise inswi zewate, zizuni za mwimbyumbyulu, zi munantu, mwinkanda yonse, mane ni zi yendisa ibumo zonse zikokoba mwi inkanda." ²⁷Ileza chabumba mutnu muchibumbeho chakwe. Muchibumbeho chakwe chamubumba. Mukwame ni mwanakazi chababumba. ²⁸Ileza chaba hwila mi nati kubali, "muzale, mi mwinjihe. Mwizuze inkanda, mi muyendise. Muyendise insiwi za mwi wate, ni zizuni zamwiwulu, mane ni zonse zihala zi yenda henkanda." ²⁹Ileza chati, "Bone, ni bakuhi zisamu zonse ziha intanga zina hansi, ni samu lihi nelihi lyachilyantu china intanga mukati. Muzibe chilyo kwenu." ³⁰Kuzi nyolozi zonse zahansi, kuzi zuni zonse za mwiwulu, mi ni kuzonse zi kokoba chebumu hansi, ni kuzi bumbantu zonse zina luhuhu lwa buhalo ni bazihi lyani ni zimenantu zonse zi teke kubachilyo." Chikwaba bobulyo. ³¹Ileza chabona zonse zabatendi. Lole, kubali kulotu. Chikwaba chimine-mine ni kakusasani, izuba lya busikizi.

2

¹Linu mawulu ne inkanda ha zi mana, ni zonse zi hala ziba bikwa ku zili. ²Mwi zuba lye nsabata Ileeza na sika ku ma manizo a musebezi wakwe wa ba tendi, Imi na pumula mwo zuba la lye nsabata ku mitendo yakwe yonse. ³Ileeza na fuyola i zuba la lye nsabat kulijoloza, mu kuti aba pumuli ku mitendo ya kwe younse ya batendi mu kumbumba. ⁴Izi zibali nje zintu zi ba tendahali ziamana ni mauulu ne nkanda, hazi bumbwa mwi zuba lina Simwine Ileeza a bubma inkanda ni mawulu. ⁵Kana kubena zimenantu za munkanda. Linu kakwina chisamu che nkanda chi bamenete, mukuti Simwine Ileeza kana abeni kusokisa invula munkanda, linu kana kubena muntu yaba kulima ibu. ⁶Kono kabundu kaba kunyamuka mwi ulu kuzwa hasi, imi ni ku bombisa he ulu lyonse lye bu. ⁷Simwine Ileeza na bumba muntu kuzwa kwi suko lye buu, linu na huzila mu mazulu akwe luhuhu lwa buhalo, linu muntu naba chibumbantu chihala. ⁸Simwine Ileeza cha byala iwa ku buzwe, mwa Edeni, imi na bika mo muntu ya ba bumbi. ⁹Kuzwa mwi buu Simwine Ileeza a ba pangi zisamu zonse zinungisa cha ku bonwa ni bulotu ha ziliwa. Izi, zinuganya i samu lya buhalo libena hakati kewa. Linu isamu lya mano a kwi ziba bulotu ni bubibi. ¹⁰Luzwi, lu bazwi mukati ka Edeni kwi tilela iwaa. Kuzwa aho ni lwa kauhanya mu indwizi zone. ¹¹I zina lya lwizi lwe ntanzi nji Pishoni. Nji yona lububela kuhita mu nkanda yonse ya Havila, mwina igauda. ¹²Igauda ye yo nkanda ndotu. Kwina bulyo ni bedeliume ni bwe lye ni kise. ¹³Izina lya liwi, lwa bubeli nji Gihoni. ulu lwii lububila mu nkanda younse ya Kushi. ¹⁴Izina lya lwizi lo butatu nji Taigalese, mi lu bubila mu buzwe bwa Ashure. Lizi lwa bune nji Efulate. ¹⁵Simwine Ileeza aba hindi muntu ni ku mu bika mwi waa lya Edeni kuti a lilime ni kuli babalela. ¹⁶Simwine Ileeza na laela muntu nati, "kwi samu lina mwi wa ulye no sumunikite." ¹⁷Kono kuzwa kwi samu lya mano a kwi ziba bulotu ni bubi kanji uli, izuba lyeteno lye kwateni cha bu, sa ku sima ko fwe. ¹⁸Linu Simwine Ileeza nati, "ka hena kulotu kuti mukwamwe a be u mwina." Kani mubumbile mutusi yo muyeleele. ¹⁹Ku zwila kwi bu, Simwine Ileeza aba bumbi zinyolozi ze nkanda ni zizuni ze ulu na zileta ku muntu kuti a bone mwete a zi sumpile. ²⁰Muntu na aa mazina ku zintu, zihala, ni ku zizuni zonse za mwi ulu ni zibatana zonse za mwi nkanda. Linu muntu aba waniki na sena mutusi yo mubabalela. ²¹Simwine Ileeza na lazika muntu kulala ifonzi zingi, lunu muntu na lala Simwine Ileeza. Aba

zwisi ikupo lyo nke kwali na bumba haba zwisi ikupo. ²²Che kupo lya ba zwisi Simwine Ileeza ku mukwame, aba bumbi mwanakazi naa muleta ku mukwame. ²³Mukwame chati, "Inakwenu, uzu nje chifuha cha, zifuha zangu, ne nyama ye nyama yangu. Aba zwi ku mukwame mwa sumpwe "munakazi," mukuti aba zwi ku mukwame." ²⁴Linu mukwame mwa siye besi ni banyina, mwa nungane kwa mwihiyabwe. Linu mubabe inyama yonke. ²⁵Ba bena chintene-ntene, mukwame ni mwi hybwe, kono kana ba bena insoni.

3

¹Lyahanu inzoka ibali nji cibatana hansi cibana mano ku zonse za ba mbumbi Simwine Ileeza. Ni cati ku m wanakazi, ²"Kana tota Ileeza a ba wambi, sanzi muli ku cisamu chi ne chi mwi iwa?" Mwanakazi a ba wambili inzoka, "Tu wola kylya zichelantu za zisamu za mwi wa, ³Kono kuamana ni cicalntu ca cisamu ca ha kati ke wa, Ileeza a bati, mu siye mu cili, nanga ku ci wonda, ka mufwe." ⁴Inzoka ni ci ya wamila mwanakazi, "buniti bwa kuti keti mufwe. ⁵Ileeza wizi kuti izuba lyete mulye menso enu mueyaluke, kwi ziba bulotu ni bubi." ⁶Mwanakazi ha bona kuti cisamu ci lotu ka kulya, ni ku boneka nenza mu menso, ni kuti ci wanika ku talifisa muntu, ni ca kobola cicelantu ni kulya. Ni ca ha mwihiyabwe ya bena naye, a ye na lya. ⁷Menso a bo ni e yaluka, mi ni be ziba kuti bena cintenentene. Ni ba loka makoba e feige hawina ni kuli bwanga. ⁸Ni ci ba zuwa misindo ya Simwine Ileeza ha ba liku ka bu yenda mwi wa izuba ni li tontwele nenza, cho bulyo mukwame ni mhiyabwe ni ba li wungula kwa Simwine Ileeza mu zisamu za mu luwa. ⁹Simwine Ileeza na sumpa mukwame mi nati, kwa li, Wina hi?" ¹⁰Mukwame nati na ku zuwa mwi wa, mi nje ni tite, ni na cintenentene. Cho bulyo ni li wungulwe." ¹¹Ileeza nati, wa ku wambila kuti wina cintenentene nje ni? Mwanakazi nti, Izonka i ba ni cengi, mi ni bali." ¹²"Mukwame nati, mwanakazi yo ba ni hi ku bana ye, a ba ni hi cicelantu ca cisamu mi ni bali." ¹³Simwine Ileeza nati tu mwanakazi, "chinzi cho ba tendi?" Mwanakazi nati, Inzoka i ba ni cengi mi ni bali." ¹⁴Simwine Ileeza a ba wambili inzoka, "Mukuti u ba tendi i ci, ciwa kutwa wenke mukiti ka zimunanutu zonse ni zinyoloji zonse za hansi mo chumbe ce bumo lya mo lye isuko mu mazuba a buhalo bwako bonse. ¹⁵Muni bike ku sa zumizana mukati kako ni mwanakazi, mukati ke ntanga za ko ni ntanga za kwe. ka sile mutwi wako, mo mu sunte ku cisito." ¹⁶Kumwanakazi ni ca wamba kuti, "Mu ni njise kusasama cho kuwana bana; mo hwizimuke bahwile co ku ciswa. Kusuna kwa ko ka kube kwa muhyenu, kono mwa ku buse." ¹⁷u ba tekelezi kwi nzwi lya muhyenu, ni kulya ku cisamu, ci ni ba mi laele kuti, Mu siye kulya ku cili, inu ci lya kutwa ce baka lya ko; ca bukabo kolye cizwililila ku lili mabuba a muba a buhalo bwako bonse. ¹⁸Muliku letele miya ni lubangu, mi mo lye cimunantu conse ca hansi. ¹⁹Ca citutuka ca bulubi bwa ko kolye cilyo, ku twala ciwa bolela mwi bu, mukuti mo ba zwi. ²⁰Mukwame na wulika mwihiyabwe izina lya Eva kuti nji nyina wa ba hala bonse. ²¹Simwine Ileeza na tendela Adama ni mwihiyabwe zizabalo ha madada ni ku ba bwika. ²²Simwine Ileeza nati, linu muntu hantu ca ba ubu nji zumwi wetu, kwi ziba bulotu ni bubi. Cho bulyo a siye a zumininwa ku wonda ni mayanza hape, ni ku hala kuya kuil. ²³Cho bulyo Simwine Ileeza na mu tanda mwiwa lya Edeni, ku kalima ibu kwa bazwi. ²⁴Cho bulyo Ileeza a ba hindiki muntu mwi wa, na bika Icheribbumi ku buzwe bwe wa lya Edeni, ni mukwale u benya i nako yonse, ili ku sileleza i nzila ya cisamu ca buhalo.

4

¹Mukwame neziba mwihiyabwe Eva imi nalihinda ni hwizumuka Kaine. Nati, "Nahwizumuka mukwame chetuso ya Simwine." ²Kuzwaho nahwizumuka mwache wacswis Abele. Linu Abele naba mulisana wembebele, kono Kaine abali kulim ibu. ³Kubatendahali kuti inako haihita Kaine naleta zichelantu zebu kuba inubu kwa Simwine. ⁴Haili Abele, abaleti zimwi zibazala intanzi zamtapi yakwe ni mafuta amwi. Simwine abatamuli Abele ni numbu yakwe, ⁵Kono Kaine ni inmbu yakwe kanabaitambuli. Chobulyo Kaine ababengegete hahulu, ni kunyanyabilila. ⁶Simwine abawambili Kaine nati, "Chinzi chikubengise ni kukunyanyabiza?" ⁷Hotenda chilotu, keti notambulwe na? Kono haiba kotendi chilotu, cibe chikokobela hamulyango ni kukakaza kukuyeza, kono iwe uyelele kuchiyenza." ⁸Kaine abawambi kumwache Abele. Kubatendahali kuti hababena mumawa, Kaine nazimana kulwisa Abele mwache ni kumwihaya. ⁹Linu Simwine abwambili Kaine nati; "Mwachako Abele wina kuhi?" Nati, "Kanizi. Ime njinibabalela lili mwachangu?" ¹⁰Simwine nati, "Watenda nzi? Malaha a mwachako akwete asupa kwangu kuzililila mwibu. ¹¹Kuzuwa hantu ukutitwe njiwe kuzwililila mwibu liba zasamisi mulomu kutambula malaha a mwachako azwa mumayanza ako. ¹²Haulima ibu, kuzwahanu keti nilikuletele chabungi. Kobe yokabutiya ni kukabuheloka bulyo hansi. ¹³Kaine abawambili Simwine, "Imbazi yangukando kuhita muniwolela. ¹⁴Ikumbya, wanihindika mwizuba lyasunu mwelinu ibu, imi yense yeti naniwane kanihay." Simwine namuwambila nati, Heba kwina yetinehaye Kaine, kubozekeza bubi chabubi kakuhindwe chabungi bwinjisezwe hamana iyaza ni tobele." ¹⁵Linu Simwine ni iswayo haKaine, kokuti heba yeti bamuwane, uzo muntu asiye namulwisi. ¹⁶Chobulyo Kaine nazwa hena Simwine ni kukahala mukanda ya Node, kubuzwe bwa Edeni. ¹⁷Kaine abezibi mwihiyabwe ni halihinda. Na hwizumuka Enoke. Nicazaka munzi wa chisi mi naubika hezina lyamwane Enoke. ¹⁸Kwa Enoke kubazalwa Iradi. Iradi ababi isi wa Mehufaele. Mehufaele ababi isi wa Metushade. Metushaele ababi isi wa Lameki. ¹⁹Lameki abalihindili banakazi bobele. Izina lyaumina ibali nji Ada, mi umwi abali Zila. ²⁰Ada abahwizimuki Jabali. Ibali nji ishabo babli kuhala mumatente babena zimunantu. Mwache wa chiswiswu ibali nji Jubali. Abali nji ishabo ba bali kuzana ni kuliza ipeta ni lihelepa. ²²Haili Zila, abahwizimuki Tubali-Kaine, yabali ufuli wazitendiso za butale ni sipi. Ichiza wa Tubali-Kaine ibali nji Naama. ²³Lameki nawamibila banakazi bakwe, "Ada ni Zila, mutekeleze inzwi lyangu; inwe mubanakazi ba Lameki, mutekeleze kuzi niwambao. Mukuti nibehai mukwame yabani holofaza, mukwame muhya yaba nizimbisi." ²⁴Heba Kaine aba bozekezwa bubi chibubi chakuinjiswa kuman iyaza ni kobe, kokuti Lameki kabozekezwe

bubi chabubi chakuinjiswa cha makumi amana iyaza ni obelei ni kumana iyaza in tobele.²⁵Adama abezibi mwihiyabwe hape, mi nahwizumuka muswiswu zumwi. Chamusumpa izina lya Seta mi nati, "Ileeza abanihi muswiswu zumwi muchibaka cha Abele, mukuti Kaine abamwihai." ²⁶Muswiswu abazalwa kwa Seta imi aba musupi chezina lya Enoshi. Mwey inako bantu bi batanga kulapela izina la Simwine.

5

¹Izi njindaba zaluzubo lwa Adama. Ilea njizuba lya babumbi bantu, mi ababa bumbi mukuswa kwakwe. ²Nca babumba mukwame ni mwanakazi. Naba fuyaula ni kuba sumpa kuti batntu na mana kubabumba. ³Adama inga hala miako yina 130, naba isi wa mwana yomukozete, muchiswaniso chakwe, imi na musumpisa izina lya Seta. ⁴Kuzwa Adama haba isi wa Seta abahali miaka i mana mianda yeyanza ni mins yotatwe. Ababi insi wa banaswisu mi bakazana bangi. ⁵Adama cha hala miaka ipanga 930, kuzwaho nafwa. ⁶Seta inga hala zilimo zina 105, naba insi wa Enashi. ⁷Kuzwa haba insi wa Inoshi, abahali miaka ina 807 mi naba insi wa banaswisu ni banakazana bangi. ⁸Seta aba hali miaka ipanga 912, imi nichafwa. ⁹Linu Inoshi chabahalite miaka imanamakumi amana iyanza ni makumi oone, naba insi wa Kenani, ¹⁰Ingaba insi wa Kenani, Enoshi nahala miaka ina 815. Ababi insi wa banaswisu ni banakazana bangi. ¹¹Enoshi abahali miaka ipanga 905, imi ni chafwa. ¹²Linu Kenani inga hala zilimo za makumi eyanza ni makumi aobele, naba insi wa Mahalaleli. ¹³Kuzwa haba insi wa Mahalaleli, Kenani nahala feela miaka ipanga 840. Ababi insi wa banaswisu ni banakazana bangi. ¹⁴Kenani nahala miaka ipanga 910, kuzwaho nafwa. ¹⁵Kuzwa Mahalaleli chahala miaka ipanga makumi apanga iyanza ni kumi ni miaka ipanga iyanza naba insi wa Jaredi. ¹⁶Kuzwa haba insi wa Jaredi, Mahalaleli cha bahali miaka ipanga 830. Ababi insi wa banaswisu ni banakazana bangi. ¹⁷Mahalaleli abahali miaka ipanga 895, mi nafwa. ¹⁸Kuzwa Jaredi chahala miaka ipanga 162, chaba insi wa Enoke. ¹⁹Kuzwa haba insi wa Enoke, Jaredi a bahali miaka ipanga makumi a mianda imana iyanzaa ni mianda yotaatwe. Ababi insi wa banaswisu ni banakazana bangi. ²⁰Jaredi abahali zilimo zina 962, mi nafwa. ²¹Kuzwa Inoke chahala miaka ipanga makumi apanga iyanza ni kumi ni miaka ipanga iyanza, naba insi wa Metusela. ²²Enoke abayendi ni ileza zilimo zilikana miaka ipanga mianda yotatwe kuzwaho ababi insi wa Metusela. Ababi insi wa banaswisu ni banakazana bangi. ²³Enoke abahali miaka ilikana 365. ²⁴Enoke abayendi ni ileza, abayendi mwinkilila mukuti ileza abamuhindi. ²⁵Kuzwaho Metusela chahala miaka ipanga 187, chaba insi wa Lameki. ²⁶Kuzwaho naba insi wa Lameki, Metusela abahali miaka ipanga 782. Ababi insi wa banaswisu ni banakazana bangi. ²⁷Metusela abahali miaka ipanga 969. Kuzwaho nanfwa. ²⁸Kuzwaho Lameki chahala miaka ipanga 182, ababi insi muswisa. ²⁹Namusumpisa izina lya Nuwe, liti, "Uzu mwatuhe impumulo kumutendo wentu ni kukuchisa kumutendo wa mayanza wentu, utuswanela mukuti ibu libakutiwakweIleza." ³⁰Lameki abahali miaka ipanga 595 imi kuzwaho naba insi wa Nuwe. Ababi insi wa banaswisu ni banakazana. ³¹Lameki abahali miaka ipanga 777. Kuzwaho nanfwa. ³²Kuzwaho Nuwe hamana kuhala miaka ipanga mianda imana iyanza, naba insi wa Sema, Kama ni Jafeta.

6

¹Cheyo inako chikubena bantu bangi ni bana babakazana babakuzalwa, ²banaswisu be ileza chi ba bona kuti banakazana babali balotu luli, nci ba balihindila ni kubasesa, zumwi ni zumwi yaba kuketa. ³Ileza nati, "Luhuhu lwangu kasilwikalilile kumuntu kuya usamani, kakuti bahala chenyema. Mubahale miaka ina 120." ⁴Tendahali inako iyo bana be ileza babaswisu hababkusesa banakazana bakupepwa kubana kwame, mi chibabena bahwile nabo. Aba babali bakwame babaile inuwa cho kusatiya zintu. ⁵Simwine ha bona kuinjihankana kwabubi bwamuntu hansi, inkando, ni kuti mnahano ya bo chiyezula bubi mwinkulo zabo cho kuzwila habusu. ⁶Simwine nalinyaza cho kubumba muntu hansi, mi chiyimuchisa hahulu moyo wakwe. ⁷Chobulyo Simwine chot, "Kaniyundise muntu ibi bapangi hanu hansi mwifasi-muntu ni zinyoloji, zintu zichumba chebumu ni zizuni zomwiulu, mi ni lizuwa bubi chokuzibumba." ⁸Mi nuwe cho wana kushmubiwa mumenso a Simwine. ⁹Izi nzi zibali zinkalantu zi ba kuamana ni Nuwe. Nuwe abali mukwame abali kusepehala sinte, ni kusanyazahala mubantu beyo inako. Nuwe abayendi ni ileza. ¹⁰Nuwe abali isi wa banaswisu botatwe Sema, Khama ni Jafeta. ¹¹Hansi babe zwile ikwe habusu bwe ileza, mi kwizula mifilifili. ¹²Ileza chobona hasi; mubone, libezwile ikwe, bantu bonse baba silafazk infasi cha mitendo yabo. ¹³Ileza choti kwa Nuwe, "China bona kuti cheli inako ya kusisa mamani-mani a bantu, chokuti infasi chilibe zuli mifilifili chabo. Luli, kaniba yundise hefasi. ¹⁴U lizakile i aleka ya zisamu zagofele. Uzake tuubozana mwi aleka ni kutumatka kune ni mukati. ¹⁵Moizake buti: Bule bwe aleka buswanela kuba mapeka apanga mianda yo tatwe, bufuhi bwa yo ipange mapeka akwana makumi otatwe. ¹⁶Upangile i aleka chituwa, ni kumanisiza che peka li zwila kwimbali yo kwiulu, chigwala mwi aleka kuzwila kwi mbali yahansi mwinkalulo yo bubei niyo butatu. ¹⁷Utekeleze, chinina hafuhi ni ku leeta menzi a muunda hweulu lyefasi, kwiza kusinya zoonse zintu zihuza buhalo mwikoonde lyewulu. Zintu zina hansi kaziwe. ¹⁸Linu kani pangi chilikani nawe. Muwize mu aleka, iwe, ni baana bako bechiswisu, ni mwihiyenu, ni banakazi babana bako bechiswisu. ¹⁹Kuchimwi ni chimwi kuzihala, obele kumufata ni mufuta nzi leete mwi aleka, uzibike new ni zihala, zoonse zikwame ni zanakazi. ²⁰Kumishobo ye zizuni zoonse, ni misho ya zinyoloji zonse, mushobo yonse ye zina zi chuumba chebumo, u hinde zobeile ili chikwame ni chanakazi kuzibika mwi aleka kuti zihale. ²¹U likunganyize mifuta yonse yailyo chiliwa mi uzibike ili kutizibe zilyo zaka ni zazo." ²²Imi Nuwe cho teenda bulyo. Cha kuya kuzonse zabamulai ileza, imi cho teenda bulyo.

7

¹Simwine na wambila Nuwe, "Wize, iwe ni bonse be nzubo yako, mwa aleka, ni ba boni kuti iwe njewe yo siyeme habusu bwangu molu luzubo. ²Mu zinyoloji zonse chena utete zina 7 za chikwame ni 7 chanakazi. Ku zinyoloji zisa cheni kuzili ulete zobe, cha mukwame ni mulikan acho. ³Hape ni ku zizuni za mwiwulu, ulete zina 7 za chikwame ni 7 za chanakazi, kuhaza lutanga lwa chinsi ch hansi honse. ⁴Mu mazuba ena 7 kani sokise invula inkanda yonse ka mazuba ena 40 ni masiku ena 40. Kani manise zonse zihala zina hansi zini babumbi." ⁵Nuwe na tenda zonse zaba muwambili Ileza. ⁶Nuwe abena miaka ina 600 muunda hawiza mukanda yonse. ⁷Nuwe, bana bakwe baba kwame, ni ba muhyabwe, ni ba mwihyabwabo ba bana bakwe ba bakwame ni benjila mwa aleka bonse chbaka la menzi amuunda. ⁸Zinyoloji zichena ni zinyoloji zisacheni, zizuni, ni zonse ziyendisa mabumo hansi, ⁹zobe ka zobe kuza chikwame ni za chanakazi, ni za keza kwa Nuwe ni kwinjila mwi aleka, sina Ileza mwaba muwambilili Nuwe. ¹⁰Chikwaba bulyo hakuhita mazuba ena 7, mezi amuunda ne eza mukanda yonse. ¹¹Mu mwaka wa bu 600 wa kuhala kwa Nuwe, mu mwezi wa bubeli, le zuba la bu 17 la mwezi, mwizuba liswana, menzi a mwibu onse atungite cheyaluka kubwazukila ka kuyaluka, mi ni mahalo ewulu cheyaluka. ¹²Invula chiyatanga ku soka mukanda yonse mazuba ena 40 ni masiku ena 40. ¹³Mwizuba liswana Nuwe ni bana bakwe babakwame, Sema, Kama ni Jafeta ni mwihyabwe Nuwe, ni ba mwihyabwe nabo chibe njila mwi aleka. ¹⁴Ni benjililila hamwina ni chinyoloji ka chinyoloji cha muzuka kakuya chakulikoza chimunantu kuya kakuli koza, ni ziyenda kamabomu hansi kuya ka kulikoza kwazo, ni zizo kuya kakulikoza kwazo, kakulikoza zibumbantu zina mabando. ¹⁵Zobe kuzonse zihala ni zihuza ni zeza kwa Nuwe ni kwinjila mwi aleka. ¹⁶Zinyoloji zonse zi ba yendi zibali za chikwame niza chanakazi, zibenjili kuya ke Ileza mwaba muwambilili. Linu Ileza cheyala mulyango. ¹⁷Muunda chiweza mukanda muzuba amakumi wone, mi menzi chaekzeza ni ku katula aleka ni ku inyamwina hewulu ye inkanda. ¹⁸Menzi cha wumbiliza inkanda yonse mi aleka chiya chimboka hewulu lya menzi. ¹⁹Menzi naekzeza chabungi mwinkanda mane chakuta kuti ni malundu abali maale aba chompokete chamina. ²⁰Menzi ni anyamuka chakukolwa kena 15 ni ku minisa impela za malundu. ²¹Zonse zibumbantu zihala ziba kwenda, hansi ni zanfwa, zizuni, zimunantu, zinyoloji zamuzuka, ni zonse zihala zibumbwite zibahali chabungi hansi ni bantu bonse. ²²Zonse zibakuhala hansi, zibakuhala muhuza wabuhalo mu mazulu azo, zibafwi. ²³Njikuti zonse zintu zibakuhala hansi nizamaniswa, bantu ni zinyoloji ni zi yendisa mabumo ni zizuni za mwiwulu. Zonse ni zanfwa kumana mwinkanda. Kwande a Nuwe nabo babena nabo mwa aleka njibabashali. ²⁴Menzi chaba mwinkanda ka mazuba ena 150.

8

¹Ileza na zeza, zonse zinyoloji za mwinkanda, ni zonse zimunanu zi bena naye mwa aleka. Ileza nahungisa luhuhu munkanda, ni menzi chatanga kubola hansi. ²Menzi amwibu atuhaite ni mahaulo mwiwulu abe yalite, mi niya zamana kusoka. ³Menzi amunda natanga kuhwa buche-buche hansi, mi hakumana mazuba ena 150 menzi cha ba kubolelet hansi. ⁴Aleka ni yeza ku sika mu mwezi wabu 7, mwizuba labu 17 lya mwezi, ha malundu a Aratati. ⁵Menzi na zwila habusu kubola hansi kutwala mu mwezi wabu 10. Mwizuba lye ntanzi mumwezi, impela za malundu ni za boneka. ⁶Kuba tendahali mumazuba ena 40 nuwe ne yalula yihaulo la aleka laba bezete. ⁷Natumina hanze ungalole ya ba yuluki ni ku yenda ni ku bola ku sikila menzi hazuma munkanda. ⁸Incha tumina inkuba ku bona nandi menzi chiya yenda hansi ye nkanda, ⁹mi inkuba chiyabula chibaka chaku pumuliseza matende, mi chiya bola kwali mwa aleka, mukuti menzi abachi wumbilize inkanda yonse. Nazwisa iyanza lyakwe hanze, mi chahinda kuiboza mwa aleka naye. ¹⁰Na lindila ma zuba ena 7 mi hape na tuma inkuba ku zwa mwa aleka. ¹¹Inkuba niya bola kwali muchimine mine. Bone! mukaholo mubena ikoba iteke li cheletwe lye olive. Linu Nuwe abezi kuti menzi chabola hansi munkanda. ¹²Chalindila amwi mazuba ena 7, na bolela kutuma inkuba hanze hape, kana ibakaboli kwali hape. ¹³Kuba tendahali muchilimo chabu 600 ni chilimo chonke, mu mwezi wetanze, izuba lyetanzi mu mwezi, menzi abazumi munkanda. Nuwe nazwisa chibayibite aleka, na lola hanze, incha bonaho, lola huwulu lya hansi haba zumite. ¹⁴Mu mwezi wa bubeli, mwizuba lya 27 lya mwezi, inkanda chiyazuma. ¹⁵Ileza na wamba kwa Nuwe, ¹⁶"Uzwe mwa aleka iwe, muhyenu, bana bako ba banaswisu, ni bamwihyabwe babana bako ba baswisu babena nawe. ¹⁷Zwise zonse zibumbantu zina nawe-zizuni, zinyoloji, ni zonse zichumba mabumo munkanda-njokuti zinjohe chobungi munkanda, mukuta kuti mwinjise luzubo niku ekezeza munkanda. ¹⁸Linu Nuwe chazwa ni bana bakwe babakwame, muhyanwe, ni bahyabwe babana bakwe ba babakwame naye. ¹⁹Chonse chi bumbantu chihaka chonse chintu chichumbisa ibumo, chonse chizuni, chonse chiyenda hansi, kuya ja luhansi lwateni, chizazwa mwa aleka. ²⁰Nuwe nazaka i aleka ye Ileza. Nahinda ku zinyoloji zimwi zichena ni zimwi mwateni zizuni zinjolola, mi chaha chiabelo chakuhisa he aletale. ²¹Ileza na nunkuza munko mulotu chaliwambila munkulo, yakwe, kee nikute ibu ka chebaka lya muntu, nakuba kuti mizezo ye nkulo zabo imbilala ku zwilila buhwile. Mukuti ketichini bolela hape ku sinyu zintu zonse zihala, ubu muniba tendeli. ²²Inkanda hayishala, inako ya lutanga ni ku sinza, ku tontola ni ku hisa, imbumbu ni maliha, zuba ni masiku kete chizimana."

9

¹Linu Ileeza na bafuyola nuwe ni bana bakwe ba bana swisu, mi nati muzale muekezehe, imi mwi zule hansi. ²Kumitiya ni kulikaliwa mukube he wulu lya zinyoloji zonse zihala hansi, hewululya zizuni zonse zamwiulu, hewulu lya aintu zonse zi chumba hansi, ni hewulu lye nswi zamwi wate. Zihelwe mumayanza enu. ³Ziyenda zonse muzibe zilyo zenu. Sina muni bamihelele zimenantu, hanu ni miha zintu zonse. ⁴Kuzwa a ho sanzi ni muli inyama ina buhalo-kakuti mumalah njimwina buhalo-bwayo. ⁵Chamalaha enu, buhalo bwina mu malaha enu, kani mibuze. Kani buze zinyozi zonse mu mayanza ozo wi haya ya zalwa naye, munisake kuli tabilila habu halo bozo muntu. ⁶Witila malaha a muntu, naye malaha

mwitilwe zumwi muntu, mukuti kaci bumbantu che Ileeza muntu na bu mbwa.⁷ Kwenu, muzale imi mwinjihe, mwi zula nkane hansi imi mwi njihe mwateni.⁸ Linu Ileeza na wamba kwa Nuwe ni bana bakwe baba kwame babena nabo nati, "⁹Changu, muzuwe! Munikolise ku zuminzana nawe hanmwina ni ba luzubo bake za kubusu bwako,¹⁰ Imi zibumbantu zonse zimwina nazo zihala, kuzonse ziba zwi mwa aleka, kuya kuzi bumbantu zonse zihala hansi.¹¹ Hanu ni koza kuzuminzana nwe, kuzwa hanu kesi nini bolele kwi haya zonse zihala hansi ka menzi a munda.' Imi¹² Ileeza nati, i chi chi tondeza kiwondisana kuni bika mukati kangu nawe ni zibumbantu zihala zonse zimwina nazo, kumahasi onse a chi keza."¹³ Nibabiki simutalanzi mumakope, linu matondeze kuzumina kwa mukati kangu na nwe.¹⁴ Kaibe kuti hani wumba hansi che kope simutalanzi mwa boneke he kope,¹⁵ Linu kani zeze kuwondisana, kwina mukati kangu ne nwe ni zimbumbantu zonse zihala. Menzi kesi ni abe muunda hape kwihaya zihala zonse.¹⁶ Simutalanzi mwabe mumakope imi kani mubone iu zeza kuwondisana kusamani mukati ke Ileeza ni zihal zonse zina hansi."¹⁷ Linu Ileeza nacho kwa Nuwe, Ichi chitondeza kuwondisana kukoletu kwina mukati kangu ni zija; a zonse zina hansi."¹⁸ Bana ba Nuwe baba swiswu babazwi mwi aleka bali nji Sema, Kama, ni Jafeta. Kama nja bali njisi wa Kanana.¹⁹ Aba bo tatwa bali bana ba Nuwe ba bakwame, Imi kuli nji kuba zwi bantu babe zuli hansi honse.²⁰ Nuwe naba mulimi, imi na byala zi byalantu ze veine.²¹ Na nywa mwi waine imwi imi ni yamukola. A balele nasazwete mwitente lyakwe.²² Kuzwaho Kama, isi wa Kanana, na bona mapunu a besi imi natalusea bazwalwa nabo ba bana kwame ba nena hanze.²³ Cho bulyo Sema ni Jafeti nib hinda ingubo ni baili kambika ha maheta abo, bonse, imi ni ba yenda chinfute kukabwika mapunu e shabo. Zifateho zabo ni zilolele kungi, kana baba boni mapunu e shabo.²⁴ Linu Nuwe habuka kuzwa mukukolwa iwaine, ne ziba chaba mutendi mwankwe wamunini.²⁵ Cho bulyo nati, "Kufwizwe Kanana. Abe muhikan wa ba hikana ba ba zalwa nabo."²⁶ Kuzwa aho nati, "Imi Simwine, Ileeza wa Sema a tembwe, imi Kanana abe muhikana wakwe.²⁷ Imi Ileeza wele ku chilalanda ca Jafeta, imi amuzuminine kukaha ni Sema mumatente akwe. Imi Kanana abe muhikana wakwe."²⁸ Muunda hau mana, Nuwe a bahali zilimo zilikana myanda yo tatwe ni makumi a mana i yanza.²⁹ Mazuba onse a bahali Nuwe aba likani myanda ikwana iyanza ni yone ni makumi a mana iyanza, na fwa.

10

¹Luzubo lwa bana ba Nuwe, bali nji Sema, Kama, ni Jefeta, babana swisu baba zwalwa muunda a hwa.² Bana ba Jefeta ba bana kwame bali nji Gomere, Magogo, Madai, Javani, Tubali, Mesheki ni Tirasi.³ Bana ba Gomere ba bana swisu bali nji Ashikenazi, Rifati, ni Togarema.⁴ Bana ba Javani ba bana kwame bali nji Elisha, Tereshishi, Kitimi, ni Dodanimi.⁵ Kubali aba bantu ba kumukulo we wate baba kauhanywa imi ni baya mwibu lyabo, umwi ni umwi ni mushobo wakwe, kuya cha mahasi, cha ku kwi chilila masi abo.⁶ Bana ba Kama ba bana swisu bali nji Kushi, Miziraimi, Puti, ni Kanana.⁷ Bana ba Kushi ba bana swisu bali nji Seba, Havila, Sabita, Raama, ni Sabiteka. Bana ba Raama ba bana kwame bali nji Sheba, ni Dedani.⁸ Kushi naba isi wa Nimirodi, yabali we ntanzi ku koma bantu hansi.⁹ Ali mubwimi yokoletu mu menso e Leeza. Cho bulyo kuwambiwa kuti, "Cha kuswana ni Nimirodi mubwimi yo kolete mu menso e Leza."¹⁰ Zibaka zintanzi za baku yenza zali nji Babilona, Ururuki, Akadi, ni Kaline, mwibu lya Shinari.¹¹ Hakuula mweyo inkanda naya mwa Siria ni ku kazaka munzi wa Ninive, Rehoboto, ni Kala, ni Reseni, uba kuwanika mukati ka Ninive,¹² ni Kala, ubali munzi mukando wa Chisi. Wali munzi mukando.¹³ Miziraimi na zala bantu ba Maludini, Maanamimi, Malehabimi, Manafutuhimi,¹⁴ Maputurusimi, Makafitorimi, ni Makasuluhimi, (hazwa Mafilisita), ni Makafutorimi.¹⁵ Kanana na zwala Sidoni, mwana wa mwanakwame wintanzi ni Heti,¹⁶ ku hindilila Majebusi, Maamori, Magiregashi,¹⁷ Mahivi, Maariki, Masini,¹⁸ Maarevadi, Masemari, ni Mahamati. Kuzwa aho luzubo wa Kanana ni lwa hasana.¹⁹ Inyinda ya Kanana iba kutangila mw Sidoni, kuya kwa Gereri, mane kukasika kwa Gaza, ni muntu choya mwa Sodoma, Gomorah, Adima, ni Zeboyini mane ku ka sika Lasha.²⁰ Abali bana ba Kama ba bana kwame, cha mahasi abo ni ndimi zabo, mwibu lyabo, ni masi abo.²¹ Sema hape abazale bana ba bana kwame, mukulwe wa Jafeti. Sema abali mukulu mutanzi yo simulula bantu bonse ba Habire.²² Bana ba Sema ba bana swisu bali nji Elami, Ashuri, Aripakasadi, Ludi ni Arami. Bana ba bana kwame ba Arami²³ bali nji Uzi, Huli, Geteli, ni Masha.²⁴ Aripakasadi ababi isi wa Shela, imi Shela naba isi wa Hevere.²⁵ Hevere abena bana bobele baba bana kwame. Umwi a ba kusumpwa Pelegi, kakuli mumazuba akwe, inkanda ziba kauhenwe, izina lya mwanche abali nji Joketami.²⁶ Joketami aba be isi wa Alimodadi, Shelefe, Hazaramaveti, Jera,²⁷ Hadorami, Uzali, Dikali,²⁸ Obali, Abimaele, Sheba,²⁹ Ofire, Havilani, ni Jobabi. Aba bonse bali bana ba Jokotani ba bana kwame.³⁰ Chilalanda chibo chi bakuzwa kwa Mesha, mane kukasika kwa Sifa ilundu lya mubuzwe bwezuba.³¹ Aba bali bana ba Sema ba bana kwame kuya chamasi, ni ndimi zabo, mwibu lyabo kuya cha nkanda zabo.³² Aba bali mahasi a Nuwe bana ba bana kwame, kuya mubali chililila, mwinkanda yabo. Kuzwa kubali abo ni ba kauhana ni kuya hansi muunda hahwa.

11

¹Linu hansi hoonse kubaku tendiswa lulimi lonke lubena ziambo ziswana.² Haabali kuya muma zwilo e zuba, niba wana inkaanda mwibu lya Shiniri, imi ni be kala mo.³ Niba wambisana nibati, "Mwize, tuyende tuka pange zitina imi tuzihise nenza." Babena zitina muchisa cha tubwe, ni babika mu chi bake che samende.⁴ Baba wambi kuti, "Mwize tulizakile munzi wetu we chisi ni ngalani ikasika mwiwulu, imi tuyende tuli tendele izina. Hatusa tendi bulyo, mutuhasane kuhindilila chibaka chonse chebu lya hansi."⁵ Cha bulyo Simwine neza hansi kwiza kubona munzi wa chisi ni ngalani iba zakiwa lubo lwa Adama.⁶ Simwine aba wambi kuti, " Mulole, bantu bamwina bawamba lulimi lumwina, imi chi tanga kuchita ichi! Nabwangu hanu kakwina chi bazeza chate ni kangwe kutenda.⁷ Mwize, tuyende hansi tuka zenenge idimi zabo, kuti kanzi ba zuminzani."⁸ Cho bulyo Simwine naba hasanya kuya mwibu lyabo hansi, imi baba zimiki kizaka

munzi wechisi.⁹ Hakwina bulyo inzana walyo ni wa sumpwa Babele, mukuti Simwine aba zenengi idimi za hansi hoonse imi kuzwaho Simwine na ba hasanya mwibu lyonse lya hansi.¹⁰ Aba ba luzubo lwa Shema. Shema abena myika ina mwanda, imi ba isi wa Alipakasadi zilimo zobeke kuzwa muunda haumana.¹¹ Shema aba hali myika ni mwiyaanda imana iyanza, hamana kuba isi wa Alipakasadi. Hape ni ba isi wa bana bamwi baba nakwame ni bana kazana.¹² Alipakasadi hahala myika ina makumi otatwe ni imana iyanza naba isi wa Shela.¹³ Alipakasadi aba hali myika ni 403, kuzwaho naba isi wa Shela. Hape naba isi wa bana bamwi ba bana kwame ni ba nakazana.¹⁴ Shela ha hala myika ya makumi otatwe, naba isi wa Hebere.¹⁵ Shela aba hali myika 403 hamana kuba isi wa Hebere. Hape ababi isi wa bana bamwi baba nakwame ni banakazana.¹⁶ Linu Hebere, Hamana kuhala myika ya mukumi otatwe ni yone, naba isi wa Pelegi.¹⁷ Hebere aba hala myika yina 430 naba isi wa Pelegi. Hape naba isi wa bamwi babana kwame ni baba nakazana.¹⁸ Pelegi ha hala myika ya makumi otatwe, na ba isi wa Reu.¹⁹ Pelegi aba hali myika ina 209 hamana kuba isi wa Reu. Hape naba isi wa bana bamwi ba bana kwame ni bana kazana.²⁰ Reu hakwanisa myika ina makumi otatwe ni obele, naba isi wa Serugi.²¹ Reu aba hali myika ina 207 hamana kuba isi wa Serugi. Hape naba isi wa bana bamwi ba bana kwame ni bana kazana.²² Serugi ha mana kuhala mwika ina makumi otatwe, naba isi wa Nakori. Serugi²³ aba hali myika ina mwinda yobeke hamana kuba isi wa Nakori. Hape naba isi wabana bamwi bana kawame ni banakazana.²⁴ Nakori nahala mwika ina makumi amana iyanza ni yone, naba isi wa Tera.²⁵ Nakori aba hali myika ina 119 hamana kuba isi wa Tera. Hape naba isi wa bana bamwi ba baba kwame ni banakazana.²⁶ Tera ha mana kuhala myika ina makumi amana iyanza ni makumi obele, niba isi wa Abrame, Nakori, ni Harani.²⁷ Linu aba bali nji luzubo lwa Tera, Tera naba isi wa Abrame, Nakori, ni Harani, imi Harani aba isi wa Lota.²⁸ Harani nafwila mu menso a Tera isi mwibu mwa bazalilwa, mwa Ur Kaladeya.²⁹ Abrame ni Nakori na basesa. Izina lya mwihiyabwe Arame abali nji Sarai imi izina lya mwihiyabwe Nakori abali nji Milika, mwana wa Harani, wa mukazana isi wa Milika ni Iskah.³⁰ Linu Sarai kana aba kupepa', kana abena mwana.³¹ Tera aba hindi Abrame mwanakwe wa muswisu, Lota mwana wa mwanakwe Harani wa muswisu, ni mukwenyana kwe Sarai mwihiyabwe Abrame mwanakwe wa muswisu, imi bonse ni bakula kuzwa mwa Ur wa Kaledeya, kuya mwibu lya Kanana. Kono ni baya kwa Harani ni ku kekala ko.³² Tera aba hali myika ina 205, imi kuzwa aho na kafwila kwa Harani.

12

¹Linu Ileeza cha wamba kwa Abrame, " U zwe mwi nkanda ya koo, ni ku ba kwakoo, ni mwi nzubo ibeso, kwi nkanda yete ni kutondeze. ²Hako muni pange lusika lukando, ni ku tonolofaze, i kunze ni zina lyako, nowe no fonofofaze banwi. ³Kani tonolofaze be nse baku tonolofaze, kono kani kute basa kuhi ikute. Imi cho kuya chako mahasi onse ka tonolofazwe. ⁴Imi Abrme cha yenda, cho kuya mwa ba muwambili Ileeza, ni Lota cha yenda naye. Abrame a bena zilimo zichata makumi a mana iyanza ni zo bele ni zilimo zimana iyaza hazwa mwa Harani. ⁵Abrame cha hinda mwihiyamwe Sarai, ni Lota mwana wa mwancha, ni luwo lya bo lyonse liba babawani, ni batu bonse baba ba wani mwa Harani, bab katuki ku ya kwi nanda ya Kanana, mi baba ka ziki mwi nkanda ya Kanana. ⁶Abrame cha fiatuluzi inkanda ku ka sikakwa Sikemi, kwa oke ya More. Cheyo inako Makanana nji baba kwi kala mweyo inkanda. ⁷Ileeza cha bonek kwa Abrame, mi chati, "iyi inkanda ka ni hiye ku behwa ba koo." Hateni haho Abrame cha zaka i alutere ye Ileeza, yabali bonekisi kwali. ⁸kuzwa ho cha yenda kwi lundu lina kubuzwe mwi nkanda ya Betele, kwa baka bapuli itente lya kwe, Betele, ni yina ku bwi mino i Ai ni yina kubuzwe. Hateni aho cha zaka i alutare ye Ileeza mi cha isup zina lya lya Ileeza. ⁹Imi Abrame cha zwila habusu ni musipili ku lola kwa Negeve. ¹¹Kubena inzala mwi nkanda, imi Abrame cha sezumukila mwa Egepita ku ke kala, ka kuti inzala ibali inkulu mwi nkanda. ¹⁰Ha cha bena ha fuhi ni kwi njila mwa Egepita, chati kwa Sarai mwihiyabwe, "Bone aha, nizi kuti u manakanzi mulotu. ¹²Maegepita, chiba ku bona kab wambe, uzu nji mwi hyabwe, imi kab ni haye, kono iwe kaba kusiye u hale. ¹³U wambe kuti ime ni chizako, mukuti ni be nenza che baka lyako, ili kuti buhalo bwangu buhazwe che baka lyako. ¹⁴Kubabi bulyo Abrame he njila mwa Egepit, Maegepitachi ba bona Sarai kuti muloti. ¹⁵Mwana wa Faro wa mukazana cha mu bona, imi cha ka mu temba kwa Faro, imi mwanakazi cha twalwa mwi zubo ya Faro. ¹⁶Faro cha tenda Abrame nenza che baka lyakwe, mi Abrame cha hewa imbelele, iñombe, imbongolo ye chi kwame, ni bongolo ze chanakazi, bahikana be chikwame, bahikana bechanakazi ni kaamele. ¹⁷Imi Ileeza cha zuwisa Faro ni be nzubo ya kwe ku chisa cho ku baha matuku mabi che baka lya Sarai, mwi hyambwe Abrame. ¹⁸Faro cha supa Abrame, imi chati, Chinzi ichi cho ba ni tendi? chizi ho sana uba ni wambili kuti nji mwihiyenu? ¹⁹Chinzi hoba wambi, " I chinzwang, ili kuti nini ba muhindi kuba mwihiyet? Lya hanu, mwihiyenu uzu. Muhinde, imi muyende inzila yenu." ²⁰Linu Faro cha ha intalelo ku bantu bakwe kwa mana naye, mi chi ba mutumina kungi, iye ni mwihiyebwe ni zintu zonse zibaba kwete.

13 ¹Abrame nakatua kuzwa mwa Egepita ni kuni kwinjila mwa Negebe, iye, mwihiabwe, ni zonse za bena nanzo. Lota naye na yenda nabo. ²Linu Abrme a ba fumite hahulu ku zi munantu, ni silivera ni gauda. ³Na zwilahabusu mu musipili wakwe ku zwa mwa Negabe kuya kwa Betele, ku chibaka eco matente a kwe kwa bekele itanzi mukati ka Betele ni Ali. ⁴Aba boli kuchibaka kuibe na i Alutare ya bazakite kale. Uko kuba kasumpi i zina lya Simwine. ⁵Linu Lota, yaba kuyenda ni Abrame, naye bulyo a nbena mutapi, Zikamu ni matente. ⁶Inkanda kana i ba kuba kwana bonse ku kuhala, kuntu konke, neba hala bubambene, kokuti zimunantu zabo zi bali zingi, ime cha ba kangwa kuikala ha mwina. ⁷Imi hape ni kwaba ni ku sa zuminin zana mukati ka balisani ba zimunatu za Lota. Makanan ni Maperizi nji baba kuhala munkanda che yo nako. ⁸Mi Abrame ni cha wamba kwa Lota. Kanji kubi ni nkondo mukati kako name, ni mukati ka balisana bangu in bako; kwina bulyo tubaluhasi lonke. ⁹Kana inkanda yonse ye kaiklele habusu bwako? Yende habusu, u likauhanye kwangu. Linu kaniyende kubulyo, kamba helba iwe ne u yenda kubulyo, linu ime kani yende kubumonso.

¹⁰Linu Lota ni Cha zolola konse mi ni chabona inkanda yonse ya Jordani libezwile menzi ku i kasika mane kwa Zaari mweti luwa lwa Simwine, ubu inkanda ya Egepita. Aha ibali Simwine na seni kusinya Sodoma ni Gomora. ¹¹Linu Lota ni cha liketele makaanda wonse a Jordani ni kuyenda kubuzwe, bwezuba, mi namuntu ni mjkwake ni chi ba kauhana zumwi ku zumwi. ¹²Abrame abaku hala munkanda ya Kanana, mi Lota a ba kuhala mukati ka mileneñi yibena nu nakanda. Na zaka matente a kwe, ku kasika kwa Sodoma. ¹³Imi bakwame ba Sodoma ba be zwile bubilala ba ba kufoseza Simwine. ¹⁴Simwine chati kwa Abrame ku zwa Lota hazwa kwali, ¹⁵Lole kuzwa muchibaka cho zimene kuchili, kuluhati lwa bumonso, kuluhati lwa bulyo, kubuzwe ni kubwimino. Inkanda yonse iyi yo bwene, ka nihe iwe ni kubehwa bako kutwala ku sena mamaninizo. ¹⁶Ka ni njise behwa bako sina isuko lye nkaanda, ili kuti heba muntu u wola kubala isuku lye nkaanda linu ni behwa bako kaba wolwe kubalwa. ¹⁷Zimane u yende mubule ni mufuhi bwe nakaanda, chobaulyo mo ni i kuhe." ¹⁸Linu Abrame ni Cha tola itente lya kwe, ni kwiza ni kuikal kwa Oke ya Mamere a wanika mwa Hebroni, mi u ko ni cha kazaka i alutare ye Ileeza.

14

¹Ni chi kwakeza kuti mu mazuba a Amarafele, Simwine wa Shinari, Arioki, Simwine wa Elasari, Kedorelaomere, Simwine wa Elami, ni Tidali, Simwine wa Goimi, ²Mukuti ba bapangi inkondo ya kuka Iwisa Bera, Simwine wa Sodoma. Berisha, Simwine wa Gomora, Shinami, Simwine wa Adima, Shemebrere, Simwine wa Bela (ya ba kusumpwa hape Zoari). ³Aba ba Simwine ba wambitwe ba mana i yanza ba ba kopani ha mwina mwi inkaanda la Sidimi (liba kusumpwa hape Iwate lya Mwinyo). ⁴Mumyiaka i panga ikumi ni myiya ka yo bele baba kutendela Kedorelaomere, kono mumyika ye kumi ni yo tatwe ba ba musandukili. ⁵Imi mu myika ye kumi ni yone, Kedorelaomere ni basimwine ba ba kwina naye ni beza ni kulwisa Marefaime mwa Ashiteroti Karnaimi, Mazusimi mwa Hami, ni Masimimi mwa shave Kiryatoimi, ⁶ni Mehori mwi nkanda yabo ya malundu a seire, ku kasika kwa Ali Parani, yina bufuhi ni halaupa. ⁷Linu ni basanduka ni keza kwa Eni Mishipati (i bakusupwa hape Kadeshi), ni hamwina ni Maamori ba ba kuhala kuhala mwa Hazazani Tamare. ⁸Linu Simwine wa Sodoma ni Simwine wa Gomora, Simwine wa Bela (ya bakusupwa hape Zoari) ba bayendi kukalitukiseza i nkondo mwi kaanda lya Sidoni ⁹Kulwisa Kedorelaomere, Simwine wa Elami, ni Tidali, Simwine wa Goimi, Amarafele, Simwine wa Shinani, Arioki, Simwine wa Elasari, basimwine bone baba kulwisa basimwine ba mana iyanza. ¹⁰Imi i kaanda lya Sidoni liba kwizwile makomba e tala, mi sina basimwine ba Sodoma in Gomora habatiya ni chi bawila mwateni. Abo baba shali ni ba tilila kumalundu. ¹¹Cho bulyo basimwine chi bahinda zibya zonse za Sodoma ni Gomora ni chifumu chabo chonse ni kuliyendela munzila yabo. ¹²Ha ba yenda, ni chi ba hinda bulyo ni Lota, mwana mwance wa Abrame, ya ba kuhala mwa Sodoma, ni zibya zakwe zonse. ¹³Zumwi ya ba loboki ni cheza kuwambila Abrame wa Muheberu. Ya ba kuhala hafuhi ni Oke i ba kuwila kwa Mamere wa Muamere ya bali mukwe wa Eshikoli ni Anere, bonse babali balikani ba Abrame. ¹⁴Linu Abrame ha zuwa kuti zila zi bakwati mukwakwe ni chahitila bakwame bakwe ba bena 318 baba lutitwe ba ba zalilwa munzubo yakwe, ni cha ba bahindikisa ku kasika kwa Dani. ¹⁵A ba kauhanyi bakwame bakwe masiku ni ku ka bawisa, ni kubahindikisa mane ku kasika kwa Hoba, i na luhati lwa chimonso cha Damaseka, ¹⁶Imi ni cha boza zibya za chakwe zonse, mi hape ni chakaboza mukwakwe Lota ni zibya zakwe zonse, mane ni banakazi ni bamwi bantu bulyo. ¹⁷Kuzwa Abrame hakabola kuzwa ku kuzunda Kedorelaomere ni basimwine ba bena nabo, Simwine wa Sodoma ni chazwa ku ka mukatanyeza mwi kaanda la Shave (libakusumpwa hae Ikaanda la Simwine). ¹⁸Melekisedeke, Simwine wa Salema, ni cha leta hanze chikwa ni waine. I bali Mupurisita we Ileeza yo kutekiwa hahulu wina kwiulu. ¹⁹Ni cha mufuyaula nati, "Abrame afuyolwe kwe Ileeza yo kutekiwa hahulu wina kwiulu. ²⁰Kufuyolwe Ileeza yo kutekiwa hahulu, wa kuha zila zako mwiyanza lyako. ²¹Linu Abrame ni cha muha bukumi bwa zintu zonse. ²²Abrame ni cha wamba kwa Simwine wa Sodoma, ²³"Na zimikila i yanza lyangu kwe Ileeza, Ileeza yo kutekeha hahulu, mubumbi we wulu ni nkanda, Cho kuti kete ne ni hinde bwaanda, inkwele ye sangu kapa chintu chonse cheli chako, kokuti kanji no wambi, kuti na fumisa Abrame." ²⁴Kakwina chete ni hinde konji chi balya alombwana ni nkabelo ya bawame seke ba yendete name. Siye Anere, Eshikoli ni Mamere bajhinde inkabelo yabo.

15

¹Izo hazimana inzwi lye Ileeza chi lyeza kwa Abrame che pono, ni kuwamba kuti, ²"Abrame kanzi utiyi, ni ntebe yako imi munikuhe mupuzo mukando. ³Abrame chati, "Simwine Ileeza, mo ni he chinzi, mukuti ka nina luhasi, shwana we nzubo ya ngu iyi Eliezere wa kwa Damaaka?" ⁴Linu, mubone, inzwiye Ileeza chilyeza kwali ni liti, "Uzo muhikana wa lulli nji sayole chanda." ⁵Linu chamuzwi hanze imi cati, "Lole kwiwulu, imi uble inkani haiba uwola." Linu mutulubile ni lusika lwako. ⁶Cha zumina Ileeza, imi cha muzuminina che ntumelo yakwe. ⁷Chawamba kuti, "Njime Ileeza yab kuzwisi mwa Ure ni kaladey, kukuhaiyo inkanda ibe yako." ⁸Na wamnba kuti, "Simwine Ileeza mu ni zibe buti inkanda iyo muine yangu?" ⁹Linu chati kwali, "ni letele inkomwana ina myaha yotatwe, ipene ye chanakazi ye myaka yotatwe, ni mbelele ye chikwame ina myaka yotatwe, inkuba ni nkwiimbazana." ¹⁰Chamutletla zonse izo, imi cha zikosala hakati, imi chabika ziyemba kulilole, kono kana bakauli zizuni. ¹¹Makubi chieza kutula henyama, Abrme ni cha a hindika. ¹²Izuba halimina, Abrame caya heñezi, bone, chezilwa ififi ikandolitiza. ¹³Linu Ileeza ni cawambila Abrame, Wizibe kuti luhasi lwako mubakabe mabubukwenda mwinkanda ibali yabo. Kabakabe bahikaina ni kusukuluka mumyaka ihitila myanda yone. ¹⁴Linu muni atule chisi cikwete babelekisa, mi muba hinde chifumu chingi. ¹⁵Imi kabole kubeso mwinkozo, ni kukazikwa chikulite neza. ¹⁶Mwisika lyobune mubakabole kunu. mukuti bubi bwabo Maamori kabwini kwinjaha. ¹⁷Izuba hali mina, mi ibal ififi, haho cika kwaboneka inyungu insuta busi bwa mulilo umbekele mumpakani. ¹⁸Chelyo ibuza Ileeza ca lipnga

chikikani ni Abrame chokuti, "Ni seposa kuha behwa bako ibbu, kukalela kuluizuli kukando lwa ya Yuferati, ¹⁹Njikuti za Makenu, Makenezi, ni Madamoni, ²⁰Mahati, Perizi ni nkanda ya Mafefaimi. ²¹Inkanda ya Maamori, ya Kanana, ya Magiriasihi ni ya Majebusi."

16 ¹Linu Sarai, mwihyabwe wa Abrame, kana a ba muzalili baana, kon a bena muhikana wa munakazi, wa Muegepita, izina lyakwe ibali nji Hagare. ²Imi Sarai chati kwa Abrame, "Bone, Ileeza a bani buzi kuba ni baana. Kwiya u lale ni muhikana wangu. I wola kuba kuti ka ni wane baana ka kwe." Abrame cha zuwa inzwi lya Sarai. ³Chi bali kuti Abrame cha ba halite myaka yi panga ikumi munkanda ya Kanana umo Sarai mwihyabwe wa Abrame, mwa ba muheli Hagare, muhikana wakwe na wa Mwiegepita, kwa muhyabwe, kubwa mwihyabwe. ⁴Imi chi ba panga chilikani Hagare, imi ni cha lihinda. Linu ha bona kuti chi wimisi, cha tanga ku shubula mfumwe ni ku mu nyefula. ⁵Imi Sarai chati kwa Abrame, "Uwu mulandu wina kwangu ka libaka lyako. Niba kuhi muhikana wangu wa munakazi mummyimbo yako imi linu habona kuti chi wimisi, ni nyefulwa mu menso akwe. U siye Ileeza a atule mukati kangu nawe." ⁶Kono Abrame chati bwa Sarai, "Bone kunu wina mu maata ako, tende kwali cho zeza chilukite." Imi Sarai cha mutenda ka ku musukulula, mi na tiya kuzawa kwali. ⁷Ingiloi lye liza chi lya muwana kwi ziba lya menzi mwi halahupa, iziba lina munzila iya kwa "Shuri. ⁸Chilati, "Hagare, muhikana wa Sarai, wa kazwilahi mi u kayak? Mi chati, "Ni ka butiya kuzwa kwa mfumwangu Sarai." ⁹Ingiloi lye Leza chi lyati kwali, "Bole kwa nfumwako, im u kalitambike umwine mu maata akew." ¹⁰Linu ingiloi lye Leeza chi lyati kwali, "Ka ni njise behwa bako ahulu, ili kuti kanji ni ba woleki ku baliwa." ¹¹Ingiloi lye Leza hape chi lyati kwali, "Bone, u lihindite imi kohwizumuke muswisu, imi ko musumpise izina lya Ishimaele, kakuti Ileeza wa zuwa kusukuluka kwako. ¹²Ke be indonki ya munkanda ya muntu. Ka be ni chituhu ku muntu yense, imi muntu yense kabe ni chituhu kwali, imi kahale kule ni bakwaluzubo bonse." ¹³Linu cha ha ili izina kwe Leza wa wamba kwali, "Wi Leza u ni bwene". kakuti a bati kana luli ni zwilile habusu ni kubona, mi haiba cha mana ku ni bona? ¹⁴Imi chisima chi bali kusumpwa Beere Lahai Roi, bone, china mukatika Kandeshi ni Beredi. ¹⁵Hagare aba zazilili Abrame mwana muswiswu, imi Abrame cha bika mwanakwe wa muswisu, uzo ya ba muzalili Hagare, Ishimaele. ¹⁶Abrame a bena myika ya makumi a mana iyaza ni makumi otatwe ni myika imana iyanza ni mwaka umwina Hagare ha zalila Abrame Ishimaele.

17

¹Mi Abrame ha bena myika, ipanga makumi a pang iyanza ni myika ipanga yone, Ileeza cha libonahaza kwa Abrame mi chati kwali, "Njime Ileeza siziho zonse. Yende habusu bwangu, mi kanji u nyesehi. ²Imi kani koze bulikani mukati kangu na we, mi kani kwi njise kuhitiliza." ³Abrame aba sungami na lolela hansi. Ileeza cha wamba nae, nati," ⁴Sina kangu, mubone, bulikani bwa ngu bunina nawe. Ko be wisi we zisi zingi. ⁵Izina lyako keti ibe Abrame, kono izina lyako kalibe Abrahamama kakuti-Ni kuketa ni kuba isi wa zisi zingi. ⁶Kani kwi njise kabaana bangi ahulu, imi kani pange zisi kako, mi basimwine kaba zwe kwako. ⁷Kani pange bulikani bwa ngu mukati kangu nawe ni behwa bako, ka masika abo ka bulikani busamani. Kuba Ileeza kwako ni behwa bako ni behwa ba behwa bako. ⁸Kani he kwako, ni kubehwa bako kuzwa hako, inkanda umo mobali kuhali, inkanda yonse ya Kanana, kuba chifumu chisa mani, imi kanibe Ileeza wabo." ⁹Linu Ileeza chati kwa Abrahamama, "sina kwako, u swanezi kukoza bulikani bwangu, iwe ni behwa bako kuzwa hako kamasika abo a chi kaza. ¹⁰Ubu nji bulikani bwangu bumu swanezi kumamela, mukati kangu nawe ni behwa bako kuzwa hako: Mukwame yense wina mukati kenu u swanezi ku pangiwa mupato. ¹¹U swanezi kupangiwa mupato mu nyama yako ye kabi lya bukwame bwako, imi ichi ka chibe nji chi supo cha bulikani mukati kangu nawe. ¹²Mukwame yense mukati kenu wa mazuba amana ni mazuba otatwe ni swanezi kupangwa mupato mu mahasi. A bantu bonse bako. Ichi chihindilila uzo yete a zalilwe muzuko yako nozo yete a wulwe ni mali kwi bukwenda, isali zumwi wabehwa bako. ¹³U zo yo zalwa munzubo yako nozo yo ulitwa ni mali a ko u swanezi ku pangiwa mupato. Linu bulikani bwangu ka bube munyama yaka kuba bulikani busamani. ¹⁴Mukwame yense yasa pangitwe mupato munyama ye kabi lya bukwame bwakwe kazwiswe mukati ka bantu bakwe. Mi wa cholo bulikani bwangu." ¹⁵Ileeza chati kwa Abrahamama, Sina ka Sarai mwihyenu, kanji u musumpisi Sarai kuzwa hanu. Kono, izina lya kwe kalibe Sara. ¹⁶Kani mufuyole, imi kani kuhe muswisu kakwe. Kani mufuyole, imi kabe inyima wa zisi. Masimwine a bantu kabazwe kwali." ¹⁷Imi Abrahamama cha sumanga ku lolela hansi, ni kuseka, imi cati mu nkulo ya kwe, "Muhwile kana u wola ku zalwa ku mukwame u chiwina myika yi panga mwanda? Kakube buti Sara wina myika ya makumi amana iyanza ni makumi one ni kumi, kuti a zale muswisu? ¹⁸Abrahamama chati kwe Leza, ili kuti Ishimaele a wole kuhala habusu bwako!" ¹⁹Ileeza nati, nanta, kono Sara mwihyenu ka ku zalile muswisu, imi uswanizi ku mubeka Isaka. Kani pange bulikani naye kuba bulikani busa mani ni behwe ba behwe bakwe kuzwa kwa kwe. ²⁰Sina ka Ishimaele naku zuwa. Bone, kani mufuyole imi kani muhe luhasi lungi ahulu-hulu. Kabe isi we nabi zi pange ikumi ni nabi zobe, imi kani mupange kuba chisi cha kulu. ²¹Kono bulikani bwangu kani bu pange ni Isaka, uzo Sara yete na kuzalile mwi yinu inako mu mwaka wiza." ²²Linu ha cha mana ku wamba naye, Ileeza naya kwi wulu kusiya Abrahamama. ²³Linu Abrahamama cha hinda Ishimaele mwanakwe, ni bamwi bonse baba zalilwa munzubo yakwe, nabo bonse baba wuliwa ka mali akwe, mukwame yense mukati ka bakwame be nzubo ya Abrahamama, ni cha panga mupato mwi nyama yakwe ye kabi ya bukwame bwake mwi zuba liswana, mwaba muwambili Ileeza. ²⁴Abrahamama a bali wa myika ya makumi amana iyanza ni makumi one ni myika imana iyanza ni myika yone ha pangiwa mupato munyama ye kabi ya bukwame bwakwe. ²⁵Ishimaele mwanakwe abena myika ipanga ikumi ni myika yotatwe ha pangiwa mupato munyama ye kabi lya bukwame bwake. ²⁶Mwi zuba loynke liswana Abrahamama ni Ishimaele baba pangiwa mupato. ²⁷Bakwame bonse

be nzubo yakwe baba pangiwa mupato naye, kubika bonse baba zalwa munzubo nabo baba wuliwa ka mail ku zwa ku bbukwenda.

18

¹Ileeza cha bonisa kwa Abraham mu zikuni za Mamare, ne kele mu mulyango we ntente inzuba ni lihisite. ²Cha lola kwi wulu, mi hamubone, mi hamubone, cha bona bakwame bo tatwe ba ba zimine kwi shilya lyakwe. Ha ba bona, cha ba tilila ku kaba katanyeza ku zwa ha mulyango we tente ni ku ka sungamina hansi. ³Chati "Simwine wangu, ha ba chi na wana chishemo mu menso a ko, mwangu, kanzi u hitliti muhikana wako." ⁴Mu lindize ki letwe twizi, ni saze matende enu, mi mu pumule mu kungsi ke samu. ⁵Muni zuminine ni mi letele tulyo, ili kut mulikatuluse inwe mu bene. Chi kwamana mu wola kuyenda i nzila yenu, sina ha mwa keza ku muhikana wenu." Chi be taba, "Tende mu wa wambila." ⁶Haho Abrahama cha hwelela ku yenda kwi tente kwa Sara, mi chati, "Hwele, u hinde zikala zo tatwe za busu bu neketwe bwe fulawa. ⁷Linu Abrahama cha tilila ku mulaka we ñombe, ni kuka hinda ka komwana kaba kununite, ni ku ka kaha ku muhikana, imi ni cha hwelela ku ku ka yi hika. ⁸Cha hinda masanza ni muzilili, ni nyama ye komwana i chi ya ke hikiwa, ni ku bika zilyo ha busu bwabo, a ba zimani he mbali lyabo mwi kinde lye samu abo ni bakwete kulya. ⁹Chiba mubuzi kuti, "Wina kuhi mwihyenu Sara?" Che taba, "mwi tente." ¹⁰Cha cho, "ni sepisa kuka bola kwa ko he mbumbi, imi bone, Sara mwihyenu ka be ni mwana wa muswisu." Sara aba ku tekeleze ha mulyango we tente, li bona ku masule a kwe. ¹¹Linu Abrahama ni Sara chi ba ba supele, chi ba ba kulite ahulu, mi Sara cha ba hitilile myika iyo mwanakazi ha wola ku wona bana. ¹²Linu Sara cha li sekela iye mwine, nali wambila iye mwine, "Ime hanu chi ni li ni musupali nfumwangu chali mudala, ka ni beni nkumbu yina bulyo?" ¹³Ileeza chati kwa Abrahama, "Chinzi Sara ha seka ni ku wamba, 'kana mane kani wole kunzala mwana, ha chi ni supele?' ¹⁴Kana kwina chitu chi kabo kwe Ileeza? He nako i ni ba biki, ye mbumbi, ka ni ka bole kwa ko. Che nako mwaka wiza Sara ka be nimwana wa muswisu." ¹⁵Linu Sara ni cha kanana ni kuti, "kana na seka, " mukuti cha ba tite. Che taba, "Nanta, wa seka." ¹⁶Linu bakwame chi ba zimana ni ku yenda ku lolola kwa Sodoma. Abrahama cha yenda nabo ku ba sindikiza. ¹⁷"Imi Ileeza chati, "Kana ni wola ku patila Abrahama chi ni saka ku tenda, ¹⁸Mukuti Abrahama mwabe chisi chi kando chikolete, ni zisi zonse ze nkanda kai fuyolwe che baka la kwe? ¹⁹Mukuti ni ba mu keti kuti a laele bana bakwe ni be nzubo ya kwe ku zwahali ba wonde i nila ya Ileeza, ku tenda zintu zi lukite ni buniti, njo kuti ileeza na lete he wulu lwa Abrahama zonse za ba mu wamibile." ²⁰Linu Ileeza chati, "Kakuti muhuwo u lwisanisa Sodoma ni Gomora mu kulu, mi ka kuti zibe zabo bi kulu. ²¹Hanu muni yende ko ni ka bone mumuwo u mu lwisa wa keza kwangu, kamba i niti ba ba zitedi. Heba kanjo bulyo, ka ni zibe." ²²Imi bakwame chi ba chaila haho, ni ku yenda ku lolola kwa Sodoma, imi Abrahama aba shali na zimene ha busu bwe Ileeza. ²³Linu Abrahama cha chuta ha fuhi ni ku wamba, "Kana ka wi haye bashiyeme ni babi?" ²⁴Heba ni ku wanika kuti mu munzi kwina ba shiyem ba tenda makumi a mana i yanza (50) kana ka wi haye ni heba ku siya chibaka ke baka lya bana ba shiyeme ba mana i kumi lye yaza? ²⁵Aho keso ku woleke kwako ku tenda i cho chintu, kwi haye ba shiyeme ni babi, ili kuti ba shiyeme ba tendiwa cho ku swana ni babilala. Iyo ke se i woleke kwako. Muatuli we nkanda yonse kense na tende chi shiyeme?" ²⁶Ileeza chati, "Heba ni ni wana ba shiyeme ba makumi a mana iyanza mwa Sodoma mukati ka munzi, aho kani haza chabaka chonse che baka lyabo." ²⁷Abrahama che taba ni kuti, "Bone, ni ba kozi inkulo ku ku wamba ni Simwine wangu, ni haku ba kuti ni luli bolyo ni twe! ²⁸Heba ni ku wanika ba kwana iyanza ba sa siki ha makumi a mana iyanza ba shiyeme? Kana ko shinye munzi wonse ke baka lya bana ba mana i yanza? Linu chati, "Kense ni ni u shinye, heba ni ni wana kuti kwina makumi one." ²⁹Cha wamba kwali hape, imi chati, "Heba no wana ba tenda makumi one mwatani?" Che taba, "kense ni tende bulyo ke baka lya bo ba makumi one." ³⁰Chati, "nfumangu nso nzi u bengi, Simwine, ni wola ku wamba. Heba ni ku wanika makumi o tatwe mo. "Chetaba, ke se ni tende bulyo, heba ni ku wanika makumi o tatwe mo. ³¹Chati, "Bone, ni ba kozi ikulu kuku wamba ni Simwine wangu! "Imi habe ni ku wanika makumi o bele mo?" Che taba, "Kente ni u shinye, che aka lya makumi obele." ³²Chati, nfumwangu nso nzi u bengi, Simwine, muni wambe lwa mamani mani. Heba ni ku wanika i kumi bo? Linu chati, "Kense ni u sinye, che baka lya bo be kumi." ³³Ileeza cha hinda inzala ya kwe ha mana bulyo ku wamba n Abrahama, mi Abrahama cha bola ku munzi.

19

¹Maniloi obele chieza kwa Sodoma chimimine-mine, iye Lota nekele hamulyango wa Sodoma. Lota na abona, chazimana kua chingoza, imi cha sungamina hansi chabulubi. ²Nati, Ba Simwine bangu, nimi kumbila muhambukile kunzubo ya muhikana wenu, mwikale anu masiku musambise matende enu. Linu mubuke chakuhwela muyende mulwendo lwenu." Nibe taba, nanta mutukalale hempatelo ye tolopo masiku onse." ³Kono nabapihelela kaku koza, linu nibayenda naye, nibenjila munzubo yakwe. Nakabakanya zilyo ni kwihika chinkwa chisena mulungo, linu nibalya. ⁴Niba seni kulala, bakwame ba mwitolopo, bakwamwe ba Sodoma, niba zimbuluka inzubo, batangana ni bakulu kwame, bonse bakwame bazwila mwitolopo yonse. ⁵Niba sumpa kwa Lota, niba wamba kwali, "Bena kuhi bana bakwamwe beza kwako anu masiku? Bazwisikize hanze kwetu, ili kuti tubezibe." ⁶Linu Lota nazwila hanze kubali nikwiya mulyango kwisule lyakwe. ⁷Nati, "Nimi kumbila, bakwangu kanji mutendi chabubilala. ⁸Mubone, nina banakazana bobele baseni kwiziba bakwame. Muni siye, ni mikumbila, muni bamiletele mumwize mupange zonse zimubona kuti zishiyeme mumenso enu. Kunde yakupanga bubi kwaba bakwame, mukuti beza mwikonde lya munzunde wa chituwa changu." ⁹Ni bati, "zimane kumasule: chi bawamba hape, uzu abakezi kwikala neli mubukwenda fela, hanu chasanduka kuba muatuli wetu! Linu mutu bambane nawe kuhita abo, niba chunina nikuchola chiyazo." ¹⁰Chobulyo bakwame nibawolola manza abo niku

zwasikiza Lota hanze ni kwi yala mulyango.¹¹ Kuzwaho bayene ba Lota niba bika buhofu kuba kwame ba bena hanze ya mulyango wenzubo, balombwana ni bakulwana bonse, mukuti chobulyo bakatale kuwana mulyango.¹² Kuzwaho bakwame niba wambila Lota, "Wina bamwi munu? Makwenyani ba bakwame, bana bako ba balombwana ni bakazana, bonse bawina nabo mwitolopo bazwise mwateni.¹³ Mukuti chitwina hafuyi niku sinya ichi chibaka; kakuti kunyansiliza kwacho kulwisana chikweza habusu bwa Simwine cha kutumusa watutuma kuti zatusinye."¹⁴ Lota nayenda kuma kwenyani bakwe ba banaswisu ni kuwambola nabo banaswisu ba basepise kusesa bana bakwe, nakacho, muhwele, muzwe mwechinu chibaka, mukuti Simwine wina hafuhi niku shinya yinu tolopo; " Kuma kwenyanakwe niya bonahala sina isheya.¹⁵ Kansihwe-sihwe haka sika, maniloi nia susuweza Lota, nia wamba; "Kale kuyenda, hinde mwihiyenu nibana bako ba banakazana bena hanu, mukuti kanji umaniswa mububilala bweyi itolopo."¹⁶ Haba kusinyantoka. Linu bakwame abo ni chibamuwonda kwiyanza, niyanza lya mwihiyabwe, ni mayanza abana bakwe. "Mukuti Simwine abena chishemo naye. Niba baleta hanze, ni kubatula kuhanze kwe tolopo.¹⁷ Chinga ba baleta hanze, wumwina wa bakwame natakuti, " Mutiye muhaze buhalo bwenu! Kanji muchebuki kumasule, nandi kwikala mwikanda limwi. Mutilile mu malundu mukuti kanji mumaniswa mububilala ubu."¹⁸ Lota nawamba kubali, Nantaa, nimi kumbila, ba simwine bangu! ¹⁹Mukuti muhikana wenu wa wana chishemo mu menso enu, imi mwabonisa insee inkando kuhaza buhalo bwangu, kani woli kutililila ku malundu, mukuti eziyezi muini zunde inihinde, imi kanifwe.²⁰ Mubone, ina itolopo ina kuna inahafuhi imi iyelele kuti tutilile kwateni mukuti ilikene fela. Nikumbila yeela, munisiye niyende kwateni { kahena kuti njilikene fela},²¹ Nawamba kwali, "Kushiyeme, ni zuminzana ni mukumbililo wako, chobulyo kete nisinye itolopo iwa lumbulula.²² Hwele! Ulihazikize kwateni, mukuti kakwina chese nitende noseni kukasika kwateni. "Kuzwaho itolopo niya sumpwa kuti nji Zorea.²³ Izuba chili bazwile hansi Lota haka sika kwa Zorea.²⁴ Linu Ireeza nasokiseza invula hewulu lya Sodoma ni Gomora salufula ni mulilo uzwa kwa Ireeza mwi wulu.²⁵ Nasinya awo matolopo, ni makanda, ni bantu bonse ba bakwikala mu minzi yonse, mane nizi bialantu ziba kumena mwibu.²⁶ Kono mwihiyabwe Lota, yKuzwaho Ireeza chinga mana kuaba kwina mumasule akwe, nachebuka kumasule, kuzwaho nasanduka ibwe lya mwinyo.²⁷ Abrahama nabuka kakakusasana kakuhwela nayenda hachibaka haba kazimene habusu bwa Simwine.²⁸ Nalola hansi kubona Sodoma ni Gomora ni hansi honse habena mwi kanda. Halola imi nabona busi buba kuzwa hansi sina busi bwe odo.²⁹ Kuzwaho Ireeza chinga mana ku sinya-sinya matolopo abena mwikanda, Ireeza nazeza hansumpa Abrahama. Nazwisikiza Lota hanze kumuzwisa mukati kabukabo kuzwaho nasinya matolopo mwaba kwikala Lota.³⁰ Imi Lota nazwa mwa Zorea ni kukekala mu malundu ni bana bakwe ba bakazana bo bele, mukuti abatiyi kwikala mwa Zorea. Imi na kekala mwimpako ye bwe, iye ni bana bakwe ba banakazana.³¹ Wentanzi na wambila wachihwile, " Ishetu cheli mukulukwame, linu kakwina kwese nazwe mukwame waku lala naye kuamana ni mukutendelwa mwinkanda yonse.³² Wize, tupangile Ishetu iveine anywe, imi mutulale naye, chobulyo tukuze luhasi lweshetu."³³ Linu nibatenda kuti ishaho anywe iveine awo masiku. Wentazi na yenda kukalala nibesi, chobulyo kana abezibi heza kulala naye, mane nihabuka.³⁴ Izuba lichilila wentanzi nawamba ku mwachakwe, "Tekeleze, hanu masiku amana nakala nitayo. Tutende kuti anywe iveine masiku hape, chobulyo tukuze luhasi lweshetu.³⁵ "Kuzwaho ni chibatenda ishaho kuti anywe iveine hape, imi wachwile nayenda nakalala nibesi. Imi kana abezibi heza kulala naye mane nihabuka.³⁶ Chobulyo bana ba Lota niba sumbazwa nishabo.³⁷ Wentanzi nahwezumuka muswisu, imi nasumpwa Moabi. Imi chaba njishabo wama Moabi ni sunu hanu.³⁸ Iye wachihwile, naye nahwezumuka muswisu, imi nasumpwa Ben-Ami. Imi chaba njishabo wama Ben-Ami nisunu hanu.

20

¹Abrahama nayenda ku zwaho kulola chibaka cha Negeva, imi nakekala mukati ka Kadeshi ni Shuri. Ibali ibukwenda nekela mwa Gerari.² Abrahama nati kuamana ni mwihiyabwe Sara, "Nji nchizyangu wa chikazana. Abumaleke simwine wa Gerari chatumina Sara ni kumuhinda.³ Kono Ireeza nakeza kwali masiku muchiloto, imi nati kwali, "Bone, u muntu yo fwile chebaka lya mwanakazi u wahinda, kakuti mwihiyabwe wa muntu."⁴ Lyahanu Abimeleke kana beni kwiza hafuyi nati, "Simwine, kana muwihaye nanga inkanda ishiyeme? ⁵Kanjeye mwine wati kwangu, 'Nji nchizyangu wa chikazana?' Nayebulyo mwine wati, Nji nchizyangu wa chiswisu.' Ime natenda buti kuzwila ku inkulo yangu ni kusa bani mulonde ku mayanza angu."⁶ Linu Ireeza nati kwali muchiloto, "Eee, name nizibulyo chabusakusima kuzwa ku inkulo yako watenda inchi, imi name nakuzwisa ku kunifoseza. Chingi kana na kuzuminina kumuguka.⁷ Lyahanu, boze muka muntu, kakuti mupolofita. Ka kaku kumbilile mi mohale. Imi heiba komubozi wizibe kuti iwe ni bonse bako tota kamufwe."⁸ Abimaleke nanyemuka kuseniseni chasumpila bahikana bakwe kwali. Chabawimbila inzi zintu zonse, imi bakwame ba batite maswe.⁹ Linu Abimeleke chasumpa Abrahama nati kwali, " Chinzi chiwatenda kwetu? Ni bakutendi nzi kuti uniletele ni mubuso wangu chibi chikando? Watenda kwangu mukusa tendelwa."¹⁰ Abimeleke chati kwa Abrahama,¹¹ "Chinzi chakunyaula kutenda ichi chintu? Abrahama chati, "Kakuti nazeza kuti, 'Tota kakwina kutiya Ireeza mwe chi chibaka, imi kabani haye chebaka lya mwihiyetu.'¹² Nihakubabulyo, tota nji nchizyangu, mwana ubandanda wa chikazana, kono isinyi ku bamama wa mukazana; imi choba mwihiyetu.¹³ Aho Ireeza haletisa kuti nisiye inzubo iba tayo ni kuyenda kuzwa chibaka ni chibaka, chinati kwali, 'Uyelele kuni tondeza busepahali sina cha mwihiyetu: ku chibaka chonse kutukaya, u wambe changu, "Nji nchizyangu wa chiswisu."¹⁴ Lyahanu nahinda imbelele ni nombe, ni zikombwa za bakwame ni ba nakazi, imi ni kuziha kwa Abrahama.¹⁵ Abimalike chati, "Lole," chibaka changu china habusu bwako, wikali honse hakutabisa."¹⁶ Kwa Sara nati, "Lole, naha nchizyako tubindi-bindi twe myanda ye silivera. Nji kuwumba bubi bonse mumenso bena nawe, imi niha habusu bwabonse, chiwatenda kushiyama."¹⁷ Linu Abrahama nakumbila kwa

Ireeza, imi Ireeza na hoza Abimeleke, mwi hyabwe, zikombwa za banakazi chikuti bawole kuba ni bahwile.¹⁸ Cha Simwine abaletiseze banakazi benzubo ya Abimeleke kusaba ni luzubo tota, cha Sara, mwi hyabwe wa Abrahamama.

21

¹Ileza abateki kwa Sara sina mwabateli kuti mwamutendele, ime Ileza chatendelela Sara kuya mwaba sepisezi. ²Sara chasumbahala imi chapepela Abrahamama mwana muswisu mubusupali bwakwe, chenako ibatometwe iyo yabawambi naye Ileza. ³Abrahamama chaulika mwane, uzo ya bazalwa kwa Sara, wezina Iya Isaka. ⁴Abrahamama chatwala mwanakwe Isaka kumupato nena ni mazuba ena 8 kuzwa kukupepywa, kwichilila kamwaba muwambilili Ileza. ⁵Abrahamama abena mwanda chakupepwa chopepa Isaka mwana kwe. ⁶Sara nati, "Ileza waniletela buseko; zumwi ni zumwi yetazuwe mwaseke name." ⁷Chawamba hape nati, "njeni yabali kuola kuwambila Abrahamama kuti Sara mwaole kuola kubabalela bana, imi kamaniti nibaoli kumupepela mwana muswisu mubusupali bwakwe!" ⁸Muhwile chakula imi chaswiswa, imi Abrahamama chatenda mmukiti mukandoluzuba lwaswa Isaka. ⁹Sara chabona mwana wa Hagare mwi Engepita, uzo yaba pepelwa Abrahamama, nasheununwa. ¹⁰Linu nati kwa Abahamab, "Utande uzu muhikana wa mwanakazi ni mwanakwe ni mwana kwe, kakuti mwana wozu muhikana wa mwanakazi kakwina chifumu chatayole ni mwanangu, Isaka." ¹¹Ichi chintu chiba sasamisi maswe Abrahamama chebaka lyamwanakwe. ¹²Linu Ileza nati kwa Abrahamama, "Sanzi ufilikanywa chebaka lyamwanako, chebaka lyamuhikana wako wa mwanakazi. Uteke kumanzwi onse atawambe kwako kuamana nayo iyi ndaba, mukuti luzubo lwako mulwizibakane cha Isaka. ¹³Linu Ime kanitende mwana wa muhikana kubachinsi, kakuti lusika lwako. ¹⁴Abrahamama chabuka kabukabulo, chahinda chinkwa ni swanki ya menzi, ni kuha Hagare, nikumukulikisa hamahihili akwe. Namuha mwanakakwe ni kumutumina kungi. Chashimulula ni kutanga kukulika mwihalaupa Iya Beersheba. ¹⁵Imi cwale hamandinwa menzi mwiswanki, abasiyi mwanakwe mwionde lyazichachani. ¹⁶Linu chazwa chayenda, ni kukekala butabule ni mwanakwe, chibaka chilikana bule buzinda buta, linu chati, "Sanzi niboni kwafwila mwanangu." Imi habakele bulyo kulolisana naye, chakatula linzwi ni kulila. ¹⁷Ileza chazuwa inzwi Iya muhwile, linu iniloyi Iya Ileza chilyasupa Hagare kuzwila mwiulu, imi ni Iyati kwali, "chinzi chikukateze, Hagare? Sanzi utiyi, kakuti Ileza wazuwa inzwi lyamuhwile kwena. ¹⁸Zimane, ubuse muhwile, imi umususuweze, kakuti kanimunyenune kuba mukando muchisi." ¹⁹Linu Ileza chamwiyalula menso, ni kubona chisima chamenzi. Chakezuza menzi mwinswanki, mi chamuha muhwile menzi kunywa. ²⁰Ileza abena ni muhwile, imi chakula. Imi abakuhala mwihalaupa ni kuba mukulwana waba bwimi. ²¹Abakuhala mwihalaupa Iya Parani, mi banyina baba muwanini mwanakazi wa kusesa mwi inkanda ya Egepita. ²²Ibakezi sina mwinako iyo Abimeleke ni Pikoli muyendisi wa chisole hawamba kwa Abrahamama, nawamba, "Ileza wina nawe muzintu zonse zotenda. ²³Linu lyahanu ukonke kwangu cha Ileza kuti kense usebeze name chakuchenga, kapa mahasi angu kapa bezukulu bangu. Utondeze kwangu ni kwinkanda kobali kwikali kwina chilikani chakusepahala chinibakutondezi kwako." ²⁴Abrahamama nacho, "Nikonka." ²⁵Abrahamama naye chatongoka kwa Ebemeleke kwamana ni chisima chamenzi nati zikombwa za Abemeleke zibamunyangi. ²⁶Abemeleke nati, "Ime kanzi uzo yaba tendi izi zintu. Kena ubani wambile pili izi niziseni; kena nibazizuwi konji sunu." ²⁷Cwale Abrahamama chahinda imbelele ni inombe ni kuha kwa Abemeleke, ni bakwame bobebe chibasumina chilikani. ²⁸Linu Abrahamama naketa imbelele zina 7 zachanakazi kuzitula kungi. ²⁹Abemeleke nati kwa Abrahamama, intolokonzi ye imbelele zina 7 zachanakazi ziwatula kumbali?" ³⁰Chetaba, "Izi zina 7 imbelele za chanakazi zinsotambule mumayaza angu, kutondeza kuba bupaki bwangu, kuti nibashi ichi chisima." ³¹Linu chasupa icho chibaka kuti Beersheba, kakuti bonse babakonki chamulao. ³²Baba sumini chilikani kwa Beersheba, mi lyahanu Abemeleke ni Phikoli, mukulwana wa chisole chakwe, chabola kwinkanda ya Mafilisita. ³³Abrahamama chabyala chisamu ya tamarisike mwa Beersheba. Uko kwabalikulapelela Ileza, Simwine yasa maani. ³⁴Abrahamama abashali neli imbukwenda mwinkanda ya Mafilisita mazuba mangi.

22

¹Kubezi kuba kuti haziza kumana izi Ireeza chalika Abrahamama. Chati kwali, "Abrahamama!" Abrahamama chati, "Ime zunu". ²Linu Ireeza chati, Hinde mwanako, mwanako yenke, yosaka ahulu, Isaka, imi uyende kwinkanda ya Moria. Ukamupange chitabelo chamulilo hewulu lyelindu lyete ni kuwambile". ³Linu Abrahamama chafuma kakusasani. Kwichila he mbongolo, ni kuhinda mijaha yakwe, ni mwanakwe Isaka. Abakosoli inkuni za mulilo wa chitabelo, linu chalitukiseza musipili wa kuya kuchibaka chaba muwambili Ireeza. ⁴He zuba lyobutatatu Abrahamama chalola kwiwulu chabona chibaka chibena butabule zana. ⁵Abrahamama nati kumijaha yakwe, "Mwikale hanu ni mbongolo, mi ime ni mwana mutuyende kuna. Mutu ka tembe ni ku kabola kwenu hape". ⁶Linu Abrahamama chahinda inkuni za chitabelo mi chazikulikisa mwanakwe Isaka. Chahinda mwiyanza mulilo ni kafulo; mi chibayendelela bonse. ⁷Isaka chawamba kwa Abrahamama isi chati, "Ita," mi chati, "Ime zunu, mwanangu." Chati, "bone, unu mulilo ni inkuni, Linu imbelele ya chitabelo ina kuhi?" ⁸Abrahamama chati, Ireeza iyemwine katuhe imbelele ya chitabelo, mwanangu." Mi chibazwila habusu, bonse hamwina. ⁹Habakeza kuchibaka icho chaba muwambile kacho Ireeza, Abrahamama chazaka katala hateni ni kulazika inkuni. Linu chasumina Isaka mwanakwe, ni kumulazika hakatala, hewulu lye nkuni. ¹⁰Abrahamama chanamakiza iyanza ni kuhinda kafulukuti ehaye mwanakwe. ¹¹Linu iniloyi Iya Simwine chilwamusumpa kuzwa kwiwulu ni kuti, "Abrahamama, Abrahamama!" mi chati, ime zunu." ¹²Chati, "Sanzi ubiki iyanza lwako he wulu lyamwana kapa kutenda chimwi kumuholofaza, lyahanu chinizi kuti utiya Ireeza, kubona kuti kana wakatwa mwanako, mwanako yenke, kwangu. ¹³Abrahamama chalola kwiwulu imi mubone, kumasule akwe kubena imbelele ya chikwamwe ibakwetwe muchihumbu kumaziya. Abrahamama chayenda ni kukaihinda

imbelele ye chikwame ni kuipanga chitabelo kunde ya mwanakwe. ¹⁴Linu Abrahama chasumpa ichichibaka, "Ireeza mwahe," imi kubatewa holu luzuba, Helundu lye Ireeza mukuhewe. ¹⁵Iniloyi lya Ireeza chi lya sumpa kwa Abrahama lw abubeli kuzwa kwiwulu ¹⁶imi chilyati- ichi chiwambo cha Ireeza changu ni konki kakuti ubapangi ichi chintu, imi kana ubakwatilili mwanako wa chiswisu, mwanako yenke wa chiswisu, ¹⁷Muni kuhwile ni kwinjise ahulu, ni ku kuyekeza behwa bako ubu inkani ze wulu, mi ubu iseke lina helizo lyewate, mi behwa bako mubahinde milyango ya zila zabo. ¹⁸Chaluhasi lwako chisi chonse chenkanda mu chi hwilwe, kakuti uba kuteki inzwii lyangu." ¹⁹Linu Abrahama chabola ku mijaha, mi chiba katuka ni ku yenda bonse kwa Beersheba, chahala kwa Beersheba. ²⁰Kubezi kuba kuti hazimana izi zintu zaba wambilwe Abrahama, Milika abazali bahwile, naye, ku mwanchako Nahori." ²¹Ibali nji Uz wentanzi, Buzi mwanche, Kemuele isi wa Arama, ²²Kesedi, Hazo, Pilidashi, Jidilafi, ni Betuelo. ²³Betuelo cheza kuba nji isi wa Rebeka. Aba ibali nji bana babazali Milika babali kumana iyanza ni bo tatwe kwa Nakori, mwanche wa Abrahama. ²⁴Inyazi yakwe, wezina lya Reumi, hape abazali Teba, Gahami, Tahasi ni Maaca.

23

¹Sara abahali zilimo zilikana ¹²⁷. Izi njizilimo za bahali Sara. ²Sara nafwila mwa Kiryati-Ariba, ili mwa Hebroni, mwinkanda ya Kanana. Abrahama nalisilisa ni kulila Sara. ³Lyahanu Abrahama nanyamuka hateni ni kuzwa haba fwilili mwihiyambwa, linu nati kubana ba Heti baba kwame, ⁴"Ime ni muyene mukati kenu. Bakwetu zeni kumbila kuti munihe indao ya kuzikila mwikati kenu, mukuti nizike mufu wangu." ⁵Bana ba Heti nibetaba Abrahama, nibati ⁶Teke kwatu, mfumwetu. Iwe umuhikana we Reeza mukati ketu. Uziike mufu wako mwi kumbu lyonse lyeteukete. Kakwina mukati katu yeta akunyime ikumbu, ili kuti uzike mufu wako. ⁷Abrahama chazimana nafukamina bantu beyo inkanda, kubana ba Heti. Chawamba nabo, chati, ⁸"Hiaiba muzumina kuti ni zike mufu wangu, linu muni zuwe ni kuni kumbilila kwa Efroni muwana wa Zohari. ⁹Mumu kumbile kuti ani uzikize ingungu yebwe ya Makapela, yakwe, ina kuma manimani ewa lyakwe. Ani uzikize chenteko izwila hempatelaza kuti ibe indwao yangu ya kuzikila." ¹⁰Linu Efroni abekele mukati babana ba Heth, imi Efroni muheti netaba Abrahama nibazuwile bana ba Heti, kwabo bonse baba kezi kumulyango wentolopo, chati. ¹¹"Nanta, mfumwangu, nizuwe. Ni kuha iwa ni nkungu lyebwe lina mo. Nilikuha habusu bwa bana ba bantu bangu. Nali kuha kuti uzike mufu wako." ¹²Lyahanu Abrahama chafukama chokuwa cha bulubi habusu bwa bantu beyo inkanda. ¹³Nawamba ni Efroni niba zuwile bantu beyo inkanda, nati, "Kono, haiba musaka, nikumbila muni zuwe. Muni lihile iwa. Mutambule mali azwa kwangu, linu munizike mufu wangu mwateni." ¹⁴Efroni netaba Abrahama, nati, ¹⁵Mfumwangu, nizuwe. Indao yebu iula myenda yone yamu wayaway we silivera. ¹⁶Abrahama nateka kwa Efroni imi Abrahama nabalila Efroni mali esilivera awo aba wambi bazuwile bana ba Heti, myenda yone yamuwayawaya yesilivera, ayendelela ni kulikana ni ku uza kwabo bauzi. ¹⁷Linu iwa lya Efroni, lubena mwa Makepela, libena hafwihi ni Mamare, iwa, inkungu yebwe ibena mwateni, ni masamu onse abena mwi iwa ni nyinza yayo, izimbulukite konse konse. ¹⁸Kwa Abrahama kuliula habusu bwa bana ba Heti, habusu bwabo bonse baba kezi kumenjililo itolopo. ¹⁹hakumana izo, Abrahama nazika Sara mwihiyabwe mwi nkungu lyebwe libena mwi iwa lya Makapela, lina hafwihi ni Mamare, lina, mwa Hebroni, mwinkanda ya Kanana. ²⁰Linu iwa ni nkungu yebwe nilya hewa kwa Abrahama kuba indao yakwe ya mazikilo izwa ku bana ba Heti.

24

¹Lyahanu Abrahama cha bwupeele mi Ileeza na hwila Abrahama muzintu zonse. ²Abrahama nati kumuhikana wakwe, iye yenke yabali mukulwana kabe nzubo ya kwe ni yabali muyendisi wa zintu zonse za bakwete, Tule iyaza lyako kwi konde lya chilupi changu ³mi muni chite kuti ukonke cha Ileeza, Ileeza we wulu ni Ileezaz wa hansi, kuti keti cho hindila mwanangu wa muswisu mwankazi kubana kazana ba Kanana, mu kati kaba munina buikalo. ⁴Kono mo yende kwi nkanda ya ngu, ni kuba kwangu, u kahindile mwanangu Isaka mwanakazi wakusesa. ⁵Muhikana nati kwali, "Cwale haiba mwanakazi keti asake kwiza name kweinu inkanda? Ni wola kutwala mwanako wa muswisu kwi nkanda kozwa." ⁶Abrahama nati kwali, " Wi zibi kuti mwanangu wa muswisu komubozi kwateni! ⁷Simwine, Ileeza we wulu, yabani zwisi kuzwa mwi nzubo ya tayo ni inkanda ya bakwangu, ya lutanga lwako muni he inu inkanda, imi mwa tumine ingileo lya kwe kubusu bwa kwa ko, mo kahindile mwanangu mwanakazi kwa teni. ⁸Kono heba mwanakazi kete asake ku kwichilila, linu mo lukuluhe ku ku konkeleza kwa ngu. Kanji ubozi fela mwanangu kwa teni." ⁹Linu muhikana cha bika iyaza lyakwe kukunsi lya chilupi cha Abrahama nfumwe, ni kumu konkeleza kacheyi indaba. ¹⁰Muhikana cha hinda ma kamele a nfumwe a chita ikumi ni kuyenda. Mane cha hinda ni mpo zi siyene siyene zi zwa kwa nfumwe. Cha katuka ni kwenda ku chikiliti cha kwa Aram Naharaimi, ku muleneŋi wa Nahori. ¹¹Cha butisa makamele hansi kunze kwa muleneŋi ku chisima cha menzi. Ibali chimine mine, inako ya bonakazi ya kuteka menzi. ¹²Linu chati, "Simwine, Ileeza mw nfumwangu Abrahama uni bonise bulotu suunu mi utondeze chilikani cha kusepahala kwa nfumwangu Abrahama. ¹³Lole, hanu ni zimene hachi hubi cha menzi, mi bana ba ba kazana baba kwame ba muleneŋi chiba kezite kuku teka menzi. ¹⁴Kutendahale buti. Linu china wamba ku mukazana, koni tenzekele i ndondo yako kuti ninwe, mi ate kwangu, Nwe, mi kani chunkile ni nkaŋelele zako menzi nazo; linu ibeye u wa salila muhikana wako Isaka. Chobulyo muni zibe kuti wa tondeza chilikani cha busepahali kwa nfumwangu." ¹⁵Chikwaba kuti mane naseni ni kumana kuwamba, bone, Rebeka cheza ni ndondo ya kwe ya menzi he heta lyakwe. Rebeka aba ku zalwa kwa Bethnele mwana wa Milkah, mwi hyabwe wa Nahori, mwance wa Abrahama. ¹⁶Ibali mu kazana mu lotu maswe ni abali kamwale. Kena abeni kwi ziba mukwame. Cha yenda kuchi hubi, che zuza i ndondo yakwe ni ku tantuka. ¹⁷Linu muhikana cha mutilila ku musangana mi nati,

"Koniheko twinzi zana twa kunwa mwi ndondo yako." ¹⁸Cha wamba, Nwe, nfumwangu, "imi yanza, mi cha hwela ni ku te zumanine kunwa." ¹⁹Hamana kumuha cha kunwa, cha wamba, "muni teke menzi e nkamele zako nazo, kusikila he te zemanine kunwa." ²⁰Linu cha hwela ni ku sulikila indondo yakwe muchi nwino cha zi munantu, kuzwaho cha tiya hape kuchisima kukateka menzi, ni ku teka menzi e nkamele zonse. ²¹Mukwame aba muloletе na tontwele kubo na nandi Ileeza aba siyamisi lwendo lwakwe nandi bule. ²²Makamele hamana kunwa, mukwame na zwisa isale lye gauda lya hezulu lilema kulikana i halufu ye shekele ni nyanga zo bele ze gauda za kuma yanza a kwe zi likana mashekele ena teni, ²³Imi cha buza, "u mwana ni? Ko ni wambile, mane kwina chibaka mwi nzubo ibeso mutu wola kulala lwe ñonzi?" ²⁴Cha wamba kwali, "Ni mwana Bethuele, mwana wa Miluka, waku zala ni Nahori. ²⁵Hape cha wamba kwali, twina lyani lingi lya kulya ni kubuta, ni chibaka mu muwola kulala masiku?" ²⁶Linu mukwame cha kotama ni kutemba Ileeza. ²⁷Chati, "Kutembwe Simwine Ileeza wa nfumwangu Abrahama, yanasalekeleza nfumwangu busepahali, kachangu ime, Simwine wani yenda kubusu mwi nzila ini twala kwi nzubo ya bakwakwe ba nfumwangu." ²⁸Linu mukazana cha tiya ni kuya kwi nzubo ibanyina ni kuka wamba zintu zonse ²⁹Linu Rebeka a bena nciziakwe, mi izena lyakwe abali nji Labani. Labani chatilila ku mukwame yabena ku nzila ya ku chisima. ³⁰Kuzwa habona isale lya hezulu ni nyanga ya ha kuboko kwa nciziakwe, ni hamana kuzwa manzwi a Rebeka nciziakwe, "Ichi chaba wambi kwangu mukwame," cha yenda ku mukwame, mi, bone, aba zimene he mbali ni ma kamele ha chisima. ³¹Linu Labani nati, "Wize lwe yo hwilitwe kwe Ileeza. Chinzi hauzimane hanze? Na bakanya chibaka, ni chibaka che nkamele. ³²Linu hanu mukwame cha yenda kwi nzubo mi chaka longola makamele. Inkamele chiza hewa lyani ni mabutulo, mi chibahewa menzi a kushanza matende mane ni matende ababali kuyenda naye. ³³Chi muletela zilyo kuti alye, kono ncati," Kete nilye hanu konji china mana kuwamba." Linu Labani chati, "Wambe hanu." ³⁴Nca wamba, "Ni muhikana wa Abrahama. ³⁵Ileeza abai infwizo kwa nfumwangu ahulu ni kumu kuza cha bukando. Aba muhi Imbelele ni ñombe, silibela ni gauda, bahikana baba swisu ni baba kazana, ni Nkamele ni ndonki. ³⁶Sara, mwihiyabwe wa nfumwangu, na muzalila nfuwangu mwana wa muswisu mubu kulukazi, na muha zintu zaba kwete. ³⁷Nfumwangu abani konkisi, kuta kuti, kanji u sakili mwanangu mwanakazi wa kusesa muba nakazana ba Kanana, be nkanda muni zakite. ³⁸Kunde abulyo u swanela kuya ku kuzubo lwa tayo, ni kuba kwangu, mi uka hindile mwanangu wa muswisu mwankazi wa kusesa. ³⁹Chi nati kwa nfumwangu, 'Hakusaka mwanakazi kete ani chilile: ⁴⁰Kono nati kwangu 'Ileeza, yoni yenda hebusu mwa tume i ngeleo kwako mi mwa siyamisi lwendo lweni, nji kuti uka wanine mwanangu wa muswisu mwanakazi wa kusesa mukati kaba kwangu ni kuba luzubo luba tayo. ⁴¹Kono mo lukuluhe mu kulisumina kwako kwangu heba ni wiza kuba kwangu mi ni bakana kukuha mwanakazi. Linu mo lukuluhe kwi nkokelezo yangu. ⁴²Linu na sika ku chiziba mi nati, 'O Simwine, Ileeza wa nfumwangu Abrahama, yela heba u sanga cha kubona lwendo lwangu kuwoleka, ⁴³Ime zunu, ni zimene ha chisima cha menzi-Linu mukazana yete eze kukuteka menzi, ⁴⁴mwanakazi yete ni wamblile "Yela i heko twinzi twa kunwa mwi ndondo yako," Mwanakazi yete anite, "Nwe, imi munitekele ni maKamele ako" ibe njeje mwanakazi yete lwe, Ileeza, wa keteka mwana wa nfumwangu." ⁴⁵Mane niniseni kuman juwamna mwi nkulo ya ngu, bone, Rebeka cha zwila hanze ni ndondo yakwe he heta mi cha yenda ku chisima na kateka menzi. Mi chati kwal, Yela ni heko cha kunwa, ⁴⁶Kanabwangu cha boza hansi indondo yakwe kuzwisa he heta mi nati, 'Nwe, mi munihe ni nkamele zako menzi nazo. Mi cha nwa, mi chaha makamele nawo. ⁴⁷China mubuza mi niati, 'U mwanani? ncati, 'Nimwana wa Bethuele, mwana Nahori wa muswisu, yaba mu zalilwa kwa Miluka; Linu na mubuka isale he zulu lwakwe ni tunyanga ku maboko akwe. ⁴⁸Linu china na kotama ni ku temba Ileeza, ni ku hwila Simwine, Ileeza wa nfumwangu Abrahama, yabani sotezi che nzila ishiyeme kuti ni wanine ni mwanakwe wa muswisu mwanakazi ku zwililila kub kwakwe. ⁴⁹Linu kuzwaho, heba uli tukiseza kubonisa ilato likolette ni ku sephala kwa nfumwangu na mbile. Kunde yo bulyo, ni wambile njo kuti ni sandukile kula chilyo kamba kule nzohoto. ⁵⁰Linu Labani ni Bethuele ncibetaba ni bati, "Ichi cha zwilila kwa Ileeza; kete tuti kwako ku bi nadi ku lotu, ⁵¹Lole, Rebeka uzu habusu bwako. Muhinde mi uyende, nji kuti akabe mwihiyabwe wa mwana nfumwako, sina Ileeza mwa bateeli." ⁵²Linu mwihihikana wa Abrahama ha zuwa zambo zabo, nca fukama haisi habusu bwa Ileeza. ⁵³Muhikana nca zwisa zibya za silivera ni gauda, ni zi zabalo, ni ku ziha Rebeka. Mi hape ncaha impo zi sephala kwa ncizye ni ba nyina. ⁵⁴Lyahanu iye ni bakwame ba bena nabo nciba lya ni ku nwa. Nci bekala kwateni busiku bumwina, mi ha ba buka kakusasani, nati, "Muni leke ni yende kwa nfumwangu" ⁵⁵Ncizye ni ba nyina ni bati, "Lekeze mukazana ekale naswe mazuba zana, ni heba ena ikumi. Kuzwaho u wola kuyenda." ⁵⁶Kono nati kubali, Kanji muni kangiswa, mukuti Ileeza wa Shimisa lwendo lwangu. Mu sumunune lwendo lwangu kuti ni yende kwa nfumwangu." ⁵⁷Nibati, Mutusumpe mukazana tumubuze." ⁵⁸Linu nci basumpa Rebeka ni ku mubuza, "Moyende nozu mukwame?" "Netaba, Muni yende," ⁵⁹Linu nciba tumina ncizie Rebeka, hamwina ni muhikana wakwe wa mwanakazana, mulwendo lwakwe ni muhikana wa Abrahama ni bakwame bakwe. ⁶⁰Ncibaha Rebeka mafwizo, mi nibati kwali, "Nchiziyetu, ube nyina wa balule lule ni kumi lya lule, mi bezukulu bako ba yendise milyanga ya zila zabo." ⁶¹Linu Rebeka na nyamuka, imi iye ni bahikana bakwe ba bakazana ni be chila inkamele mi ni kwi chilila mukwame. Mi muhikana nca hinda Rebeka, mi na wila inzila yakwe. ⁶²Linu Isaka abali kwi kala mwa Negevi mi njabali kuboala kuzwa kwi sima lya Lahai Roi. ⁶³Isaka na zwila hanze kuku zeza mwiwa mwi nako ya chimine mine. Linu halola kwi wulu ni kubona, Lole, ibali makamele aba kwiza. ⁶⁴Rebeka na lola Linu habona Isaka na lotoka hansi kuzwa he nkamele. ⁶⁵Nati ku muhikana, "Njeni zuna mukwame yo ka buyenda yenda mwiwa wiza kutu sangana? Muhikana nati, "Nji Simwine wangu." Linu nca hinda intaulo yakw, ya kumutwi na libwika. ⁶⁶Muhikana nawambila Isaka zintu zonse zaba tendi. ⁶⁷Linu Isaka na mutwala mwi tente lya nyina Sara ni kumuhinda Rebeka, naba mwihiyabwe, mi na musaka. Linu Isaka na chibwa chibwa cha lufu lwa nyina.

¹Abrahamama chasesa zumwi mwanakazi; iniza lyakwe ibali nji Ketura. ²Iye cha muzalila Zimerani, Jokeshani, Medani, Midiani, Ishibaki ni Shua. ³Jokeshani ni chaba insi wa Seba ni Dedani. Bamahasi a Dedani babali bantu ba Masiria, bantu ba Maletushini ni bantu ba Maleumimi. ⁴Bana baswisu ba Midiani babali nji Efa, Efere, Hanoki, Abida ni Elida. Bonse aba babali bezikulu ba Ketura. ⁵Abrahamama cha tambika zonse zabakurete kwa Isaka. ⁶Nihakwinabulyo, haba kusihala, ni chaha impo kubana babaswisu be nyazi imi chaba tumina kwi inkanda ya kubuzwe, kubazwisa hafwihi ni Isaka, mwanakwe we chiswisu. ⁷Awo nji mazuba emyaka yabuhalo bwa Abrahamama bwa bahali, myaka yina 175. ⁸Abrahamama chamina luhuhu ni kunfwa mukusupala bwina nenza, mukulukwame wina buhalo bwizwile, imi abakakopanywa kubantu bakwe. ⁹Isaka ni Ishimaele, bana bakwe bechiswisu, chiba muzika mwi kungu lya Makapela, mwiwa lya Efroni mwana wa muswisu wa Zohori wa Muhiti, chiwanika hafuhi ni Mamare. ¹⁰Nji luwa lwa ba wuli Abrahamama kuzwile kubaana ba Heti. Abrahamama mwa bazikwa umo ni Sara mwihiyabwe. ¹¹Kuzwa hakufwa kwa Abrahamama. Ilea cha fuyola Isaka mwanakwe, imi Isaka abakuhala hafwi ni Beer Lahai Roi. ¹²Linu aba babali nji luhansi lwa Ishimaele, wama wa Abrahamama we chiswisu, yabazali ni Hagare Muegepita, muhikana wa Sara, ya ba zalili Abrahamama. ¹³Awo nji ona mazina abaana bachiswisu ba Ishimaele, chakuya chechizalo chabo: Nebojoti-wetanzi kukuzalwa kwa Ishimaele, Kedare, Adbeele, Mibisamu, ¹⁴Mishima, Duma, Masa, ¹⁵Hadadi, Tema, Keturi, Nafishi ni Kedema. ¹⁶Abo babali nji bana ba Ishimaele be chiswisu, imi awo abali nji mazina abo, cheminzi yabo, ni chamafulo abo; Bana basimwine babaswisu bekumi kabobe kakuya che mishobo yabo. ¹⁷Iyo ibali nje myaka ya buhalo bwa Ishimaele, myaka 175. Chamina luhuhu lwa mamani ni kunfwa, imi abakakopanywa kubantu bakwe. ¹⁸Baba kuhala kuzwa kwa Havila kuya Shure, china hafwihe ni Egepita, ubu zumwi yoyenda kuya Asirya. Babakuhala chefapani mukati kabo. ¹⁹Iyo ibali nji zitendantu, ibakuamana ni Isaka, mwana wa Abrahamama we chiswisu. Abrahamama ababi insi wa Isaka. ²⁰Isaka abena myaka ya makumi wone inako yahinda Rebeka kubamwihiyabwe, mwana we chikazana wa Betuele wa Muarami wa kwa Padan Arami, incize Labani wa Muarami. ²¹Isaka cha lapelela mwihiyabwe kwe Ilea kakuti kana bena mwana, imi Ilea ni che taba intapelo yakwe, imi Rebeka mwihiyabwe cha liinda. ²²Bahwile chibakala kunyanganya bonse mwibumu lyakwe, imi chawamba kuti, chinzi inchi hatendahala kwangu?" Cha yenda kuka buza Ilea kuamana ne chi. ²³Ilea chati kwali, "Zisi zobe zina mwibumo lyako, imi bantu bobele muba kakauhane mukati kako. Zumwi muntu mwabe niziho kuhita zumwi, mi mukulwana kasebeleze muhwile." ²⁴Haisika inako yakwe yaku hyizumuka, hamubone, kubena bana bamambile mwi bumo lyako. ²⁵Mwana we nanzi abazwi na subilile mubili wakwe onse ili boza bwengubo. Chiba musupa izina lya Isau. ²⁶Hakuzwa izo, chi kwechilila mwance we chiswisu. Iyaza lyakwe liba kwatilile chisito cha Esau. Ni cha supiwa Jakobo. Isaka aba kulite chemyaka ina makumi amana iyaza ni inkumi lyonke cheyo mako mwihiyabwe habazala. ²⁷Baswisu ni chibakula, imi Isau ni chaba ni nzibo inkando ya bubwimi muntu wo mwinkanda, kono Jakobo abali muntu yo tontola, yaba kwikalanga inako yakwe yonse mumatende. ²⁸Linu Isaka ni cha zumizana ni Isau mukuti chaba kulya zinyoloji zabakubwimanga kono Rebeka aba kuzumizana ni Jakobo. ²⁹Jakobo niche hika zilyo. Esau chasika kuzwa mwinkanda, imi aba maninwe ziho nji nzala. ³⁰Esau ni chati kwa Jakobo, "Nihe kwezo zilyo ziswana ni kusubila, mwangu, Ime ni katele!" Nji baka ilyo haba supiswa izina lya Edomo. ^{31,32,33,34}Jakobo chati, Chentanzi uni wuzikize bukulwana bwako" Esau chati, "Lole, chinina hafwihi ni kufwa. Bulotunzi bonse uwane habukulwana bwangu?" Jakobo chati, "Chentanzi, ukale kunikonka," imi Esau ni chalikonka imi chomukwa

¹Linu inzala chi kwa ba ni nzala mwa nkanda, kwanda ye nzala yi ba tendahale mu mazuba a Abrahamama. Isaka cha yenda kwa Abimeleke, Simwine wa mafilisita kwa Gerari. ²Haho Ileeza cha libonahaza kwali chati, "Sanzi u shetukumiki ku yenda kwa Egepita, wi kale mwi nkanda yi ni ba kuti, kuti wi kale mo. ³Wi kale mwe yi nkanda, imi kani be nawe ni ku ku hwila, kako ni behwa bako, ka ni ku he izi nkanda nzonse, imi kani zuzilize i kokiso ini bali kokiseze iso Abrahamama. ⁴Kani njise, behwa bako ubo i kani zina kwi wulu imi ka ni he behwa ba ko zonse inzi nkanda. Ka kuya ka behwa ba ko masi onse e nkanda ka a hwilwe. ⁵Ka ni tende bulyo kakuti Abrahamama aba kutekete inzwi lyangu ni ku bika i taizo yangu, milao yangu, ziswaniso zangu, ni milao yangu." ⁶Linu Isaka cha ke kala mwa Gerari. ⁷Imi bakwame be cihaka ha ba mu buza ku amana ni muhiyabwe, chati, "Nji chizangu." Aba tiyi ku wamba, "nji mwi hyetu," kakuti aba zezi, "Bakwame be cho cibaka ka ba mwi haye ku hinda Rebeka, kakuti a bali mulotu ahulu. ⁸Kuzwa Isaka che kala aho inako inde, Abimeleki Simwine wa Mafilisita a bezi kulola he windo. Cha bona, ha mu bone, Isaka mwa ba ku kwatila-kwatila Rebeka, mwihiyabwe. ⁹Abimeleki cha supa Isaka chati, "Lole, initi kanti mwihiyenu. Chinzi ho bati, nji chizako?" Isaka cha mu wambila, "Mukuti ni ba ku zeza kuti zumwi pona cho saka kuni haya a muhinde. ¹⁰Abimeleki chati, "Chinzi ichi cho ba tendi? Zumwi ku bantu ne nse na ba fosi ni mwihiyenu, mo no ba biki mulandu he wulu lyetu." ¹¹Njokuti Abimeleki cha kalimela bantu bonse mi chati, "Yense ya se a kwate uzu mukwame kamba mwihiyabwe ke hayiwe. ¹²Isaka cha byala zilyantu mweyo inkanda aba sizi myinda tobele, kakuti Ileeza ba mufuyoli. ¹³Mukwame ni cha fuma, mi cha byala zingi zingi hesi ha ka ba ni mufumi munkanda. ¹⁴A bena i mbelele zingi ni ñombe, ni luhasi lukando. Mafilisita chi ba mu toya. ¹⁵Linu zi sima zonse inzo nzi ba ba ishile bahikana ba besi mwi nako ya Abrahamama isi, Mafilisita chi ba zi zimika ka kwi zuza ibu mwateni. ¹⁶Abimeleki chati kwa Isaka, "Yende kule na nswe, mukuti iwe u kolete ahulu ku ku hita." ¹⁷Njokuti Isaka cah kula hateni ni ku ke kala mwi nkanda ya Gerari, mi mwa be kali. ¹⁸Linu hape Isaka cha sha zisima za mezi, zi ba ba shile mu ma zuba a Abrahamama isi. Mafilisita ba ba zi zimikite kuzwa he fu lya Abrahamama. Isaka cha supisa zisima

mazina a swana a ziba ku supiswa ku besi.¹⁹ Linu bahikana ba Isaka ha ba ba ku sha mwi kanda, chi ba wana chi sima ch ba ku zwelela mezi.²⁰ Manduna ba Gerari chi bali kananisa ni manduna ba ?Isaka, mi chi bati, "aa mezi nji etu." Njokuti Isaka cha supisa chisima Eseki kakuti ba ba kanani na ye.²¹ Kuzwaho chi ba sha chimwi chi sima, mi chi ba kali kananisa ha chili cho, hape, imi cha chiha izina lya Sitina." ²²Cha zwa ho nii ku ka sha chimwi chisima, kono kan ba ba bi ni nkani ha chili icho. Njokuti cha chi supa Rehoboto, mi chati, "Linu Ileeaa cha tu tendela chibaka, mi ka tu hale hande mwe chinu chibaka."²³ Kuzwaho Isaka cha kumbama ni ku ya kwa Beereseba. ²⁴Ileeza chali bonisa kwali masiku a swana mi chati, "Njime Ileeza wa Abraham iso, kazi u tiyi, mukuti ni na nawe ni kuku fuyola ni kwi njisa behwa bako, che baka lya muhikanangu Abraham." ²⁵Imi Isaka cha zaka katala hateni mi cha supa izina lye Ileeza. Hateni cha ba pula itete lyakwe, mi bahikana bakwe chi ba sha chisima.²⁶ Ku zwaho Abimeleki chaya kwali kuzwa kwa Gerari, ni Ahuzati, mulikana kwe, ni Picoli, muyendisi we chisole. ²⁷Isaka chati kubali, "Chinzi hamu keza kwangu, mukuti muni toyete, mi muba ni tumini kule nanwe?"²⁸ Kuzwa ho chi bati, "Chi tuba boni kuti Ileeza a ba bena nawe. Tu ba zumi zani mu ku be ni kuli konka mukati ketu, muketi ketu nawe. Njokuti ku be ni ku zumizana mukati ketu. ²⁹Kuti kazi no tu tendi tendi bubi, sina ha tu sana tuba ku tendi bubi, sina ha tu ba tu ku tendi neza, ni ku ku tumina kule che kozo. Initi, uba fuyolwa ni Ileeza,"³⁰ Linu, Isaka cha ba tendela mukiti, mi chiba lya ni ku nwa. ³¹Ba ba fumi ka ku sasana, mi chi ba konkisana. Linu Isaka cha ba tumina kule, chi ba mu siya che kozo. ³²Mwi zuba liswana bahikana ba Isaka chi ba keza ni ku mu wambala ku amana ni chi sima chi ba bashi. Chi bati, "Chi twa wana mezi." ³³Cha supa chisima shiba, imi zina lya muleneñi nji Beereseba ni sunu hanu. ³⁴Imi Esau ha bena myaka ya makumi one, cha hinda mwihyabwe, Juditi mwana wa mukazana wa Beer wa Muhiti, ni Basemati mwana wa mukazana wa kwa Eloni wa Hitite. ³⁵Ba ba leti maswabisa kwa Isaka ni Rebeka.

27

¹Linu Isaka habali mukulu-kwame ni menso akwe chaba kuzimite kana abali kusibona, aba sumpi Esau, mwanakwe mukulwana wa mwanaswisu, Chati kwali, "Mwanangu." Esau chati kwali, "Ime zunu," ²Linu Isaka chati, "Ubwene hanu, china supala. Kanizi izuba lyefu lyangu.³ Lyahanu uhinde zibwimiso zako, chi pusu chako ni buta bwako, linu uyende mwinkanda ukni bwimine chinyoloji. ⁴Uni hikile zilyo zilotu, mufuta uni saka, linu uzilete kwangu kuti zenilye-kuti ni kuwile chiniseni kufwa."⁵ Haho Rebeka hazizuwa Isaka habali kuwambilwa Esau mwanakwe wa mwanaswisu. Esau chayenda munkanda mukubwima chinyoloji achilete kwali. ⁶Rebeka chawambila Jakobo mwanakwe chati, "Ubwene hanu, nazuwa inso na wambila Esau mukulwako. Na chokuti, ⁷Uniletele ku chinyoloji uni hikile zilyo zilotu, ilikuti nilye linu ni kuhwile habusu bwa Simwine infu lyangu ni liseni kusika;⁸ Linu hanu, mwanangu, ukuteke inzwi lyangu lini kulaela. ⁹Yende kumutapi imi ukaniletele impene zobe inini indotu; imi munihike zilyo zilotu zasaka inso, chakuya chamwasakila. ¹⁰Mozitwale kwenso, chokuti azilye, ilikuti akuhwiye infu lyakwe niliseni kusika."¹¹ Jakobo chati kwa Rebeka inyina, "Bone, Esau mukulwangu mukwame wina bwambo, lyahanu ime ni mukwame yo jolwele. ¹²Hamwi batayo kabanikume-kume, linu kaniboneke kubali kuti nabachenga. Kanilete chikuto heulu lyangu kuhita imbuyoti."¹³ Nyina nati kwali, "mwanangu, usiye chikuto chiwile kwangu. Uzumine bulyo manzwi angu, linu uyende, ukaziniletele." ¹⁴Lyahanu Jakobo choyenda ku kahinda tupene imi chatuletela kwanyina, imi nyina chehika zilyo zilotu, mwabakusakila insi.¹⁵ Rebeka chahinda zizwato za butokwa za Esau, mwanakwe mukulwana, zibali kwina kwali munzubo, chikuzi zwatila Jakobo, mwanakwe wa chinini. ¹⁶Na mubika madada empene inini hamayanza akwe, ni munsingo yakwe incheni. ¹⁷Chabika zilyo ni buloto bwa behikite mumanza amwane Jakobo. ¹⁸Jakobo chayenda kwesi chati, "Ita" Insi nati, "Ime zunu; njewe ni, mwanangu?" ¹⁹Jakobo chati kwesi, "njeme Esau mwanako we ntazi. Natenda muwatela kwangu. Linu wikale ni kulya-chimwi cha chinyoloji changu, linu unihwile."²⁰ Isaka chati kumwanakwe, "Kwiza bule bulyo awakawela, mwanangu?" Chati, "Chebaka lya Simwine Ileeza wako wazileta kwangu." ²¹Isaka chati kwa Jakobo, "Wize apwi name, linu ni kukwate, mwanangu, imi nizeze nandi nwiwena mwanangu, imi ni litute kuti njewe tota mwanangu Esau nandi kanjewe"²² Jakobo chayenda kwa Isaka insi; imi Isaka cha mukwata chati, Inzwi nji lwa Jakobo, kono mayanza akwe nji a Esau," ²³Isaka kena aba mwizibi, chokuto manza akwe abena bwambo, sina manza a mukulwe Esau, linu Isaka na muhwila. ²⁴Chati, "Chabusakusima njewe Esau mwanangu?" Chetaba, "njeme." ²⁵Isaka chati, "lete zilyo kwangu, linu nilye ku chinyoloji chako, i kuti ni kuhwile. Jakobo chaleta zilyo kwali. Isaka chalya, linu Jakobo cha muletela inwine, imi chanywa."²⁶ Linu insi Isaka chatikwali, "Wize hafwi hanu-imi unichunchune, mwanangu."²⁷ Jakobo cheza hafwi cha munchunchuna, linu cha mununkuza mununko wa zizabalo zakwe chamuhwila. Chati, "Bone mununko wa mwanangu uswana sina mununko wewaa lyabahwili Simwine."²⁸ Ileeza akuhe inkalulo ya mume wa kwiwulu, inkalulo ye nkanda inunite, ni buheke bungi ni iwine inhya. ²⁹Bantu baku sebeleze ni makaanda akufukamine ube umuyendisi uba mukulwako. Bana banyoko baba swinsu ni bakufukamine. Yense yete akukute na kutiwe; yense yete na kufuyole naye afuyolwe."³⁰ Kuzwa Isaka hamana kufuyola Jakobo, imi Jakobo cha shosholoka chikuyenda kuzwa habusu bwa Isaka insi, Esau mukulwe chenjila kuzwa kuku bwima. ³¹Iye naye chehika zilyo zi tabusa imi chaletela isi. Chati kwensi, "Inta, buke linu ulye ku chimwi chenyama, ya bwima mwanako, ili kuti unihwile."³² Isaka ishaho nati kwali, "Njiwe ni iwe?" Chati, "Njeme mwanako, wentanzi, Esau." ³³Isaka chakaliha chakalumuka nati, Njeni wa bwima chinyoloji ni kuleta kwangu? China lya zense ni useni kusika, imi china mufuyola. Cha busakusima, Kafuyolwa."³⁴ Linu Esau hazuwa manzwi esi, chalila ahulu chakutumusa kulila, linu chati kwesi, "Unihwile, name, tayo." ³⁵Isaka chati, "Mwanchako weza kumi chabuchengeleli linu chahinda imbuyoti yako."³⁶ Esau chati, "Kanjeye yo sumpwa Jakobo? Chaba ni chengeleli to bele. Abahindi inswanelo za bukulwana bungu, imi, bone, hanu chahinda imbuyoti yangu." Linu chati,

"kana wa shaza imbuiyoti yangu?"³⁷Isaka chetaba imi nati kwa Esau, "Bone, china mubika kuba muyendisi wako, imi china muhikuba muyendisi wa banswisu bonse kuba bahikana, imi china muha buheke ni wine inhya. Lyahanu chimwi chichini wola kukutendela, mwanangu?"³⁸Esau chati kwensi, "Kosina nanga imbuiyoti yonke yangu, tayo? Unihwile, namebulyo, tayo." Esau chalila cha kutumusa.³⁹Isaka insi ntaba imi nati kwali, "Bone, chibaka mweti nohale kachibe kule ni chifumu chenkanda, kule ni mume weulu."⁴⁰Chamukwale wako mohale, imi mosileleze mwanchako. Kono hosanduka monyanganyise injokwe lyakwe munsingo yako."⁴¹Esau natoya Jakobo ibaka lye mbuiyoti muhi insi. Esau chati munkulo yakwe, "Mazuba akusilisa {lila} tayo hena hafwihi; kuzwaho munihaye mwanchangu Jakobo."⁴²Manzwi a Esau mwanakwe we ntanzi abawambilwa kwa Rebeka. Linu chatumina ni kusumpa Jakobo mwanakwe wa chinini imi nati kwali, "Bone, mukulwako Esau ukwete ulela lye mwine chako chakulukisa kukwihaya."⁴³Linu hanu, mwanangu, nikuteke imi ubalahele kwa Labani, nchizyangu, mwa Harani.⁴⁴Wikale naye chamazubazana, kulindila mukulwako chafomoka bukali,⁴⁵kuindila bukali bwa mukulwako bumane kwako, imi chazibala zobatendi kwali. Linu kani kutumine kuti ukabole kunu. Chinzi banyielele kumizula mubonse mwizuba limwi?⁴⁶Rebeka chati kwa Isaka, "Chinasuntiwisa chabuhalo bwa banakazana ba Heta. Haiba Jakobo na hinda zumwi wa banakazana ba Heta kuba mwihiyabwe, sina ba banakazi, bamwi babanakazana be nkanda, buhalonzi bulotu bwete bube kwangu?"

28

¹Isaka cha sumpa Jakobo cha muhwila imi ni kumulaela, "Konji uhindi mwanakazana sina mwihiyenu kuzwa kubakazi ba Kanana. ²Uzime, uyende kwa Paddane Arame. Kunzubo ya Bethuele, isi wa nyoko, imi ukahinde mwihiyenu kwateni zumwi kubanakazana ba Labani, nchizye wa nyoko.³Linu Ileza Tota akufuyaule, akuhe luzalo imi wi njihe, ilikuti ube umachaba bantu. ⁴Linu akuhe imbuiyoti ya Abrahamu kwako, imi ni kuluzubo lwako, kuzwa kwako, ni kuti uyole inkanda yo bakuhala, iye Ileza abahi Abrahamu."⁵Linu Isaka chatumina Jakobo kuyenda. Jakobo chayenda kwa Paddane Arame, kwa Labani mwanaswisu wa Bethuel, wa mu Arame, nchizye wa Rebeka nyinabo wa Jakobo ni Esau.⁶Lyahanu Esau habona kuti Isaka abakufuyola Jakobo ni kumutumina kuti ayende kwa Paddane Arame, kukahinda mwihiyabwe uko. Lyahanu habona bulyo kuti Isaka kuti abafuyolwa ni kumuha intaelo, incho kuti, kanji uhindi mwanakazi wa kusesa kuzwa kubanakazi ba Makanana."⁷Esau naye habona kuti Jakobo abe chilili intaelo zeinsi ni nyina, imi chaba yendi kwa Paddane Arame.⁸Esau abona kuti banakazi ba Kanana kena baba kondi Isaka insi. ⁹Linu chayenda kwa Ishimaele, ni kuka hinda, mukuti ka bamwihiyabwe babena nabo, Mahalathi mwana mukazana wa Ishimaele, mwana wa Abrahamu wa muswisu, nchizye wa Nebaiohi, ku ba mwihiyabwe.¹⁰Jakobo chasiya Beeresheba ni kuyenda kwa Harani. ¹¹Abakezi hachibaka chimwi nekala hateni masiku onse, chokuti izuba chilibemini. Chahinda lyonte kumabwe abena mwecho chibaka kubika ku mutwi wakwe, ni kushamina hateni chikulala.¹²Chalota ni kubona ilele ibakenuwe hansi. Muwi wayo ubakasiki kwiwulu Mangeloi e Ileza aba kutanta ni kusuka hateni. ¹³Bone, Simwine chazimana hateni nati, "Njeme Simwine, Ileza wa Abrahamu inso, ni Ileza wa Isaka. Inkanda yo lele haili, Kaniyikuhe niba luzubo lwako."¹⁴Luzubo lwako kalube sine suko lye nkaanda, linu kamulihase kule kuzwila kubwimino, ni kuya kubuzwe, ni kubuhati. Kuzwakwako ni kuzwililila kuluzubo lwako ni masika ako onse munkanda kabafuyolwe. ¹⁵Bone, nina nawe, imi kanikubabalele konse kwete uyende. Kani kulete munkanda ime hape; nanta kete nini kusiye. Kanitende zonse zina zini bakusepisi kwako."¹⁶Jakobo habuka kunonzi zakwe, linu chati, Initi Ileza wina mwechi chibaka, imi zile kanizi."¹⁷Chaba ni lyowa imi na cho, "Chitiza ahulu ichi chibaka! Ichi kakwina chimwa kuhita inzubo ye Ileza. Uuu, njomulyango wa kwiwulu."¹⁸Jakobo chabuka cha kumeneka kakusasa na ni kuhinda ibwe lya ba Shamine kumutwi. Chalibakanya ubu musiimo ni chati insi he wuulu lyalyo. ¹⁹Chaulika inchi chibaka incho inzina lya Bethuele, kono inzina lya Moleneni tota ibali Luzi.²⁰Jakobo chali nkonka, chati, "Haiba Ileza mwabe name ni kuni silleza mweyi inzila ini ka buyenda mwili, imi choni ha bunoto bwa kulya, ni zizwato za kuzwata, ²¹ili kuti ni bole chekoko kunzubo ya Tayo, kuzwaho Simwine mwabe Ileza wangu. ²²Linu ilibwe lichina teya hanusina musumo ka libe inbwe lihalaleha. Kuzwilila kuzintu zonse zete linihe, chabusakusima kanihe chabwi kumi bwangu kwako.

29

¹Lyahanu Jakobo nichaya mumusipili wakwe mi neza munkana ya bantu bakubuzwe. ²Halola, nabona chisima mwinkanda, imi, abona mitapi ye imbelele zotatwe ziba butite kumbali nacho. Kuzwilila muchisima muba kunywiswa mutapi, ni inbwe inkando libena hamulyango wa chisima. ³Mitapi yonse hayikunganaho, balisani njibapindumuna inbwe hamulomo we chisima nii kunywinsa imbelele, ni kufupika inbwe hamulomo, hachibaka chateni.⁴Jakobo ni chati kubali, "Banche bangu, mukazwilahi?" Nibetaba, "Tuzwila kwa Harani."⁵Nati kubali, "Mwizi Labani mwanaswisu wa Nakor?" Nibati, "Tumwizi."⁶Nichati kubali, "Wina nenza?" Nibati, "Sina nenza, imi, lolekuna, Rachele nji mwanakazana wakwe yo kezite ni imbelele."⁷Jakobo nati, "Lole, cheli hakati kezuba. Kahena inako ya mitapi ya kungana hamwina. Nwinse imbelele mi uzizwise zikafule. ⁸Ni bati, "Katuzi nywinsi nata konji mitapi yonse chiyakungana hamwina. Bakwame lyahunu njeti bapindume inbwe hamulomo wa chisima, ni kunywinsa imbelele."⁹Linu Jakobo haba kuchiwamba nabo, Rachele neza ni imbelele zensi, zaba kulisa. ¹⁰Linu Jakobo habona Rachele, mwanakazana wa Labani, inchizye wa nyina, ni imbelele za Labani, inchizye wa nyina, Jakobo neza haeni, kupindumuna ibwe hamulomo we chisima, ni kunywisa mutapi wa Labani, inchizye wa nyina.¹¹Jakobo cha chunchuna Rachele imi ni kulila chakutumusa. ¹²Jakobo aba wambili Rachele kuti ibali wa luhasi lwesi, nikuti mwanakwame wa Rebeka. Abatiyi ni kuka wambila insi.¹³Lyahanu Labani hazuwa zamakande amana ni Jakobo mwanakwame wa nchizye, ni chatiya kuka mushanyeza ni kumulambela na

muchunchuna, ni ku muleta munzubo yakwe. Jakobo na wambila Labani inzi zintu zonse.¹⁴ Labani nati kwali, tota unchifuha ni nyama yangu. "Lyahanu Jakobo nekala naye mwezi.¹⁵ Linu Labani nati kwa Jakobo, "Chowola kunisebeleza bulyo cha kuti umukwangu? Ni wambile, nikulihanzi?"¹⁶ Lyahanu Libani abena banakazana bobele. Izina lyamukulwana ibali nji Lea, izina lya wachihyile ibali nji Rachele.¹⁷ Menso a Lea abali manini, kono Rachele abali mulotu cha chibumbantu ni kulweleka.¹⁸ Jakobo abakusuna Rachele, chobulyo ni chati muni kusebeleze miaka ina 7 cha Rachele, mwanakazana wako wa chinini.¹⁹ Labani nati, "Kwina nenza hanimukuha, kuhita kumuha muntu ungi. Kale nime."²⁰ Jakobo na sebeleza Rachele myaka ina 7; nicha kwa wanika ubumazuba mache kwali, chakuti abakumusuna ahulu.²¹ Lyahanu Jakobo nichati kwa Labani, "Nihe mwihyetu wazuba angu chiamana-mukuti ni musese!"²² Lyahanu Labani na kunganya bakwame bonse bachibaka ni ku lukisa mukuti.²³ Chitengu, Labani na twala Lea mwanakazana wakwe kwa Jakobo, ya bayi kwali.²⁴ Labani naha mwanakazana wakwe Lea muhikana Zilipa, kuba muhikana.²⁵ Kuseni, lole, nji Lea! Jakobo nati kwa Labani, "Njichinzi inchi chobatendi kwangu? Kena ni bakusevelezi cha Rachele? Chinzi hobani chengi?"²⁶ Labani nati, "Kahena chizo chetu kusesisa muhwile kusiya wentazi.²⁷ U manisize insunda ya matangilo eseso lya mwanakazana, mutukuhe zumwi chaku sebeza imwi myaka ina 7"²⁸ Jakobo natenda bulyo, kumanisa insunda ya Lea. Lyahanu Labani na sesisa Rachele mwanakazana wakwe kuba muhyabwe naye.²⁹ Labani naha Biliha kwa Rachele, kuba muhikana wakwe.³⁰ Chobulyo Jakobo nasesa Rachele, naye, kono na saka Rachele kuhita Lea. Chobulyo Jakobo na sebeleza Labani miaka imwi ina 7.³¹ Simwine na bona kuti Lea kasakiwa, chobulyo na muha luzalo, kono Rachele na ba yasena bana.³² Lea naba musumba ni kupuluha mwanaswisu, ni ku muwulika izina lya Rubbeni. Nati, "Chokuti Simwine aba boni insoni zangu; tota muhyetu mwanisake."³³ Na lihinda hape ni ku sumunuka mwanaswisu. Nanti, "Chokuti Simwine aba zuwi kuti kanisakwa, ni cha niha mwanaswisu wakwe hape, "Na muha lya Simoni.³⁴ Hape na lihinda ni ku sumunuka mwanaswisu. Nati, "Lyahanu muhyetu mwa nungane kwangu, kakuti china mupuluhila banaswisu botatwe." Chobulyo munimuhe izina lya Livi.³⁵ Na lihinda hape ni kupuluha mwanaswisu. Nati, "Inu inako ni temba Simwine. Chobulyo na muwulika izina lya Juda; luahanu ni zimana kuba ni bana.

30

¹Lyahanu Rahele chinga bona kuti ka puluhili Jakobo bana, Rahele nafwila mukulwe muna. Nati kwa Jakobo, "Ni he bana, kamba ni fwa."² Kubenga kwa Jakobo ni chi kwa hisikiza Rahele. Ime ni na muchisa cha Ireeza, ya ba kunyimi kupuluha bahwile?³ Nati, bone, uzo muhikana wangu Biliha. Kuya kwali, ko kuma a ku puluhile bana ha mazwi angu, imi mu ni be nibahwile chakwe.⁴ Linu na muha muhikana wakwe Biliha cha kuti mwihyabwe, imi Jakobo na yenda mukati kwali.⁵ Biliha na ba musumba ni kupuluhela Jakobo mwanaswisu. Lyahanu Rahele nati, "Ireeza a ba ni chenisi, imi a ba zuwi inzwi lyangu imi cha niha mwanaswisu."⁶ Chelyo ibaka na wulika izina lya Dani⁷ Biliha, muhikana wa Rahele, na sumbala hape ni ku puluhela Jakobo mwanaswisu wa bubeli.⁸ Rahele na cho, che inkodo imbilala ni balwi ni mukulwangu imi ni ba muzundi." Na mu wulika Nafetali.⁹ Linu Lea ha bona kuti cha zimika ku ba ni bahwile, ni cha hinda Zilipa, muhikana wakwe, imi na muha kwa Jakobo ku ba sina mwihyabwe.¹⁰ Zilipa, muhikana wa Lea, na puluhela Jakobo mwanaswisu.¹¹ Lea nati, "Ichi imbuyoti! Lyahanu na mu wulika Gadi.¹² Lyahanu Zilipa, muhikana wa Lea, na puluhila Jakobo mwanaswisu wa bubeli.¹³ Lea nati, ni sangite! Cha banakazana mu ba ni sumpe ku sanga." Linu na mubika Asere.¹⁴ Reuben na yenda mu mazuba kusinza buloto ni kuwana matila mwiwa. Na aleta kwa nyina Lea. Lyahanu Rahele nati kwa Lea, "Nihe amwi ku matila a mwanaswisu wako.¹⁵ Lea nati kwali, kana indaba inini kwa ko, chako ku ni lyanga mwihyetu? Iwe hanu usuna ku hinda matila a mwangu, hape?" Rahele nati, Lyahanu mwa kalale nawe sunu masiku, ku chinja ni matila a mwanako."¹⁶ Jakobo na zwa mwiwa chitengu. Lea nayenda ku kumuchinga imi nati, "Wize muni kwangu, chokuti na kuwula cha matila a mwanangu." Chobulyo Jakobo na lala ni Lea awo masiku.¹⁷ Ireeza na teka kwa Lea, imi na sumbahala na puluhela Jakobo mwanaswisu wa bwiyanza.¹⁸ Lea nati, Ireeza a ba nihi intifo, kakuti na ha muhikana wa mukazana kwa mwihyetu. Na muwulika lya Isakare.¹⁹ Lea na lihinda hape ni kupuluhela Jakobo mwanaswisu we yanza ni yenke.²⁰ Lea nati, Ireeza a ba nihi impo indotu. Lyahanu mwihyetu mwani tompe, chokuti ni ba puluhi mwanaswisuwe yaza ni yenke." Na mu wulika izina lya Zebulani.²¹ Hamasule zana na puluha mwanakazana imi na mu wulika izina lya Dina.²² Ireeza na sumpa Rahele ku mu zezisa ni kuteka kwali. Na mu letela kusumbahala.²³ Na lihinda imi napuluha mwanaswisu. Nati, "Ireeza chazwisa insoni yangu."²⁴ Na mu wulika izina lya Josefa, kuti, "Simwine aba ni weli zumwi mwanaswisu."²⁵ Hamana Rahele kupuluha Josefa, Jakobo nati kwa Labani, Ni tumine kule, chokuti niyende kwetu, ku kanda yangu.²⁶ Ni he ba mwihyetu ni bana bangu bani ba ku belekeli, imi unisiye ni yende, kakuti wizi mutendo uni bakuhi."²⁷ Labani ni chati kwali, "Heba hanu nji ni wana ku kulolwa che insoni mumenso ako, lindize, cho kuti ni ba shuguli kuti Simwine abani hwili cha ko."²⁸ Lyahanu nati, "Te chosaka, imi mu ni kulihe."²⁹ Jakobo nati kwali, "Wizi mu ni ba kutendeli, imi ni zimunantu zako muzibe njihili chobungi.³⁰ Ubena zinini ni niseni kusika, imi chize njaha cha ku bozekeza bungi. Simwine aba kuhwili chini bakutendeli. Lyahanu ka nihe zina chibaka changu?"³¹ Labani nati, "Muni kulihe nzi?" Jakobo nati, "Ketu nihe chimwi. Heba no ni tendela ichi, muni ku lelele mulaka wako hape, imi ni kuubika."³² Mu ni tatube mulaka wako sunu, kuzwisa zonse mbelele zina mubala mukando ni mibala ya budonkodonko, ni yonse imbelele isihu, ni budonkodonko ni ya mubala mu kando mukati ke mpene. Izo muzibe nji ntifo yangu.³³ Busakusima bwangu mweti bu bonekele lyahanu, chiweza ku bonisisa intifo zangu. Zonse zi sena mibala mikando ni mibala ya budonkodoko, mukati ke mpene, ni mbelele zi siha, heba mu ziwanike kwangu, mu zi baliwe ku ba zi baibwa.³⁴ Labani nati, "Kushiyeme. Lekeze ku be sina cha manzwi ako."³⁵ Ilyo izuba Labani na zwise impene inkwame zi bakwina mifunda iza hansi ni budonkodoko, ni impene za chanakazi zi bena mubala mukando ni mibala ya budonkodonko, ni

zonse zibena ni kutuba mwateni, ni zonse zi siha mukati kembelele, ni kuziha mu manza a banaswisu bakwe.³⁶ Labani naye na bika muyendo wa mazuba otatwe mukati kakwe ni Jakobo. Jakobo ni cha lisa milaka yonse ya Labani iba shali.³⁷ Lyahanu Jakobo na chahinda imbazi za mupulanga, ni za alumondi ni ze samu lye bola, ni kuzuba kuwana zituba kwateni, ni kuhinda zi wanika mukati ka tusamu.³⁸ Lyahanu choku bakalya twa bazubi kubika mubusu bwa milaka, mu busu bwa chinywino, mu ziba kwiza kunywina. Zibe miti haziza kunywa.³⁹ Milaka iba zali mubusu bwa tusamu; imi milaka iba zali za mifunda, za mibala mikando, ni mibala ya budonkodonko i nini.⁴⁰ Jakobo nazi kauhanya imbelelezana, lyahanu na loleza bungi bwazo ku zinyoloji ze mibalabala ni mbelele zonse zisiha mu mulaka wa Labani. Lyahanu na kauhanya ku mulaka wakwe iye yenke ni kusazibika hamwina ni mulaka wa Labani.⁴¹ Chakuti imbelele zi kolete mu mulaka ha zi zalwa, lyahanu Jakobo ulazika tusamu mu chinywino pili mumenso mulaka, cho kuti zizalile mukati katusamu.⁴² Kono lyahanu zinyoloji zi fokola za mulaka haziza, Chakuti zifokola zinyoloji zi bali za Labani, imi zi bakukolete zibali za Jakobo.⁴³ Mukwame na ba muhumi tota. Na bani mulaka mukando, bahikana ba banakazana ni bahikana banaswisu, ni nkamele ni mbongolo.

31

¹Linu Jakobo nazuwa manzwi a banaswisu baLabani ni bati, "Jakobo a balihindili zonse zibali zibeshetu, imi nji kuzifuma zesheu kwaba wani coonse chifumu chakwe." ²Jakobo ana bona mulolelo ubena hachifateho cha Labani. Abalemuhi kuti mukwa wakwe kwali chiwachincha. ³Imi Simwine abawambi kwa Jakobo nati, "Uboole kunkanda inbeenso ni kuba kwako, imi kanibe nawe." ⁴Jakobo na tumina ni kusumpila Rachele ni Lea kuluwa kubena mulaka wakwe ⁵imi nati kubali, "Ni bona mukwa weshee kwangu kuti chiwa chincha, imi ileza watayo a bena name. ⁶Winzi bulyo mukuti nji kaziho zangu hani ba tendeli besheenu. ⁷Inso abani chengeleli cho kuchinchulula intuwelo yangu chakuze chakuzekezana kunu, imi ileza kena aba muzuminini kuni sasamisa. ⁸Haiba abacho kuti, zimunanu ze tululi kazibe nji ntuwelo yako, imi mulaka woonse ni wa zaala tunamani twe tululi. Haiba abacho kuti, inzi zisisa kazibe nji ntuwelo yako; imi mulaka woonse ni wazaala tunamani twesasa. ⁹Cheyi inzila ileza aba hindi zumuntu zenso ni kuziha kwangu. ¹⁰Mwinako yeyo yakuzaala kwezimuntantu, ni babon mwintolo kuti ziimbokoko zempene ziba kupalisa mumulaka. Zimbokoko zempene zibali zesasa, zetululi, zepaswa. ¹¹Ingiloi lye ileza ni lyati kwangu mwintolo, 'Jakobo.' Nati, 'Imezunu. ¹²Na chokuti, 'Nyamune meenso ako mi ubone zimbokoko zempene zikwete kupalisa mumulaka. Zesasa zetululi, ni zepaswa, mukuti na bona zoonse za kwete kutenda Labani kwako. ¹³Njime ileza waBatele, umo moli umusuma utometwe, uno moba litami kwangu. Hanu ukatuke ni kusiya inu inkanda imi uboole kunkanda ya chizaalo chako. ¹⁴Rachele ni Lea nibetaba nibati kwali, "Mane kwina inkalulo imwi kapa kuchifumu chilukela kuba chetu munzubo ibeshetu? ¹⁵Katu hinditwe sina tumabukwenda kwali? Sina hachaba tunzi imi cha ba maninisizi kulya mashelenyi etu. ¹⁶Choonse chifumu incho ileza chobanyangi tayo hanucheli chetu ni banabetu. Hanu cwale, choonse incho ileza chaba chokwako, u chitende." ¹⁷Imi Jakobo, na nyemuka ni kubika bana bakwe ni ba mwihyabwe bakwe henkamele. ¹⁸Aba kabi zimunantu zakwe habusu bwakwe, ni zibya zakwe, kuhindilila zimunantuzaba kawaani mwa Paddani Aramu. Abanyemuki ni kuyenda kwesi Isaka mwinkanda ya Kanana. ¹⁹Labani inga nyemuka kukagunka imbelele zakwe, Rachele naiba Mulimu ya maswaniso omunzubo inbensi. ²⁰Jakobo hape na chenga Labani maAramia, chokusa muwambila kuti mwazwe hateni. ²¹Kuzwaho incha lonoks ni xs nrns nanzo mi cha kuhwela insa luta lwizi, imi cha yenda kuliba inkanda ya malundu a Giliadi. ²²Mwizuba lyo butatu Labani cho wambilwa kuti Jakobo wa loboka. ²³Chabulyo cho hinda bakwaluzubo bakwe ni kumwinchilila mumuyendo wamazuba a likana iyanza ni mazuba obele. Chomuhitilila mwinkanda yamalundu a Giliadi. ²⁴Haho ileza abezi masiku muchiloto kwa Labani muAramia minati kwali, "U chenjele ni kuti kanzi u wambi chilotu kapa chibi kwa Jakobo." ²⁵Labani chohitilila Jakobo. Linu Jakobo chozanka intente lyakwe mwinkanda yamalundu. Labani naye cho tibeleda ni bakwaluzubo bakwe mwinkanda ya malundu a Giliadi. ²⁶Labani nati kwaJakobo, "Chinzi cho batendi, ni kunichena ni kuhinda bana bangu babanakazana ubu mabbantiti be nkondo? ²⁷Chinzi hobalobooki cho kulizika ni kunichenga ni usa niwambia ime? Nini bakufunduli cho mukiti ni nzimbo ni tugoma imi ni harepa. ²⁸Kena ubani zuminini kuti ni chuncune ni kulaeza behwa bangu bechiswisu ni banakazana. Aha linu wa tenda zintu chabuholo. ²⁹Nina ziho kukutenda bubi, imi ileza ubenso wa wamba kwangu masiku amana imi nati, 'Tokomele kuti kanzi uwambi chilotu kamba chibilala kwa Jakobo.' ³⁰Hanu uba yendee kungi imi neba ka lakameni kuboola kunzubo inbeeso. Chinzi hape hobaibi milimu yangu? ³¹Jakobo netaba ni kuta kuti kwa Labani, "Imi chokuti ni batite ni kuzeza kuti kohinde bana bako banakazana kwangu chokuni hambiliza, cheyo inzila nina loboko. ³²Yeense ya baibi bazimu bako kete nazwile habusu kuhala. Habusu bwa bakwetu, ulole choonse china kwangu cheili chako u chihinde." Cheyo inzila Jakobo kena bezi kuti Rachele nja bebite. ³³Labani abayendimwitente lya Jakobo, mwitente lya Lea, imi ni mumatente a zikobwa zobeze za banakazan, imi kena aba kawaani. Inchazwa mwitente lya Lea ni kuknjila mwitente lya Rachele. ³⁴Rachele chaba hindite bazimu baluhasi ni kubabika muchaale chenkamele, ni kwikala hewulu lyabo. Labani incha ganamwitente lyoonse, imi kena ababawani. ³⁵Inchati kubesi, "Kanzi munibengeli, unfumwangu, hanisazimani habusu bwenu, kakuli ni kelehansi." Chobulyo nagana imi kena ababawani bazimu bakwe. ³⁶Jakobo abanyeletwe ni kukanana ni Labani. Abati kwali, "Mulandu wangu njo uhi? Chibe changu njechihi, chikusumeza kuni bwima bulyo? ³⁷Imi cho alunguta mizingwalingwali zangu zoonse. Chinzi chimwa wana ku zonse zenzubo yako? Uzilete kunu habusu bwa bakwet, ili kuti ba atule mukati ketu tubobeze. ³⁸Cha myaka ikwana makumi obele ni bena nawe. Imbele za chanakazi ni mpene za chikazana kana zi bafoloji, nandi kulya wimwi imbelele kuzwa ku mutapi wako. ³⁹Chi bahalolwa chibatana kana ni bachileti kwako. Kunde yobulyo, kakwina chini bawani hateni. Iwe ubali kuni lihisanga ha chimunantu chinse, kapa chebiwe cha musihali nandi

kwibiwa masiku. ⁴⁰Aho ni bali; musihali zuba li banihisi, imi ni kuhazela masiku; imi ni bayendi ni kusena imbelele. ⁴¹Iyi myaka ina makumi obele i bena mwinzubo yako. Ni ba kutendeli myaka ina makumi one cha bana bako ba banakazana, imi myaka ikwana iyanza ni chonke cha mutapi wako. Uba tomi intuwelo yangu cha makumi a mwanda. ⁴²Konji Ileeza uba ndanda, Ileeza wa Abrahama, imi uzo yatiya Isaka, abena name, cha buniti hanu nobani tumini kuzwa mayanza yanza bulyo. Ileeza aba boni ku lyatililwa kwangu imi nomo muni batendeli chengunzu, imi cha kukalihila masiku. ⁴³Labani chetaba imi nikuti kwa Jakobo, "Bana banakazana nji banju, behwa nji bangu, imi mitapi nji yangu. Zonse zobwene nji zangu. Kono chinzi chniwola kutenda sunu kwaba banakazana bangu, nandi ku bana babo ba bazali?" ⁴⁴Lyahanu, ka tuzuminzane, iwe name, imi ibe bupaki mukati kako name. ⁴⁵Kuzwaho Jakobo cha hinda ibwe imi chali bika che mboniso. ⁴⁶Jakobo chati kuba kwakwe, "Mukunganye mabwe. Linu chibahinda mabwe ni kuakunganya. Linu chi balila hateni hembali ni chibunda. ⁴⁷Libani chachi sumpa Jegar Saha Dutha, kono Jakobo chachi sumpa Galeed. ⁴⁸Laban chati, Ilyi ibunda lya bupaki mukati kangu nawe sunu." Lyahanu ni chicha sumpwa Galeed. ⁴⁹Imi lisumpwa Mizpah, ibaka lya Labani abati, "Imi Yahweh alole mukati kako name. aho hese ni tuzwe kusalibona kuzumwina. ⁵⁰Heiba ko sukulule banakazana bangu, kapa heiba ko hinde kuba mwihiyetu kusiya banakazana bangu, ni hakuba kuti kakwina yenke yo wina naswe, bone, Ileeza nji mpaki mukati kako name. ⁵¹Labani chati kwa Jakobo, "Lole he chi chibunda, imi lole he mboniso, ina bika habusu bwako name. ⁵²Ilyi ibunda lya bupaki, imi imboniso ya bupaki, imi ime kete ni nihitilile ili ibunda neyi mboniso kwangu, kuni holofaza. ⁵³Imi Ileeza wa Abrahama, ni muzimu wa Nahor, mizimu ye shabo, a atule mukati ketu." Jakobo cha konka cha Chakutiya Ileeza ubesi Isaka. ⁵⁴Jakobo chaha chitabelo hewulu lye lundu imi chasumpa bakwakwe kwi zakulya zilyo. Chibalya ni kwikala masiku onse hewulu lye lunda. ⁵⁵Kakusasani sasani Labani cha buka, ku chunchuna behwa bakwe ba banaswisu ni banakazana imi chaba hwila. Linu Labani cha yenda ni kubola ku munzi

32

¹Jakobo naye ni ca liyendela mwinzila yakwe, imi mangeloi e Ireeza a ba matani. ²Linu Jakobo ha libona, ni chati. "Linu nji munganda we Ireeza," imi ni cha sumpa izina lyeco cibaka Mahanaimi. ³Jakobo ni catuma inumwana habusu bwe kwa mukulwakwe Isau munkaanda ye Seiri, cikiliti ca Edomo. ⁴Ni ca balaela, nati, "Ici cete mukawambe kwa nfumwangu Isau. Cinu nji cintu ca wamba muhikana wako Jakobo: 'Ni ba kwikele ni Labani, imi nji ya bani liyehisi kubola kwangu kusika hamu. ⁵Ni kwete ni ñombe ni mbongolo, ni mutapi, bahikana ba bakwame, ni bahikana ba ba nakazi. Ni batumini ili ñusa kwa Simwine wangu cokuti ni wane kutambulwa m menso ako. ⁶Inumwana ziba boli kwa Jakobo ni zati, "Tubayendete kwa mukulwako Isau. U kezite za ku sanganye, imi bakwame ba myiyanda yone bena na ye." ⁷Linu Jakobo aba tite hahulu ni ku seziba ca ku tenda. Linu ni ca luhanya bantu ba bena naye mwi zikwa zoblele, hamwina bulyo ni mitapi, chikamu, mane ni inkamele. ⁸Ni ca wamba, "Heba Isau neza ku cikwata conke ni kucilwisa, linu cikwata cishele mo cibanduke" ⁹Jakobo ni cati, "Ireeza wa tayo Abrahama, in Ireeza Isaka, Ireeza ya ba wambi kwangu, "Bole ku nkanda ya ko ni ku ni ku bakwako, imi ka ni kububanise; ¹⁰Kaninia iswanelo ku mitendo yo sonse ya bulikan ya kusephala ni za busepahali, bones bwako bo ba tenda ku muhikana wako. cokuti ibali ke nkoli yangu bulyo ha ni luta ku ya mwi shilya lye yi Jordani, imi hanu cini babi ni zikwata bobele. ¹¹Yela ni haze ku zwa mwiyanza lya mukulwangu, kuzwa mwi yanza la Isau, cokuti ni mutite, kuti keze ni kuni lwisa ni banyina b hamwina ni bahwile. ¹²Kono iwe u bati, "Ceniti kani kutende yo bubana. Ka ni cite behwa bako kuswana ni shabati lye wate, kete bawolwe kubalwa ca bungi bwa bo." ¹³Jakobo ni cekala u mo aa masiku. Ni cahinda zimwi za bena nazo kuba impo kwe Isau, mukulwakwe; ¹⁴myiyanda yo bele ye mpene za canakazi ni mbelele za makumi obele za canakazi ni makumi obele empene za cikwame, imbelele za makumi obele za cikwame, ¹⁵"Inkamele za makumi otatwe zi kamwa ni bana bazo, iñombe za makumi wone ni ba mpoho ba tenda ikumi, ni madonki a makumi obele a canakazi ni madonki a tenda ikumi a cikwame. ¹⁶Izo ni ca ziha mwiyanza la bahikana bakwe, cikamu ni cikamu ico cine. A bawambi ku bahikana bakwe, "Muyende habusu bwangu mi musiye cibaka mukati ke cikamu ni cikamu." ¹⁷Ni calaela muhikana wakwe we tanzi, ni cati, "Mukuti mukulwangu Isau na mi katana ni kumi buza, kuwamba kuti. "mubembali hi? Mukaya hi? Izi zimunantu nji zani habusu bwenu? ¹⁸Linu inwe kamuwambe kuti, "Nji za muhikana wako Jakobo. Impo zi tuminwe kwa nfumwakwe Isau. Bone, naye bulyo u kezite mwisule lyetu." ¹⁹Jakobo hapeni caha intayelo ku cikwata ca bubeli, ca butatu, ni kubakwame cintu ciswana kwe Isau ha mi sanganya. ²⁰U swanezi nawe kuwamba kuti. "Muhikana wako Jakobo u kezite mwisule lyetu." Cokuti a ba kuzeza," Ka ni mubengulule ni mpo zi nituma habusu bwangu. Mi kuzwaho, ha ci na mubona, mwendi ka ni amuhele." ²¹Co bulyo imo zi bayendi habusu bwakwe. Iye mwine aba shali masiku aa mucibaka eco. ²²Jakobo ni cabaka mukati kamasiku, kuhinda bamwihabwe bobele, bahikana bakwe bo bele ba banakazi, ni bana bakwe ba baswisu ba ba kwina ikumi ni yenke. Ni cabatumina mwishilya lya malutito a Jaboki. ²³Mweyi nzila ni ca batumina cakutula mulonga hamwina bulyo cifumu conse cakwe. ²⁴Jakobo a bashali yenke, mi mukwame a ba kubongana na ye konji ha kujolola joloka (haisi cikulunza). ²⁵Linu mukwame habona kuti kana a ba kumuzunda, ni ca dibula Jakobo kwi noka. Inako ya Jakobo ni ca ya kweta ha ba li kubongana na ye. ²⁶Mukwame ni cati, "Ni siye ni yende, cakuti ci liñatula." Jakobo ni cati, "kete ni kusiye kuti u yende haisi ha ci wa ni fuyola." ²⁷Mukwame ni cati kwali, "I zina lyako njiwe eni? Jakobo ni cati, "Jakobo." ²⁸Mukwame ni cati, "Izina lyako kali cizwili habusu kusumpwa Jakobo, Kono Isilaele. Cokuti u ba hondani ni Ireeza mi hape n bantu mi uba woli. ²⁹Jakobo ni ca mubuzi, "Yela ni wambile izina lyako." Ni cati, "Chinzi ho ni buza izina lya ngu" Linu ca mufuyola haho. ³⁰Jakobo ni ca sumpa izina lya cibaka ico Paniele cokuti a bati, "Ni ba boni Ireeza menso ca menso, mi buhalo bwangu ci bwa hazwa. ³¹Izuba libañatuli Jakobo ha hitilia Paniele. A ba kucunkuta Jakobo cebaka lye inoka yakwe. ³²Nji baka lyo kusika ni sinu

bantu ba ilaele ka bali inyama ze nsinga ze noka zina hekopanelo lye noka, cokuti mukwame a ba holofazi Jakobo ni ku nungulula zezo isinga ze noka.

33 ¹Jakobo cha nyamuna menso ni, bonem Isau a bali kukezite, imi naye kubena bakwame ba myinda yone. Jakobo cha kaula bahwile mukati ka Lea, Rahele, ni bahikana bobele ba banakazana. ²Imi cha bika bahikana ba banakazi ni baana babo kubusu, chi be chililwa kwa Lea ni baana bakwe, imi chi be chililwa Rahele ni Josefa wa maninizo wa bonse. ³Iye mwine cha hita kubusu kulolela hansi twina kumana iyanza ni tobele, konji ha sika hafuhi ni mukulwakwe. ⁴Isau ni cha tiya ku kamukatanyeza, ni ku ka mubbabba na mukwete musingo ni ku mu chuchuna. ⁵Imi Isau ha nyamuna menso, na bona banakazi ni bahwile chait, "Aba bantu njibani bawina naho?" Jakobo chati, "Baana abo ileeza ku chisemo a bahi muhikanako. ⁶Linu bahikana ba banakazi ni chibeza kubusu ni baana babo, imi chiba sungamina hansi. ⁷Lea ni chechilila naye ni baana bakwe, ni chibeza kubusu imi ni chiba sumangamina hansi. ⁸Isau chati, "U talusanzi kezi sikwata zonse zina zi wana?" Jakobo chati, kuti ni wana chisemo mu menso a nfumwangu. ⁹Isau chati, "ni zingi zinina nazo name." ¹⁰Jakobo chati, "Nata, yela, heba na wana chisemo mu menso ako, linu tambule impo yangu izwa mwi yanza lyangu, kakuti kamaniti, Na bona busu bwako, imi nikola ubu ni bwene busu bwe Leeza, imi wani tambula. ¹¹Yela u tambule impo yangu ina kuletela, kakuti ileeza wani tenda kachisemo, imi kakuti zinina nazo zingi." Linu Jakobo ni cha mususuwezi, imi Isau cha itambula. ¹²Linu Isau chati, Twende, "tuwile nzila yetu. Ka ni yende habusu bwako." ¹³Jakobo chati kwali, "Nfumwangu wizi kuti bahiwile banini, imi ni kuti imbebele ni ñombe zinyonsa baana bazo. Haiba ni ziyendiswa ka bukabo nanga izuba lyonke, zimunatu zonse kazi fwe. ¹⁴Yela usiye nfumwangu habusu bwa muhikana wakwe. Muni yende ka kulisanta ahulu, ka muyendelo we ñombe izo zina habusu bwangu, ni ka muyendelo wa bahile, konji chi naka sika kwa nfumwangu mwa Seire." ¹⁵Isau chati, "Ni kusiile bamwi ba bakwame bangu banina nabo." Kono Jakobo cahti, "Chinzi kutenda bulyo?" Nisiye ni wane chisemo mu menso a Simwine wangu." ¹⁶Isau haho ilyo izuba cha kalisa musipili wakwe wa kubola kwa Seire. ¹⁷Jakobo cha ya kwa Sukoti, chali zakila inzubo yakwe, ni ku zaka milaka ye ñombe zakwe. Lyahanu inzina lya chibaka ichi chi sumpwa Sukoti. ¹⁸Imi Jakobo heza kuzwa kwa Padaani Arami, a ba siki nenza ku muleneñi wa Sikimi, wina munkanda ya Kanana. Cha kempa hafuhi lya muleneñi. ¹⁹Imi cha wula imbali lye bu aho ha bazakile itente laykwe ku baana ba baswisu ba Hamori, isi wa Sikimi ka miwayaway wa silivera u panga mwanda. ²⁰Aho cha zaka ialutare ni kuiyi sumpa Isilaele Eli Elohe,

34

¹Linu Dina, mwana wa Lea wa mukazana ya bazalili Jakobo chazwa hanze ku katanyeza be nkanda. ²Shikimi mwana wa muswisu wa Hamori wa Muhiti, i nabi we nkanda, cha mubona. Cha muhinda cha ni kulala naye, imi ni cha mutompolola. ³Ni cha letiwa kwa Dina, mwana wa mukazana wa Jakobo. A bali ku musaka mwanakazana imi ni cha wamba nenza kwali. ⁴Shikimi ni cha wamba ni isi Hamori, chati, "Muni sakile uzu mwanakazana abe mwihyetu." ⁵Linu Jakobo ni cha zuwa kuti wa sinya Dina mwanakwe wa mukazana. Baana bakwe ba baswisu ba bena munkand ni ñombe, imi Jakobo cha kwata inkulo yakwe konji ha basika. ⁶Hamori isi wa Shikimi cha zwa kuyenda kwa Jakobo ku ka ambola naye. ⁷Banaswisu ba Jakobo ha basika kuzwa munkanda ha ba zuwa iyi ndaba. Bakwame ni chi ba nyelwa. Ba banyeletwe ahulu kakuti a ba swabisi Isilaele ka kulala ni mwana kazana wa Jakobo, kakuti icho chintu kana chi ba ku swanela kutendiwa. ⁸Hamori ni cha wambola nabo nati, "Mwanaswisu wangu Sikimi usaka mwanakazana wako. Yela mu muhe kuba muhyabwe. ⁹Musesane naswe, muhe kwetu, banakazana benu, imi mulihindile banakazana bentu, ¹⁰Mu muhale naswe, imi inkanda kaibe kwateni kwenu ya kuhala ni ya kuuzikiza mwateni, imi niku wana chimwi." ¹¹Shikimi chati ku besi ni ku ba nchizye, "Mu ni siye ni wane chisemo mu menso enu, imi chonse chete muni kumbile ka ni mihe. ¹²Muni kumbile malobolo a musaka ni mpo mu musakila, imi ka ni mihe chonse chete muni wambiile, kono munihe mwanakazana kuba mwihyetu. ¹³Baanaswisu ba Jakobo ba be tabi Shikimi mi isi Hamori ka ku chenga, kakuti Shikimi a ba sinyi inchiziyabo Dina. ¹⁴Chibati kubali, "Ka tuwoli kutenda icho, kuha inchizyetu ku yense ya sa pangitwe mupato; kakuti Shikimi aba sinyi inchiziyabo Dina. ¹⁵Konji chaya mazimo aa njete tuzuminzane nanwe. Haiba ka mu ka mu pangitwe mupato sina njeswe mu twekalile, haiba mukwame yense mukati kenu na pangitwe mupato. ¹⁶Linu katu mihe banakazana betu kwenu, imi ka tulihindile banakazana benu, imi ka tuhale na nwe ni kuba bantu bahamwina. ¹⁷Kono haiba ka mu tuteki ni ku pangiwa mupato, linu ka tuhinde inchizyetu ni tukaya. ¹⁸Manzwi abo chiasangisa Hamori ni Shikimi mwana muswisu wakwe. ¹⁹Mujaha kan a balyehisi kutenda zibaba wambi, kakuti a basangile mwan mukazan wa Jakobo, ni kakuti abali muntu ya bali ku tutekeha ahulu munzubo yesi yonse. ²⁰Hamori ni Shikimi mwana wa muswisu wakwe chi ba yenda ku mulyango wa muleneñi wabo ni kuka wamba ni bakwame ba muleneñi wabo, ni bati, ²¹Aba bakwame bena muzubo naswe, linu muba zuminine kuhala munkanda ni ku wulisiza mwateni, kamaniti, inkanda i nkulu kabungi ku bali. Mutu siye tuhinde banakazana kuba bamwihyetswe, imi naswe tubahe banakazana betu. ²²Nji mwaa mazimo bulyo umo bakwame mwete ni ba zuminine kuhala naswe ni kuba bantu bahamwina: Haiba mukwame yense mukati ketu u pangitwe mupato. ²³Kana iñombe zabo ni chifumu chabo ni zimunatu zabo zonse kazibe zetu? Twende tu zuminzane nabo, mi kaba hali mukati katu," ²⁴Bakwame bonse ba muleneñi chi bazumina Hamori ni Shikimi, mwanaswisu wakwe. Mukwame yense aba pangiwa mupato. ²⁵Ke zuba lya butatu, ni bachi zuwa kuchisa, banaswisu bobele ba Jakobo (Simioni ni Levi ba nchizye ba Dina) umwi ni umwi wabo ni cha hinda mukwale wakwe imi ni chi balwisa muleneñi usana ubena isilelezo-yawo, imi chibehaya bakwame bonse. ²⁶Ba behaye Hamori ni Shikimi mwanaswisu wakwe ni ma maninizo a mukwale. Cha ba hinda Dina kuzwa ku nzubo ya Shikimi ni ba kaya. ²⁷Bamwi ba

banaswisu ba Jakobo chibeza ku zitupu zi nafile ni kusinya muleneñi, kakuti bantu ba ba sinya nchizyabo.²⁸ Niba hinda mitapi yabo, zikamu zabo, madonki abo, ni zonse zi bena mu muleneñi ni mamawa aba bena nawo²⁹ bufumu bwabo bonse. Bana babo bonse and bamwihyabo, chiba hapiwa. Ba ba hindi mane ni zintu zonse zibena mu mazubo.³⁰ Jakobo chati kwa Simioni ni Levi, "chi mwa ni letela bukabo, ni ku ni letela kuba muntu mubi ku bazaki beyi inkanda, Makanana ni Maperizi. Ni muche mu mpalo. Haiba ni ba kalikopanya bene hamwina ku ni sandukila ni kuni lwisa, linu ka ni fwe, ime ni be nzubo yangu."³¹ Kono Simioni ni Levi chabati, Shikimi kana aba ku swanela kutenda buti mi inchizyetu sina kwiwuule?"

35

¹Ileeza chati kwa Jakobo, "Nyamuke, yende kwiya kwa Betele, imi kekale kwateni. Kazake i alutale kwateni ya Ileeza, ya balibonekisi kwako ho tiya kwa Isau mukulwako."² Linu Jakobo chati ku beinzubo yakwe imi ni kubonse ba bena nabo, "Mubike kule mizimu ya mabukwenda ina mukati kenu, mulichenise inwe mubene, imi muchinche zizwato."³ Linu tuzwe ni kuya kwa Betele. Kani kazake i alutale uko ya Ileeza, ya bani tabi mwizuba lya bukabo bwangu, imi abali kwina name konse kuni balikuya."⁴ Ni baha kwa Jakobo mizimu ya mabukwenda ibali kwina mumanza abo, imi ni masale abena ku matwi abo. Jakobo chazi zika mwikonde lya oka libena hafuyi ni Shekemu.⁵ Ha ba yenda, Ileeza natenda kutiza kuwila he ntolopo ziba ba bazimbukute, mi abo bantu kana ba bahindikisi banaswisu ba Jakobo.⁶ Mi Jakobo chakasika kwa Luzi {iyo nji, Betele} ina mwinkanda ya Kanana, iye ni bantu bonse ba bali kwina naye.⁷ Na zaka i alutale aho imi chasumpa chibaka El Betele, ibaka kakuti Ileeza njikona kwabali bonahazi iye mwine kwali, habali kwa butiya mukulwe.⁸ Debora, yabali ku beleka kwa Rebeka, haba fwili. Abazikwa hansi mwa Betele mwikonde lye samu lye oka, mi liba sumpwa Alloni Bakuti.⁹ Linu Jakobo hazwa mwa Paddan Aram, Ileeza chali bonekisa kwali hape ni kumuhwila.¹⁰ Ileeza chati kwali, "Izina lyako nji Jakobo, kono izina lyako kete ni lisumpwe Jakobo. Izina lyako kali be nji Isilaele. Mi Ileeza cha sumpa izina lyakwe Isilaele."¹¹ Ileeza chati kwali, "Njime Ileeza yo Yokolet. Wi njihe imi u yekezehe. Inkanda ni Ikunga lye nkanda ka bazwe kwako, imi babusi mubabe baluzubo lwako."¹² Inkanda ini bahi Abrahamama ni Isaka, kazihe kwako. Ku luzubo lwete luzwe kwako nabo kani bahe inkanda."¹³ Ileeza nazwa kwali muchibaka umo mwaba kuwambila naye.¹⁴ Jakobo cha bika imboniso mu chibaka icho Ileeza mwa ba kuwambila naye, imoniso ye bwe. Na chunka chitabelo chakunywa hewulu lyateni imi cha chunka i oli hateni.¹⁵ Jakobo cha sumpa izina lye chibaka icho Ileeza haba wambili naye, Betele.¹⁶ Chi bayenda ku zwa mwa Betele. Ha ba bali kusina kule kuzwa mwa Ephrate, muziyo wa Rahale chi wa buka. Aba bi ni bukukutu ku ku kusumunuka.¹⁷ Haho ha bena mubukukutu bwa kusumunuka, muzalisi chati kwali, "Kanzu tiyi, hanu cho bani mwaswisu zumwi."¹⁸ Ha bali kufwa, kuma mani mani akuhuza cha mubika izina Ben-Oni, kono isi cha musumpa Benamine.¹⁹ Rahele chafwa imi chazikwa munzila kwa Ephrath {iyo nji, Bethelhehema}.²⁰ Jakobo chabika imboniso he kumbu lyakwe. Nji maka ye kumbu lya Rahele ni sunu hanu.²¹ Isilaele chayenda kubusu imi cha ka zaka itente kuhitilila i tawala ya mutapi.²² Haho Isilaele nasikala mweyo inkanda, Reuben chalala ni Bilhah zumwi ibali nyazi wesi, imi Isilaele chaizuwa. Lyahanu Jakobo abena banaswisu ba bena ikumi ni bobele.²³ Banaswisu bakwe kwa Leya ibali Reuben, wa Jakobo wentanzi, ni Simeon, Levi, Juda, Isakara, ni Zebuluni.²⁴ Banaswisu bakwe kwa Rahele ibali Josefa ni Benamine.²⁵ Banaswisu bakwe kwa Bilhah, chikombwa cha Rahele cha mukazana, ibali Dan ni Nafutali.²⁶ Banaswisu bakwe kwa Zilpa, chikombwa cha Leya cha mukazana, ibali Gad ni Ashere. Bonse aba ibali banaswisu ba Jakobo ba bazaliwa kwali mwa Paddan Aram.²⁷ Jakobo cheza kwa Isaka, isi wakwe, mwa Mamre mwa Kariath Arba {iswana ni Hebron}, umo Abrahamama ni Isaka muba balikuhala.²⁸ Isaka chahala myaka ina108.²⁹ Isaka chahuza luhuhu lwa ma manimani imi chikufwa, imi cha kunganywa ku luzubo lwakwe, mukulu kwame ya bezwile mazuba. Isau ni Jakobo, banaswisu bakwe, chiba muwunga.

36

¹Aba ibali nji luzubo lwa Esau (hape lusumpwa Edomi).² Esau aba hindi ba mwihyabwe kuzwa ku Makanana. Aba ibali nji ba mwihyabwe: Adah mwanakazana wa Eloni wa Muhitite; Oholibama mwanakazana wa Anahi, mwiwaha wa Zibiewoni wa Muhitite;³ imi Basemathe, mwanakazana wa Ishimale, nchizye wa chikazana wa Nebaiiothe.⁴ Adah chazala Elizapha kwa Esau, imi Bashemathe chazala Reuel.⁵ Oholibamah chazala Jeush, ni Jalam, ni Korah. Aba ibali nji banaswisu ba Esau ba bazaliwa kwali mwinkanda ya Kanana.⁶ Esau chahinda ba mwihyabwe, banaswisu bakwe, banakazana bakwe imi bonse mamembala benzubo yakwe, zimunantu zakwe-ni zonse zimwi zinyoloji zakwe, ni zonse zabakwete, izo za bakunganyi mwinkanda ya Kanana, imi chayenda mwinkanda kuzwa ku mwanche Jakobo.⁷ Aba tendi ichi ibaka lya ziba bakwete zibali zingi ku bali kuti bekale hamwina. Inkanda iyo mubabekele kana ibali kuwola kubatusa ibaka lya zimunantu zabo.⁸ Aho Esau, hape yo wi zibahele cha Edon, chakekala mwinkanda ya chiwulu cha Seir.⁹ Aba ibali nji luzubo lwa Esau, behwa ba behwa ba Edomite mwi nkanda ya chiwulu cha Seir.¹⁰ Aa ibali nji mazina abana ba Esau ba banaswisu: Eliphaz mwanaswisu wa Adah, mwihyabwe wa Esau; Reuel mwanaswisu wa Basemath, mwihyabwe wa Esau.¹¹ Banaswisu ba Eliphaz ba bali Teman, Omar, Zepho, Gatam, ni Kenaz.¹² Timna, inyazi ya Eliphaz, mwanaswisu wa Esau, chazala Amelaki. Aba ibali nji behwa banaswisu ba Adah, mwihyabwe wa Esau.¹³ Aba ibali nji banaswisu ba Reuel: Nahath, Zerah, Shammah, ni Mizzah. Aba ibali nji behwa ba Basemath, mwihyabwe wa Esau.¹⁴ Aba ibali nji banaswisu Oholibamah, mwihyabwe wa Esau, ya baliwa mwanakazana wa Anah imi mwiwaha wa mwanakazana wa Zibeon. Chazalila Esau Jeushi, Jalam, ni Korah.¹⁵ Aba ibali nji behwa babehwa kuzwa kwa Esau: behwa babehwa ba Eliphazi, we ntanzi kwa Esau: Temna, Omar, Zepho, Kenaz,¹⁶ Kora, Gatam, ni Ameleki. Aba ibali nji behwa babehwa kuzwa kwa

Eliphaz mwinkanda ya Edom. Aba ibali nji behwa ba Adah.¹⁷ Aba ibali nji behwa babehwa kuzwa kwa Reuel, banaswisu ba Esau: Nahath, Zerah, Shamma, Mizzah, Aba ibali nji behwa babehwa kuzwa kwa Reuel mwinkanda ya Edom. Ibali behwa ba banaswisu ba Basemath, mwihiyabwe wa Esau.¹⁸ Aba ibali nji behwa babehwa ba Oholibama, mwihiyabwe wa Esau: Jeush, Jalam, Korah. Aba ibali nji behwa babehwa kuzwa kwa mwihiyabwe wa Esau Oholibamah, mwanakazana wa Anah.¹⁹ Aba ibali nji banaswisu ba Esau (ya be zibahele cha Edom) imi ibali nji babusi babo.²⁰ Aba ibali nji banaswisu ba Seir wa Muhorite, ba bali kwikala mweyi nkanda: Lotan, Shabal, Zibeon, Anah,²¹ Dishon, Ezer, ni Dishan. Aba babali nji behwa babehwa ba Mahorite, mwinkanda mwabali kwikala Seir ya Edom.²² Banaswisu ba Lotan babali Hori ni Heman, imi Timna ibali mwanche wa mwanakazana Lotan.²³ Aba babali nji banaswisu ba Shabal: Alvan, Manahath, Ebal, Shepho, ni Onam.²⁴ Aba babali nji banaswisu ba Zibeon: Aina ni Anah. Uzu nji Anah ya bawani milonga ibali kuhisa mwibala, habali kulisa madonki a Zibeon isi.²⁵ Aba babali nji bana ba Anah: Dishon ni Oholibamah, mwanakazana wa Anah.²⁶ Aba babali nji banaswisu ba Dishon: Hemdan, Eshiban, Ithran, ni Keran.²⁷ Aba babali nji banaswisu ba Ezer: Bilhan, Zasvan, ni Akan.²⁸ Aba babali nji banaswisu ba Dishani: Uz ni Aran.²⁹ Aba babali nji behwa babehwa ba maHorite: Laton, Shobal, Zibeon, ni Anah,³⁰ Dishon, Ezer, Dishan: Aba babali nji behwa babehwa ba maHorite, kuya cha luzubo lwa Seir mwinkanda.³¹ Aba babali nji babusi ba bali kubusa mwinkanda ya Edom ni kuseni kubusa zumwi mubusi hewulu lya banaswisu ba maIsilaele:³² Bela mwanaswisu wa Beor, kubusa mwa Edom, izina lye ntolopo yakwe nji Dinhabah.³³ Mukuti Bela hafwa, linu Jobab mwanaswisu wa Zerah wa Bozrah, chabusa muchibaka chakwe.³⁴ Mukuti Jobab hafwa, Husham ya bali wa mwinkanda ya maTemanite, chabusa muchibaka chakwe.³⁵ Mukuti Hausham hafwa, Hadad mwanaswisu wa Bedad ya bawoli ma Midianite mwinkanda ya ma Moab, chabusa muchibaka chakwe. Izina lye ntolopo yakwe ibali Avith.³⁶ Mukuti Hadad hafwa, linu Samlah wa Masrekah chabusa muchibaka chakwe.³⁷ Mukuti Samlah hafwa, linu Shaul wa Rehoboth wa kulwizi chabusa muchibaka chakwe.³⁸ Mukuti Shaul hafwa, linu Baal-Hanan mwanaswisu wa Akbor chabusa muchibaka chakwe.³⁹ Mukuti Baal-Hanan mwanaswisu wa Akabor, hafwa, linu Hada chabusa muchibaka chakwe. Izina lye ntolopo yakwe ibali Pau. Mwihiyabwe izina lyakwe ibali Mehetabel, mwanakazana wa Matred, mwihiwa wa mwanakazana wa Wangu Zahab.⁴⁰ Aa abali nji mazina a luzubo lwa behwa babehwa kuzwa kwa Esau, kuya cha luzubo ni zikiliti, cha mazina abo: Timna, Alvah, Jetheth, Mibzar,⁴¹ Oholibamah, Elah, Pinon,⁴² Kenaz, Teman, Mibzar,⁴³ Magdiel, ni Iram. Aba babali nji mitwi ya luzubo cha kuli chilila mwa Edom, kuya mu ba bali kwikalila mwinkanda iba bawani. Uzu ibali nji Esau, isi wa ma Edomite.

37

¹Jakobo aba hali mwinkanda umo besi muba bali kuhala, mwinkanda ya Kanana. ²Izi nji zi batendahali kuamana ni Jakobo. Josefa, ya bali mulombwana wina myaka ina 17, abali kulisa mutapi ni ba mukulwe. Abena ni banaswisu ba Bilhah ni banaswisu ba Zilpah, ba mwihiyabwe ubesi. Josefa cha wambila besi zintu zibi kuamana nabo.³ Lyahanu Isilaele abali kusaka ahulu Josefa kuhita bonse ba mukulwe kakuti ibali mwanaswisu wakwe wa mubu kulukwame. Cha mupangila chizwato chilotu. ⁴Ba mukulwe chi babona kuti ishabo abali ku musaka ahulu kuhita ba mukulwe bonse. Chiba mutoya ni ku sa wamba sinte kwali.⁵ Josefa aba loti chiloto, imi chi ku wambila ba mukulwe zachu. Ni ba mutoya mane ku hitiliza. ⁶Chati ku bali, "Ni kumbila mutekeleze kwe chinu chiloto china lota." ⁷Mubone, tubali ku sumina milumbu ya buheke muluwa imi mubone, mulumbu wangu chi wa zima ni ku woloka, imi mubone, imi milumbu yenu chiya zimbuluka ni ku sungamina mulumbu wangu. ⁸Ba mukulwe chibati kwali, kana iwe luli mo tuyendise? Haho iwe kobe u muyendisi wetu? Chiba mutoya ni ku hitiliza cha ziloto imi ni cha ziwambo zakwe.⁹ Chalota chimwi chiloto ni ku chi wambila ba mukulwe. Chati, "Mulole, na lota chimwi chiloto: Izuba ni mwezi ni nkani zina ikumi ni yonke chi zani sungamina." ¹⁰Cha chi wambila besi niba mukulwe bulyo, imi besi chi ba mukalimela. Chati kwali, "Chiloto nzi ichi chi walota? Kana banyoko name ni ba mukulwako mutwize tu sungamine iwe hansi?" ¹¹Ba mukulwe chi ba mufwila muna, kono besi chi bika indaba mu muboko.¹² Ba mukulwe chikuya ku kulisa mutapi we shabo mwa Shechem. ¹³Isilaele chati kwa Josefa, "Kana ba mukulwako kaba kwete ku lisikiza mwa Shechem? Wize, ni kutume kubali." Josefa chati kwali, "Ni litukiseze." ¹⁴Chati kwali, "Yende hahanu, kalole nandi bena hande ba mukulwako imi ni mutapi, imi zo ni wambile." Cwale Jakobo cha mutuma kuzwa mwibala lya Hebron, imi Josefa chayenda kwa Shechem.¹⁵ Mukwame zumwi cha wana Josefa. Bone, Josefa abali ku ka buyembana muluwa. Mukwame cha mubuza, "Uka busaka nzi?" ¹⁶Josefa chati, "Nika busaka ba mukulwangu. Ni wambile, nikumbila, njokuhi ku bakwete ku lisikiza mutapi." ¹⁷Mukwame chati, "Bazwa mwechi chibaka, kakuti nabazuwa ni bati, "Tuyende kwa Dothan." Josefa che chilila ba mukulwe ni ku kabawana kwa Dothan.¹⁸ Chi bamubona na sina kule, imi naseni kusika hafuhi nabo, chi batanga ku mufumbela ku mwi haya. ¹⁹Ba mukulwe chi batanga ku liwambila, Mulole, uzu muloti chasika. ²⁰Mwize hahanu, lyahanu, zatu mwihiye ni ku musohela kulimwi lya malindi. Mutu kawambe, 'Chibatana cha musanona. Mutu lole nandi ziloto zakwe ka ziboneke." ²¹Reuben cha izuwa imi cha muzwisa mu manza abo. Chati, "Kanji tu mwihiyi." ²²Reuben chati ku bali, "Kanji mwiitili malaha. Mu musohela mweli ilindi lina mwibala, kono kanji mubiki iyanza hali"- ili kuti za muzwise mwiyanza lyabo ni ku muboza ku besi.²³ Ku batendahali kuti aho Josefa haka sika ku ba mukulwe, chiba muzula chizwato chakwe chilotu. ²⁴Chiba muhinda ni ku musohela mwi ilindi. Ilindi li bazumite kana kubena menzi mwateni.²⁵ Chibe kala ni kulya chinkwa. Chiba nyemuna menso abo ni kulola, imi, mulole, i kalabani ya maIshimale ibali ku kazwa kwa Gilead, ni makamele abo ba hindite minunkiso ni balm ni marrh. Ba bali kuyenda ku zitwala konji kwa Egepita. ²⁶Juda chati ku bamwakwe, "Mutuwane nzi chi twehaya mwanchetu ni kuli wumba malaha akwe?" ²⁷Mwize, imi tumu wuze ku maIshimale imi kanji tubiki mayanza etu hali. Kakuti mwanchetu, inyama yetu." Bamwakwe chiba tekeleza kwali. ²⁸Ma Midianite bawuza chi

bahita. Ba mukulwe chiba kwita Josefa mwiwulu imi ni ku munyemuna ku muzwisa mwilindi. Chiba wuza Josefa ku maIshimaele cha mapeka a makumi obele e silivela. Ma Ishimaele chi bahinda Josefa mwa Egepita.²⁹ Reuben cha bola kwi ilindi, imi, mubone, Josefa kana ba mwina mwilindi. Cha halola zizwato zakwe.³⁰ Chabola ku bamwakwe imi chati, "Muswisu ka mwina! Imi ime, njokuhi kuni wola kuya?"³¹ Chibehaya impene linu ni kuhinda chizwato cha Josefa ni ku chinika mu malaha.³² Imi chibaka chileta kwe shabo chi bati, "Twawana ichi. Tukumbila ubone kapa nji chizwato cha mwanaswisu wako kapa kanji chona."³³ Jakobo cha chiziba imi chati, "Nji chizwato cha mwanaswisu wangu. Chibatana cha musanona. Josefa ni wana wa pusoka muzi pisipisi."³⁴ Jakobo chahalula zizwato ni ku lizwatika isaka mu manoka. Cha lila mwanaswisu wakwe mazuba mangi.³⁵ Bonse banaswisu bakwe ni banakazana chi bazima ku musengasenga, kono chakana ku sengwasengwa. Chati, "Che niti ka nifwe ni nisolila mwanaswisu wangu." Ishabo cha mulila.³⁶ Ma Midianite chiku muwuza mwa Egepita kwa Potifa, mu wofisa wa Faro, mukulwana wa muganteli.

38

¹Ni chi kwa tendahala kuti mwinako ya Juda ni chasiya bamukulwe ni kukekala ni zumwi uzo wa mwa Adaluni, we zina lya Hira. ²Kwateni cha kakopana ni mwana wo mukazana wa Mukanana we zina lya Shua. Cha muhinda ni kukekala naye.³ Ni cha lihinda ni kuzala mwanaswisu. Cha mubika izina lya Eri. ⁴Ni cha lihinda hape ni kuzala mwanaswisu. Cha musumpisa izina lya Onani. ⁵Ni chaba hape ni mwanaswisu cha musumpisa izina lya Shela. Kubali nji kwa Kezibi uko kwa ba kamuzalili.⁶ Juda cha wanina Eri mwanakazi, mwanakwe we ntanzi. Izina lyakwe abali nji Tama. ⁷Eri, mwana we ntanzi wa Juda, abali mubi mumenso Ireeza. Ireeza cha mwihaya.⁸ Jada chati kwa Onani, "Yende kwa mwihyabwe wa mukulwako. Utende mutendo wo bulamu kwali, imi ulele muhwile wa mukulwako." ⁹Onani abezi kuti muhwile kasabe wakwe. Monse mwabali kuyendela kwa mwihyabwe wa mukulwe, aba kuzalila hansi, mukuti kanzi azalili mukulwe muhwile. ¹⁰Cha bali kutenda ibali chivi mumenso a Ireeza. Ireeza cha mwihaya naye.¹¹ Linu, Juda chati kwa Tama, mukwenyanana kwe, "Kale noli ukafwilwa mwi nzubo ibeso konji kukasika Shela, mwanangu we chiswisu cha kakula." Mukuti aba kutite, "Pona chofwa hape, ubu nji ba mukulwakwe." Tama chayenda ni ku kahala mwinzubo ibesi.¹² Ha kuhita inako inde, mwana Shua we chikazana, mwihyabwe wa Juda, cha fwa. Juda ni cha sengwa sengwa ni kuyenda kuba gunki be mbelele zakwe kwa Timina, iye ni mulikanakwe Hira wa Adulami. ¹³Tama cha wambilwa, "Lole, beso bechikwame ba yenda kwa Timina kuka gunka imbelele zabo."¹⁴ Ni chazula zizabalo zakwe zo bukanfwila ni kuliwumba chisila kuliwumbiliza iye mwine. Chekala ha mulyango wa Enainu, chi wanika mwinzila ikaya kwa Tamina. Sina ha ba bwene kuti Shea cha ba kulite kono kana beni kuhewa kwali kuba mwihyabwe.¹⁵ Linu Juda hamubona aba kuzeza kuti abali muliyendezi mukuti abali bwikite impata yakwe. ¹⁶Cha yenda kwali kumbali ni nzila ni chati, "Wize, ni kumbila ni saka ku kopana nawe"- mukuti kana bezi kutiabali mukwenyanakwe we chikazana-imi ni chati, "Mo nihenzi kuti ukopane na me?"¹⁷ Ni chati, "Muni kutumine kapenezana kazwa mumulaka." Ni chati, "Nji kuti mo nihe insepiso hesi chi wa itumina?"¹⁸ Ni chati, "Insepiso inzi yete ni kuhe? Ni chetaba, Iswayo lyako ni muhala." Ni cha ziha kwali ni kukopana naye, mi ni cha lihinda¹⁹ Chabuka ni kuyenda. Cha zwise isila lya ba libwikilize ni kuzwata zizabalo za bu kanfwilwa.²⁰ Juda cha tumina impenezana ku mulikani wakwe wa kwa Adulami ili kuti akahinde insepiso kuzwilila mwiyanza lyo mwanakazi, kono kana ba ka muwani.²¹ Linu Madulami chi ba buza bantu be chibaka icho, "Thule libekele kumbali ni nzila ya Enaimi lina kuhi?" Chi bati, kana kuba bi ni hule mwateni muni."²² Ni chabola kwa Juda ni kuti, kana na kamuwana. Mi, bantu bamwateni bati, "Kana kubena ihule mwateni."²³ Juda chati, "Musiye abike zintu, mukuti kanzi tu nyaswa. Initi, ni bakutumini impenezana, mukuti kana uba kamuwani."²⁴ Mumasule a miyezi yo tatwe kuti ni kwezwa ku wambilwa Juda buti, "Mukwenyanako we chanakazi Tama aba pangi buhule, imi bu sakusima, uli hindite ibumo lyakwe." Juda nati, "Mumulete kunu imi mu musiye aka hiswe."²⁵ Ha bamutwala hanze aho, na tumina inusa ku mukwenyanakwe we chikwame. "Mukwame yo luwite izi zintu nja bani misi." Ni chati, "Mutondele ni kumbila, kuti nji zani, iswayo ilyo ni muhala ni iyo."²⁶ Juda ni chazi lemuha ni kucho, "Ushiyeme kuhita ime, mukuti kana ni bamuhi ku mwanangu Shela kuba mwihyabwe." Kana ba boleli kulala naye hape.²⁷ Inako yakwe ya kuzala chi yasika kuti, ubone, mukube ni mambile mwibumo lyakwe. ²⁸Kuba bi bulyo mwinako ya kuzala, zumwi chazwisa iyanza, muzalisi chahinda bwanda ni kuli lisumina kwi yanza lyakwe ni kucho, "Uzo nja zalwa lwe tanzi."²⁹ Kono ni cha bozekeza iyanza lyakwe, mi, mubone, mwakwe wa zalwa itanzi. Muzalisi ni chati, "Inzila iwa wola kuzwa chayoi!" Imi cha wulikwa Perezi. ³⁰Lyahanu mwakwe cha zalwa, abena bwanda kwiyanza lyakwe, mi iye cha wulikwa Zera.

39

¹Josefa a ba twalalwa kwa Egepita. Potifare muofisa wa Faro ya bali mukulwana wa balibeleli ni Muegepita ya ba muuli. Kwa Maishimaele, ba bamu leti kwateni. ²Ireeza a bena ni Josefa mi ni mwinzubo ya nfumwe wa Muigepita.³ Nfumwakwe ni ca bona kuti Ireeza a bakwina naye imi Ireeza a ba kukodisez zonse zintu zaba kucita. ⁴Josefa a ba wani cisemo mu menso a kwe. A bakutendela Potifare. Potifare na bika Josefa muyendisi he wulu lye nzubo yakwe, ni nzubo yakwe, ni zintu zonse za ba munite, a ba zibiki mwi Pabalelo ya kwe.⁵ Ni cikwea inako ya ba mubiki muyendisi he wulu iye nzubo akwe ni he wulu ya zintu zonse za bamunite, ezo Ireeza aba fuyoli inzubo ya Muigepita cebaka lya Josefa. Ifwizosi ya Ireeza i bena ha zintu zonse za bena nazo Potifare munzubo yakwe ni muluwa. ⁶Potifare a ba biki zintu zonse za bena nazo mwikonde lye mpabalelo ya Josefa. Kana a bena ca ku zeza kuzintu zonse haisi cilyo ca ba kulya. Cokuti Josefa a bali mulotu mi ni ku lweleka.⁷ Ni cikweza kuti ha kumana izi mwihyabwe wa nfumwakwe ni ca twala menso a kwe kwa Josefa ni cati, "Lale name." ⁸Kono ni ca kana mi nica wamba ni cati kwa mwihyabwe wa nfumwakwe, "Lole, nfumwangu

katokomeli ku zintu ze ni cita mwinzibo, mi a ba biki zintu zonse za munite mwikonde lye pabalelo yangu.⁹Kakwina mukulwana mwe yinu inzubo yo ni hitilila. Kana a bakanisi cintu conse kwangu kono iwe, mokuti iwe u mwihibwe! Ni wola buti kutenda ubu bubilala bukulu ni kufoseza Ireeza.¹⁰A ba kuwamba kwa Josefa izuba ni zuba, kono a ba ku kana kulala naye kapa kuba naye.¹¹Ni cikweza buti i zuba limwi wa bakwame be nzubo kana ba bena mwi nzubo.¹²A ba kwati ku cizwato ca kwe ni cati, "Lole name. "Ni casiya zi zwato zakwe mu mwiyanza lya kwe, mo ca tiya ni kuyenda hanze.¹³Ni cikweza kuti ba ca bona kuti a ba siyi zi zwato zakwe mwiyanza lyakew mi catilila hanze,¹⁴Linu ni ca sumpa bakwame be nzubo ya kwe ni ku bawambila, "Mubwene Potifare a ba kaleti kunu Muheberu kwiza kutubuza ikute. Wa keza kwangu ku kulala name, mi ni cina huwa.¹⁵Ni cikweza kuti ha ni zuwa ni na huwa, linu a basiyi zizwato zakwe name, kutiya, ni kuzwila hanze."¹⁶Ni cabika zizwato zakwe hmbali yakwe konji nfumwakwe hasika munzubo.¹⁷Mi camu wambila iyi idaba, "Muhikana wa Muheberu ye u baleti kwetu, a bakezili kuni buza ikute.¹⁸Ku bacitahali buti ha ni huwa, ni ca siya zizwato zakwe name ni kutilila hanze.¹⁹Ni ci kwa citahala buti, nfumwakwe ha zuwa iyi idaba ya ba muwambili mwihibwe, "Ici ca ba citi muhikana wako kwangu, mi nyelwa hahulu.²⁰Nfumwe wa Josefa ni ca muhinda ni ku mubika mwi ntolongo, cibaka umo basuminwe ba Simwine mo ba ba bikitwe. A be kali bulyo muntolongo.²¹Kono Ireeza a bena ni Josefa ni ca tondeza bulikani bwa kusepahala kwali' A ba muhi cisemo mu menso a muyendisi we ntolongo.²²Muyendisi we ntolongo a ba biki mumayanza a Josefa basuminwa bonse ba bena mwintolongo. Cimwi ni cimwi ce ba ba kutenda²³mwatani, zibena mu mata a Josefa. Muyendisi we ntolongo kana a ba kubilaela ni cimwi ni cimwi ci ena mwi yanza lyakwe. Cokuti Ireeza a bena naye . Conse ca ba kutenda, Ireeza a ba ku ci shiyamisa.

40

¹Kubezi ku tendahala buti ha kuzwa izi zintu, muleti we nkomoki ya mubusi wa Egepita ni mwihihiki wa mubusi chiba bengisa mukulwana wabo, mubusi wa Egepita.²Faro aba bengeli mawofisa bakwe bobele muyendisi wa baleti be nkomoki ni muyendisi wa behiki.³Chaba bika muntolongo munzubo ya mukulwana wa muganteli, muntolongo iswana mwa bena Josefa.⁴Mukulwana wa muganteli chikubaha kwa Josefa, naba letela zi sakahala ku bali. Ba bekali muntolongo inako nde.⁵Bonse chiba lota ziloto- muleti we nkomoki ni mwihihiki wa mubusi wa Egepita ba bena muntolongo- zumwi ni zumwi mukwame abena chakwe chiloto mu masiku onke, imi chiloto ni chiloto chibena intaluso ya cho.⁶Josefa chakeza ku bali kakusasani imi chaba bona. Mubone, ba bali ku wililwe.⁷Chabuza mawofisa ba Faro ba bali kwina naye muntolongo mwinzubo ya mukulwana wakwe, chati, "Chinzi ha muboneka ku wilwa sunu?"⁸Chibati kwali, "Tubonse twalota ziloto imi kakwina yo toloka." Josefa chati ku bali, "Kanji Ileeza yo wola ku wamba intoloko? Muni wambile, nikumbila."⁹Mukulwana wa bawondi be nkomoki cha wamba chiloto chakwe kwa Josefa. Chati kwali, "Muchiloto changu, bone, i veine ibena habusu bwangu.¹⁰Mwi veine mubena mitabi yo tatwe. Ha ibika, zihantu chizazwa imi zikoto za muwomba chizabuzwa.¹¹Inkomoki ya Faro ibena mwi yanza lyangu. China hinda muwomba ku hamwila munkomoki ya Faro, imi china bika inkomoki mwi yanza lya Faro."¹²Josefa chati kwali, "Iyi nji ntoloko yacho. Mitabi yo tatwe mazuba o tatwe.¹³Mu mazuba otatwe Faro kaku nyemune imi mwa ku bozekeze ha chitulo chako. Mobike inkomoki ya Faro mwi yanza lyakwe, sina ubu hobali u muleti we nkomoki yakwe.¹⁴Kono uka nizeze chi kwaba hande kwako, imi nikumbila utondeze inse kwangu. Uka ni wambe kwa Faro imi ani zwise mweyi ntolongo.¹⁵Kakuti initi ni baka hindwa kuzwa mwi inkanda ya Mahebelu. Munu namo kakwina chini bapangi kuti bani bike mweyi ntolongo."¹⁶Cwale mukulwana wa behiki habona kuti intoloko ibali indotu, chati kwa Josefa, "Name bulyo nina chiloto, imi, bone, zitanda zotatwe za zilyo zibena ha mutwi wangu.¹⁷Muchitanda chibena hewulu ku bena zilyo zinchina chinchana za Faro, kono zizuni chiza zilya kuzwa muchitanda ha mutwi wangu¹⁸Josefa chetaba imi chati, "Iyi nji ntoloko. Zitanda zotatwe nji mazuba otatwe.¹⁹Mu mazuba otatwe Faro mwa kosole mutwi wako imi mwa ku suminine hesamu. Zizuni ka zilye inyama kuzwa kwako."²⁰Ku batendahali buti mwizuba lya buta ibali izuba lya kuzalwa kwa Faro. Chatenda mukiti wa bahikana bakwe bonse. Cha nyemuna mutwi wa mukulwana wa baleti be nkomoki ni mutwi wa bakulwana wa behiki, mukati ka bahikana bakwe.²¹Cha bozekeza mukulwana wa baleti be nkomoki ha chitulo chakwe, imi chabika inkomoki mwi yanza lya Faro hape.²²Kono cha sumina mukulwana wa behiki, sina mwaba tolokeli Josefa ku bali.²³Naho mukulwana wa baleti be nkomoki kana aba zezi Josefa, kono chi ku muzibala.

41

¹Ni kwa ba kuti myaka yo belele izwile nanaga ya mana Faro naba ni chiloto. Bone, ba zimana ha lwizi lwa Nile.²Bone, zitole zina sebeni ni za zwa mu lwizi lwa Nile, zi lotu niku nana, mi ni za fula mu chihe.³Bone, zimwi zina sebeni zitole ni ze chilila ku ku zwa mu lwizi lwa Nile, zi sena nenza zi katite. Ni za zimana ku mbali ya zimwi zitole ha mukuzo wa lwizi.⁴Linu zitole zi bilala ni ku kata ni zilya zitole zi nunite ni bulotu. Linu Faro nca buka.⁵Linu nca, lala ni ku lota lwa bubeli. Bone, makunka ena sebeni a buheke amena, a luhe lonke, cha kwizula ni bulotu.⁶Bone, mukuka ena sebeni, a katite ni ku nyana cha luhuhu lwa ku bzwe, na mena ku masule abo.⁷Mukunka a katite ni aminana zina sebeni zi zwile zonse. Faro nca buka, mi Bone, chi bali chiloto.⁸Ku babi munako ya kakusasani luhuhu lwakwe ni lwa sukuluka. Nca tumina bu ku sumpa bakwame bonse mabibo ni ba mano ba Egepita. Faro na ba wambila ziloto zakwe, kono kana ku bena yo wola ku mutolokela Faro.⁹Linu mukwalana waba ba baleli be nkomoki nati kwa Faro,¹⁰Sunu ni zezete za milandu yangu. Faro a ba bengele bahikana ba kwe, mi uni bike muntolongo ya munzubo ya mukulwana wa ba ganteli, mukulwana wa behiki neme.¹¹Ni twa lota chiloto mu masiku a swana, iye name. zumwi ni zumwi mukwame na lota cha kuya che ntoloko ya chiloto chakwe.¹²Tubena ni mulombwana wa Muheberu wa mukwame, muhikana wa mukulwana yo gantela. Ni twa

muwambila natu tolokela intolo zetu. Na tutolokela twense ka ku ya kentolo zetu.¹³ Ni kwa kuti hatanga kutu tolokela, linu ni kwa tendehala. Faro na ni bozekeza ha mazimo angu. Kono zumwi na hanzikwa.¹⁴ Linu Faro a ba tumi ni ku sumpa Jeseфа. Mina bwangu ni ba muzwisa muntolongo ya mwibu. Incha ligunka na chinchа ni zwato zakwe, ni kwiza kwa Faro.¹⁵ Faro nati kwa Josefa, "Ni babi ni ntolo, kono ka kwina mutoloki. Kono ni ba zuwi zako, kuti ho zuwa iloto uwola kwi itoloka."¹⁶ Josefa ne taba Faro, nca wamba, "Ka hena ime. Ilea mwe tabe Faro ni buikalo bulotu."¹⁷ Faro na wamba kwa Josefa, mu chiloto changu, bone, a ba zimene ha mukuzo wa lwizwi lwa Nile.¹⁸ Bone, zitole zina sebeni ni zwa mwa Nile, zi nunate ni bulotu, mi ni bakufula muakti ka zihe.¹⁹ Bone, zimwi zitole zina sebeni zi bakezi mu masule, ni kukata. Kana ni beni ku bona munkanda ya Egepita zibi zi swana nazo.²⁰ Zikatite ni ku biha kwa zitole. Kulya, zentazi zitole zinunate zina sebeni.²¹ Ha bamana kulya, kana ku be zibali kuti zaliw, ba ba sina zibi ku masule. Linu china buka.²² China lola muchiloto changu, mi, lole, zi kunka zina sebeni ni ze za aluhe lonke, kwizula ni bulotu.²³ Bone, kueza sebeni makunka-nyanite, ku kata, ni ku cine zwa mu ku kuhuhu lwa buzwe-chomona mu masule.²⁴ Zi katite zi kunka chiza niniwa zina sebeni zilotu zi kunka. Ni ba wamibili izi intolo ku ba mabibo, kono kana ku bena yo zitoloka kwa ngu.²⁵ Josefa nati kwa Faro, "Intolo za Faro ziba ku swana. Ilea cha sa ku tenda, chaba talusi kwa Faro.²⁶ Zitole zi zilotu zina sebeni mu myaka ina sebeni, mi makunka alotu ena sebeni a myaka ina sebeni. Zilotu zi swana.²⁷ Zitole zina sebeni zi katiti ni kusa bo neka sinte zibezi mwisule ziba ku zimanina myka yina sebeni, imi hape mitwi ya zikunku zi katite zi hisitwe cha luhho lwa kubuzwe zi zimanina myaka ye nzala inkando.²⁸ Nji chintu chinibati kwa Faro. Icho Ilea cha saka ku tenda aba chiibonis kwa Faro.²⁹ Lole, myaka yina sebeni ya kusinza kukando mukube kwateni mwi nkanda yonse ya Egepita.³⁰ Myaka yina sebeni ye nzala inkando muyichilile chikwa mana ezo, mi bungi bonse kabu zibalwe mwi nkanda ya Egepita, imi inzala mwi sinye inkanda.³¹ Bungi bubena kwateni keti chibu zizwa mwi nkanda kebaka lye nzala inkando yete yi chilile, mukuti mwibe inkando tota.³² Ilo to haliba olelwa kwa Faro chakut chakuta kuti ichi chintu chiba letwa ni Ilea, mi Ilea mwa chitende cha ku hwela.³³ Linu musiye Faro a lole mukwame yo zeza ni maano, mi namubike he wulu lye nkanda ya Egepit.³⁴ Musiye Faro a kete ba yendisi he wulu lye nkanda zi ba hindi chikala chi mwina kuzi likana iyanza ya zi byalantu za Egepita mu myaka yina sebeni ya zilyo zingi.³⁵ Mubasiye ba kunganye zilyo za m myaka milotu ikezite mi ba bike buheke mwi mpuso ya Faro, bwa chilyo cte chi tendisiwe mu mileneñi. Ba zibike hande cho kushiamu.³⁶ Izo zilyo njete zibe chiduli che nkanda mu myaka yina sebeni ye nzala inkando yete ibe mwi nkanda ya Egepita. Kacheyi inzala inkanda keti chi zenengwa kw nzala.³⁷ Iyi inkelezo yali i ndotu mumenso a Faro mi ni mumenso a bahikana bwakwe.³⁸ Faro nati kubahikana bakwe "keti chitu wana mukwame yo kola ubu njozu wina luho lwa Ilea mwali?"³⁹ Linu Faro nati kwa Josefa, "Mukuti Ilea waku bonisa zonse izi, ka kwina zumwi yo zuwisisa ni butali ubu njewe.⁴⁰ Njewe yete u yendise bantu bangu. Munibe ni mukulwana bulyo ka chipula changu cha busimwine."⁴¹ Faro nati kwa Josefa, "Bone, ni baku biki h e wulu lye nkanda yonse ya Egepita.⁴² Faro nca chupula isal lyakwe lya kwi yanza ni kuli bika kwi yanza lya Josefa. Na mu zwatika zizaalo ze siila ilotu, ni kumu bika chi lungu che gauda mwi nsingo yakwe.⁴³ Na mwikazika mwi kochikala ya bubeli ibali yakwe. Bakwame niba huwleza, "Muchole mazwi." Faro na mubika he wulu lye nkanda ya Egepita.⁴⁴ Faro nati kwa Josefa, "Njeme Faro, kwande ako, ka kwina yeti cho katula iyanza lya kamba itende lyakwe mwi nkanda yonse ya Egepita."⁴⁵ Faro a sumpa izina lya Josefa "Zafenati-Panea." Nca muha Esinati, mwana wa mwanakazana wa Porifera muprisita wa Oni, abe myihyabwe. Josefa na yenda na kabuloloa inkanda ya Egepita.⁴⁶ Josefa a bena myaka ina seti ha zimana ha busu bwa Faro, Simwine wa Egepita. Josefa nca zwa habusu bwa Faro, mi nayenda yenda yonse inkanda ya Egepita.⁴⁷ Mu myaka ina 7 yo kusinza inkanda ni y wana cho bungi.⁴⁸ Mina kunganya hamwina zilyo zonse za mummyaka ina 7 zibena mwi nkanda ya Egepita ni ku bika izo zilyo mumuleneñi ni muleneñi zilyo za mu mawa a uzimbulukite.⁴⁹ Josefa nca bika buheke mu chibikilo ubu iseke lye wate ini kwenjiha mane na zumana ni kubla mukuti kena kwali ku woleka kubala.⁵⁰ Josefa chaba kuwina bana bobele inzala inkando ni seni kubako, ao Esinati mwana mwanakazana wa Potifera mupuritawa Oni, yaba zalwa kwali.⁵¹ Josefa na sumpa mwanakwe we ntanzi Manase, ncati, "Ilea abani letezi kuzibala bukabo bwangu bonse mane ni bonse be nzubo ya tayo."⁵² Nca sumpa mwanakwe wa bubeli wa muswisu Efraimi, minati, "Ilea abani welekizi mwi nkanda ye nziyez."⁵³ Myaka ina sebeni ya ku sinza cho bungi kubena mwa Egepita ni kweza kukumana.⁵⁴ Myaka ye nzal inkando niya tanga, sina Josefa mwa bateli. Kubena inzala inkando mwi nkanda zonse, kono mwi nkanda ya Egepita kubena chilyo.⁵⁵ Inkanda yonse ya Egepita hayi njililwa ni nzala, bantu niba lilila zilyo kwa Faro. Faro nati ku bonse Maegepita, "Mu yende kwa Josefa, mutende chonse chete a mite.⁵⁶ Inzala iba kwanite kwanite monse mwi nakanda. Josefa ne yalula zinikilo za zilyo mi na uza ku Maegepita. Inzala yali inkando mwa Egepita.⁵⁷ Ba nkanda bonse babali kwiza kwa Egepita kuku ula buheke kwa Josefa, mukuti inzala yali inkando mwi inkanda yonse.

42

¹Lyahanu Jakobo abe zibi kuti mwa Egepita kwina zilyo. Na wamba ku bana bakwe, "Chitunzi ha mu lilola ku menso?"

²Abati, "Mubone kunu, nazuwa kuti kwina zilyo mwa Egepita. Muyende ko imi mu ka tu wulile ko naswe kuti tuhale imi kanji tufwi."³ Ba mukulwe wa Josefa ba banakwame bene ikumi ba bayendi kukawula zilyo mwa Egepita. "Kono Jakobo kana batumini Benjamine, mwancha wa Josefa, niba zalwa nabo, mukuti abati, "Nitiya bukabo buwola kwiza kwali."⁴ Bana ba ma Isilaele ba banakwame ba bayendi mukati kabamwi ba ba kukawula, mukuti kubena inzala mwi nkanda ya Kanana.⁵ Lyahanu Josefa abali muyendisi webu. A bali njiye ya ba ku wuzikiza bantu bonse be nkanda zilyo. Ba mukulwe Josefa niba keza imi ni baka bu mufukamina niba sungamine bulubi bwabo hansi.⁶ Josefa na bona ba mukulwe imi na beziba, kono na lilyanganisa kubali imi aba wambi nabo cha kukaliha. Na wamba kubali, "Mukazwa

kuhi?" Ni bawamba, Mwi nkanda ya Kanana kwiza kuwula zilyo. ⁸Josefa abe zibi ba mukulwe, kono abo kana ba ba mwizibi⁹Linu Josefa na zeza ziloto zaba ku lotanga chabo, imi na wamba kubali, " Mu matwela! Mweza kubona zibaka zenkanda zisa silelezwe." ¹⁰Ba bati kwali, "Nanta, nfumwangu. Bahikana bako bakeza ku kuwula zilyo. ¹¹Twense tubana ba muntu yenke. Tubakwame ba sepahala. Bahikana bako kahena matwela." ¹²Aba wambi kubali, Nanta, mwakezila kubona zibaka zisa silelezwe mwi nkanda." ¹³Ba bati, " Iswe tu bahikana bako twina ikumi ni bobele, tu bana ba muntu yenke mwi nkanda ya Kanana. Bone, muhwile sunu hanu njo shele ni beshetu, imi zumwi mwanchetu abafwi." ¹⁴Josefa aba wambi kubali, "Njizona zina mi wambila, mu matwela. ¹⁵Chobulyo ka mutatubiwe. Cha buhalo bwa Faro, kete muzwe aha, haisi mwanchenu munini cheza aha. ¹⁶Mutume umwi mukati kenu a yende a kahinde mwanchenu. Mu mushale muntolongo, kuti ziwambo zenu ziwole ku tatubiwa na za kusakusima, nandi kwina buniti kwenu. Kusibulyo, ka Faro yo hala, tota mu matwela." ¹⁷Naba bika muntolongo bonse mazuba otatwe. ¹⁸Mwi zuba lya butatu Josefa na wamba kubali, "Mutende ichi imi muhale, kakuti ni tiya ileza. ¹⁹Heiba mu bakwame mu wamba initu, zumwi kwenu ashale mweyi ntolongo, kono inwe muyende, mutwalile bafwa inzala mu mazubo enu zilyo. ²⁰Mulete mwanchenu munini kwangu kuti ni likolwisise ka ziambo zenu imi kete mufwe." Niba tenda bulyo. ²¹Ba ba wambisani, "Tota tufoseze ku mwanchetu ka kubona masukuluko a buhalo bwakwe hatu kumbila imi kana tubateki. Chobulyo masukuluko aba boli hewulu lyetu." ²²Rubeni nabe taba, "Kana ni bami wambili, "Kanji mupangi muswisu chibi; kono kana mubateki? Lyahanu, mubone, chi tulitabilila ha malaha akwe." ²³Kena babezi kuti Josefa aba bazuwile, sina hakubena yotoloka mukati kabo. Naba futatila ni kuka lila. ²⁴Naka bola ni ku wamba kubali. Aba hindi Simone mukati kabo imi na musumina mumenso abo. ²⁵Kuzwaho Josefa na layela bahikana bakwe kwi zuza zilyo mu masaka aba mukulwe, niku boza masheleni a umwi ni umwi mwi saka lyakwe, ni kubaha mufaho. Niba tendelwa bulyo. ²⁶Ba mukulwe ni balonga zilyo he mbongolo zabo ni ba funduka. ²⁷Umwina kubali heyalula isaka lyakwe kuha imbongolo yakwe zilyo muchibaka chi ba batibele, ni chabona masheleni akwe. Mubone, haba kwi yalula isaka lyakwe. ²⁸Nati ku bamukulwe, "Masheleni angu a bozwa. Muabone; ena mwi saka lyangu. Ni bashila inkulo ni kulolinsana chakuli kalilwa, chibati, "Chinzi ichi chatenda ileza kwetu?" ²⁹Nibaya kwa Jakobo, ishabo mwibu lya Kanana imi ni baka muwambila zonse ziba tendahali ku bali. Nibati, ³⁰Mukwame, simwine webu, nawamba chabukali kwetu imi na zeza kuti tubali tu matwela mwibu. ³¹Tuba wambi kwali, "Tubakwame ba sepahala. Kahena tu matwela. ³²Twina ikumi ni bobele, bana ba beshetu ba banakwame. Umwi abafwi, imi munini sunu hanu wina ni batayo mwibu lya Kanana. ³³Mukwame, simwine webu, nati kwetu, "Kechi munizibe kuti mu bakwame ba sepahala. Musiye zumwi kwenu name, mutwale zilyo kuba fwainzala kuma zubo enu, imi muliyendeze. ³⁴Mulete mwanchenu munini kwangu. Kuzwaho mu ni zibe kahena mu matwela, kono mu bakwame ba sepahala. Linu muni mi lukulule mwanchenu, imi kamu zumininwe kuwuzi ni kuwula mweyo inkanda." ³⁵Kuba tendahali bulyo habeza kuzwisa mu masaka abo, kuti, mubone, mukotana wa silivera wa mukwame ni mukwame ubena mwi saka lyakwe. Abo ni beshabo haba bona mikotana yabo ya silivera, ni balikalilwa. ³⁶Jakobo ishabo na wamba kubali, "Mwaninyanga bana bangu. Josefa abafwi, Simone aba yendi, imi muninyange Benjamine. Izi zintu zonse kani zuminzani nazo." ³⁷Rubeni aba wambi ku besi, abati, "Muwola kwi haya bana bangu bobele ba banaswisu heiba kani kabozi Benjamine kwenu. Mu mubike mumayanza angu, imi munika muboze kwenu hape." ³⁸Jakobo nati, "Mwanaswisu wangu keti cho yenda nanwe. Sina mukulwe ha bafwi imi aba shali yenke. Heiba bukabo ni bwiza kwali munzila mu mu kabuyenda, linu ka mushetumwine invwi zangu mu maswabi kuya ku bafwile."

43

¹Inzala ibali inkando mwi inkanda. ²Ni kwa tendahala kuti habamana kulya cinkwe cibaka kahindite kwa Egepita, Ishabo nati kubali, "Muyende hape; mukatu ulile zilyo zimwi." ³Juda na muwamibila, "Zuna mukwame a batumamelisi ahaulu, 'Keti cimubona bulubi bwangu kwande kuti mwanchenu wa muswisu abe nanwe.' ⁴Heba no tutuma ni mwancetu wa muswisu, mutu sezumuke mi tuka ku ulile zilyo. ⁵Kono heba kete umutume, kete tu sezumuke. Mukuti uzu mukwame abati kwetu, 'Keti cimubona bulubi bwangu kwande kuti mwancenu wa muswisu abe nanwe.'" ⁶Isilaele nati, "Cinzi hamwani tenda bulyo bubilala ca ku wambila uzo mukwame kuti mwana zumwi mwancenu wa muswisu?" ⁷Nibati, "Uzo mukwame aba buzisizi zetu zonse ni luhasi lwetu. Nati, 'Ishenu u sihala? mwina mwancenu wa muswisu? Nitwa mwitaba ca kuya ce mpuzo za kwe. Nitubezibi bule kuti mwate kuti; 'Mulete mwancenu wa mswisu kunu?'" ⁸Juda nati kwa Isilaele Isi, "Tumine muswisu name . Mutu zitumuke ni kuyenda kuti tuhale mi kanji tufwi, tubonse, iwe, mi nibana betu bonse. ⁹Ka nilisumine kacakwe. Mo ni bike mulandu. Heba kete ni muboze kwako ni ku muleta mubusu bwako, Linu muni siye ni libike mulandu u samani. ¹⁰Kabe katu liehete, ca kusa kusima ceinu inako kambe citwa kabola lwa bubeli." ¹¹Ishabo Isilaele nati kubali, " heba ni kuba bulyo, linu cite buti. Muhinde kuzimwi zintu ziloto za mwi nkanda yetu mumi kotana yenu. Muhindile mukwame uzo impo - zimwi mafuta amusamu ni buua, mi nunkiso ni maire, Indongo ni mingogo ye alumondi. ¹²Muhindile mali tobele alikana nientanzi. Mali aba bozwa muk iyalula masaka enu mwa ahinde hape mu mayanza enu. Mukuti mwendi yali cakuseziba. ¹³Muhinde mane ni mwancako wa muswisu. ¹⁴Mukuti ileza wa ziho zonse a kubonise cisemo habusu bozo mukwame njo kuti mpona co lekeza zumwi mwancako wa ciswisu ni Benjamine. Heba ni fwiwla baana bangu, ni fwiwle bulyo." ¹⁵Bakwame ni ba hinda impo, mi mu mayanza abo ni ba hinda mali a ekeeze tobele, hamwina ni Benjamine. Nciba zima in kwenda kwa Egepita mi nikuka zimana habusu bwa Josefa ¹⁶Josefa habona Benjamine yabena hamwina nabo, na wamba kuci kombwa ce nzubo yakwe, " Wi njizike bakwame abo mwi nzubo, wihaye cimunamu mi uci bakanye, mukuti abo bakwame mubalye name musihali." ¹⁷Cikombwa ni ca tenda kamwa baci teli Josefa. Mi na leta bana kwame kwi nzubo ya Josefa. ¹⁸Bana kwame baba tite mukuti baba letwa kwi

nzubo ya Josefa. Nibati, "Ca mulandu wa mali ababozetwe mu masaka etu lwe ntanzi hatwa letwa kunu, kuti a tu wane ni mulandu. Mpona catu sumina ni ku tusandula bahikana, ni kuhinda mandoki etu." ¹⁹Nciba cunina kuci kombwa ca Josefa, mi niba wamba naye ha mulyango we nzubo, ²⁰Nibati, "nfumwangu, tubezite lwe ntanzi kuku ula zilyo." ²¹Kubabi buti, hatu sika kucibaka ca masikilo, ni tweyalula maska etu, mi, lole, mali azumwi ni zumwi abena ha meya lwilo esaka, mali etu co kwizula. Twaka aboza aa mu mayanza etu. ²²Amwi mali twa ahindite mu mayanza nke tu ule zilyo. ²³Cikombwa ni cati, "Inkoko ibe nanwe, keti cimutiya. Ileza wenu in Ileza we shenu mukuti nja bika mali mumasaka enu." Na tambula mali enu." Cokombwa linu nica leta Simioni kumu zwisikiza kubali. ²⁴Cikombwa ni ca twala bana kwame mwi nzubo ya Josefa. Nca baha menzi, mi niba shanza matende abo. ²⁵Ncha cilyo ku ndonki zabo. Niba bakanya impo za Josefa ceza musihali, mukuti baba zuwi kuti kwete baka lile zilyo koko. ²⁶Linu Josefa heza kwi nzubo, nciba leta impo zibena mu mayanza abo mwi nzubo ni ba kotama hansi mubusu bwa kwe. ²⁷Na babuza za buikalo bwabo mi nati, "Mane ishenu uli santite, mukulukwame u mwali ku wamba zakwe? U sihalu?" ²⁸Nibati, "Muhikana wako Ishetu uli santite. Usihala." Mi neba fukama hansi ni kumuha ikute. ²⁹Hakatula menso mwi wulu ncabona Benjamine mwance waciswisu, mwana uba nyina, mi nati, uzu nji mwacenu wa muswisu umubani wambile?" Linu nati, Mokuti Ileza abe ni cisemo kwa ko, mwanangu! ³⁰Josefa nca hwela kuzwa mucibaka, mukuti abalizuwi ku wilwa ahulu kaca mwance wa muswisu, nca zwila kunze ni kukalila. Nca yenda kumalalo akwe ni kuka lilila kwateni. ³¹Nashanza impata yakwe ni kuzwa hanze. Ncali kozakoza, nati, "'Mutahe zilyo," ³²Bahikana niba tahila Josefa yeyena mi ba zalwa nabo bobona. Ma Egepita ba bali naye bobona mukuti cizila kuma egepita. ³³Bazalwa nabo nibamwi kala mubusu, we ntazi ka kuzalwa kakuya ca kuzalwa, mi ni wa cinini ca kuya cabuhya bwa kwe. Bakwame babali komokelwa ha mwina. ³⁴Josefa na tumina kubamwi kuzi lyo zibena habusu kwakwe. Kono Benjamine na wana inkabelo ihitiliza twina fifi kuhita ba mwakwe. Ba banwi ni kuli kola naye.

44

¹Josefa a ba laeli chikombwa chakwe cha munzubo yakwe, nati, "wizuze masaka abo bakwame zilyo zi ba wola kuhinda zonse, mi u bike mali a mukwame ni mukwame mukati hewulu lye saka lyakwe. ²U bike inkomoki yangu, ya silivela, mukati ke saka lya muhwile, imi hape ni mali a zilyo zakwe." Chikombwa ni cha tenda mwa ba wambili Josefa. ³Halizwa, kakusasani, bakwame ba ba fundulwa abo ni mbongolo zabo. ⁴Lyahanu ha bazwa mumunzi wa chisi linu ni baseni kuya ahulu kule, Josefa na wamba ku chikombwa chakwe, nati, "Nyamuke wi chilile bana bakwame, imi chiwaka ba wonda, wambe ku bali, uti, 'Chinzi ha mwaboza bubi cha bulotu?' ⁵Iyi ka nji inkomoki mwa nywinanga nfumwangu, ni nkomoki ya sebelisa hanuha zikeza? Mwa tenda bubi, ichi chintu chi mwatenda." ⁶Chikombwa ni cha ka bahitila ni ku wamba izi ziambo ku bali. ⁷Nibati kwali, "Chinzi nfumwangu ha wamba ziambo zi swana nezi? Iyo indaba ina kule kuti bahikana bako ba tende chintu chinabulyo. ⁸Lole, mali a tu bawani mukati ka masaka etu, tuba a bozi hape kwenu kuzwa mwibu lya Kanana. Tuwola ku yiba buti i silivela ni gauda mwinzubo ya nfumwako? ⁹Heiba zumwi wa bahikana bako na wanika nayo, mu musiye afwe, mi naswe mutube tu bahikana ba nfumwetu." ¹⁰Chikombwa chi bati, lyaho ku be bulyo ku ya cha ziwambo zako. Iye ye ta wanike ni nkomoki mwa be muhikana wangu, mi inwe mubamwi kete mube ni mulandu. ¹¹Kuzwaho mukwame ni mukwamena hwela ku kalongola isaka lyakwe kuli bika hansi, imi mukwame ni mukwame ne yalula isaka lyakwe. ¹²Chikombwa chiba tatubi. Chiba tangili ku mukulwana ku ka manisiza cha muhwile, imi inkomoki i ba waniki mwi saka lya Benjamine. kuzwaho ni ba halola zizabalo zabo. ¹³Mukwame ni mukwame na longa he mbongolo yakwe ni ku bola mumunzi wa chisi. ¹⁴Juda ni bazalwa nabo ni beza kunzubo ya Josefa. A bali kusina mo, imi ni bafukama habusu bwakwe. ¹⁵Josefa nati ku bali, "Chinzi chi mwa tenda?" ¹⁶Juda nati, "Tuwola ku wamba nzimkwa nfumwetu? Kapa tuwola kuli joloza buti? Ireeza wa wana bubilala mu bahikana bako. Lole, tu bahikana ba nfumwetu iswe twense wa awanika ni nkomoki. ¹⁷Josefa chati, "Iyo indaba ina kule name kuti ni tende bulyo. Mukwame wa wanika ni nkomoki, uzo muntu mwa be muhikana wangu, kono kwenu mubamwi muyende che nkozi kweshenu." ¹⁸Linu Juda na chunina hafuhi naye imi chati, "Nfumwangu, zuminine muhikana wako a wambe chiambo mu matwi a nfumwangu, imi ku benga kwako kanji ku tiizi bahikana bakwe, cho kuti iwe uswana feela ni Faro. ¹⁹Nfumwangu a babuzi bahikana bakwe, cho ku wamba kuti, 'Kana mwina ishenu ni mwanchenu wo muswisu?' ²⁰Tu bawambi kwa nfumwetu, Twina ishentu, mukulukwame, ni mwana ya ba pepi mu bukulukwame bwakwe, wa munini. Kono mukulwe a bafwi, mi iye bulyo njo shele ku banyina, mi besi bamusuni ahulu. ²¹Linu u bati ku bahikana bako, 'Mu ka mulete kunu kwangu kuti zani mubone.' ²²Kuzwaho, tu bawambi kwa nfumwangu, 'Muswisu ka woli kusiya besi. Mukuti heiba nasiya besi, besi mu bafwe.' ²³Linu chi wati ku bahikana bako, ²⁴'Konji mwanchenu cheza nanwe, ke se ni mubone bulubi bwangu hape.' ²⁵Linu ku batendahali kuti, ha tu yaku muhikana wako, Ishetu, tu ba ka muwambili ziambo za nfumwetu. Ishetu nati, 'Muyende hape mu ka tuwulile zilyo zimwi.' ²⁶Linu chitwa wamba kuti, Kete tubole, heisi mwanchetu cha ba naswe, aho ka tuyende, mukuti ke te tuwole ku ka bona bulubi bwa mukwame, konji mwanchetu ne na naswe.' ²⁷Muhikana wako ishentu a bati kwetu, 'Mwizi kuti mwihiyetu a bani pepeli banaswisu bo bele. ²⁸Umwina ku bali a ba yendi kuni siya imi ni nati, 'Che niti luli a ba halolwa mu tufwafwali, imi kana ni bamuboni kuzwaho.' ²⁹Lyahanu heiba nanwe ka muhinde uzu kwangu, imi inkozi yiza kwali, ka mushukumwine ibwi zangu hansi cha maswabi kwa Shiro. ³⁰Lyahanu, chobulyo, haneza ku muhikana ko tayo, imi muswisu na sena naswe, mukuti buhalo bwakwe bu lizingite habuhalo bo muswisu, ³¹ka kube kuti, chabona kuti muswisu ke na naswe mwafwe. Bahikana bako ka ba shukumwine ibwi hansi za muhikana wako ishentu cha maswabi kwa Shiro. ³²Mukuti muhikana wako ka nibe ni lisumine muhala, ku muswisu uba tayo ni kuti, 'Heiba ka ni muleti kwako ka nibe ni mulandu usa mani ku batayo.' ³³Lyahanu, chobulyo, ni kumbila u zuminine muhikana wako e kale muchisa cha

muswisu ku ba muhikana kwa nfumwangu, imi u zuminense muswisu a yende ni ba mukulwe. ³⁴Mukuti mu ni yende buti kwa tayo muswisu na sena name? Nitiya ku bona bubi bwete ku batayo."

45

¹Linu Josefa kana ba kuwola kuli wongoza hafusu bwa bahikana bakwe ba bazimene kwali. Cha wamba cha kuhuwa., "Mubonse muni siye." Imi ka kwina muhikana ya ba muzimanine kwali aho hali zibahaza ku ba mukulwe. ²Chalila kuhuwa, ma Egepita chiba chizuwa, imi ni benzubo ya Faro chiba chizuwa. ³Josefa chati ku ba mukulwe, "Njime Josefa. Bandanda ba sihala?" Ba mukulwe kana ba ba mwitabi, kakuti ba batilimuki habusu bwakwe. ⁴Linu Josefa chati ku bamukulwe, "Mwize hafuhi kwangu, nikumbila." Chibeza hafuhi. Chati, "Njime Josefa mwanchenu, imu bawuzi mwa Egepita. ⁵Kanji mulitoyi kapa kulibengela inwe mubene chakuti mubani wuzi kunu, kakuti Ileeza aba ni tumi habusu bwenu kuhaza buhalo. ⁶Mweyi myaka yo bele inzala ibena mwinkanda, imi kusina myaka i kwana iyanza umo kete ni kube ni kulima kapa kusinza. ⁷Ileeza aba ni tumini habusu bwenu ku mihaza ubu muzimanini mwinkanda, ku mibika cha kuhala cha ku lukululwa ku kando. ⁸Lyahanu ka njinwe mubani tumi kunu kono Ileeza, imi aba ni tendi isi kwa Faro, mukulwana we nzubo yakwe yonse, ni buyendisi bwe nkanda yonse ya Egepita. ⁹Muhwele imi muyende ku bandanda imi mukati ku bali, "Ichi chati mwanaswisu wenu Josefa chiti, " Ileeza abani tendi buyendisi mwa Egepita yonse. Mwize kwangu, kanji mulyehi. ¹⁰Kamwize mwi kale mwinkanda ya Gosheni, imi kamube hafuhi name, inwe ni bana benumi imi ni behwa babehwa benu, mitapi ni mpene zenu, ni zonse zi mukwete. ¹¹Kani bali kumiha kwateni, kakuti ku sina myaka i kwana iyanza ye nzala, ili kuti kanji musukuluki, inwe, benzubo yenu, ni zonse zi mukwete." ¹²Mulole, menso enu abona, ni menso a mwanchungu Benjamin, aka kaholo kangu kawamba kwenu. Mu muka wambile bandanda kuamana ni tompo yangu mwa Egepita ni zonse zi mwabona. ¹³Ka muhwele imi mukaleta bandanda kunu. ¹⁴Chalambela mwanchakwe Benjamin munsingo ni kulila, imi Benjamin chalilila hensingo yakwe. ¹⁵Cha chuchuna ba mukulwe bonse imi chalilila haba. Hakumana izo ba mukulwe chi bawamba naye. ¹⁶Makande eyi ndaba chi aka wambilwa munzubo ya Faro: "Bamukulwe Josefa chi basika." Chi yasangisa ahulu Faro ni bahikana bakwe. ¹⁷Faro chati kwa Josefa, uwambile ba mukulwako, 'Mutende ichi: Balonge ha zinyolozi imi bayende mwinkanda ya Kanana. ¹⁸Mukahinde ishenu ni benzubo yenu imi mwize kwangu. Kanimihe bulotu bwe nkanda ya Egepita, imi ka mulye kununa kwe inkanda. ¹⁹Lyahanu chi mualaelwa, 'Mutende ichi, muhinde inkochikala kuzwa mwinkanda ya Egepita za bahwile benu ni ba mwihiyenwanwe. ²⁰Kanji mubilezwa kuamana ni zimukwete, kakuti zilotu zonse ze nkanda ya Egepita nji zenu." ²¹Banaswisu ba Isilaele chi batenda bulyo. Josefa cha baha inkochikala, kuya mwa balaali Faro, ni chabaha zakulya munzila. ²²Kubonse chabaha zizwato zihya, kono kwa Benjamin chamuha zipaka za myanda yo tatwe ni zizwato zihya zikwana iyanza. ²³Ku besi chatumina izi: Imbongolo zine ikumi zilongete zintu zilotu za Egepita; ni mbongolo zine ikumi za chikazana ni buheke, chinkwa, ni zimwi zi besi za mulwendo. ²⁴Linu cha tumina bamukulwe imi chi bayenda. Chati kubali. "Mubone kuti kanji mukanani mulwendo." ²⁵Ni chibazwa mwa Egepita ni kwiza mwinkanda ya Kanana, kwa Jakobo ishabo. ²⁶Chi ba muwambila kuti "Josefa usi hala, imi njiye yo yendis inkanda yonse ya Egepita." Inkulo ya kwe iba komokwa ahulu, kakuti kana bazumini zi ba bamu wambili. ²⁷Chiba muwambila onse manzwi a Josefa aba wambi ku bali. Linu Jakobo habona imbongolo izo Josefa za baka tumini kwiza ku mulonga, luhuhu lwa ishabo chi lwazitumuka. ²⁸Isilaele chati, "Njimon. Josefa mwanaswisu wangu uhala. Kani yende ni ka mubone ni niseni kufwa.

46

¹Isilaele cha panga musipili ni zonse za bakwete ni kuya kwa Beersheba. Uko ni cha kapingila Ileeza wesi Isaka zitabelo. ²Ileeza chawamba kwa Isilaele ni munpono inko ya masik, nati, "Jakobo, Jakobo." ³Ni chati, Ime uzo "Ni chati njime Ileeza, Ileeza weso. Konzi utiyi ku yenda ku sezumukele kwa Egepita, kakuti kwateni ka ni ka kupange chisi chikulu. ⁴Ka ni yende ku sezumukele nawe mwa Egepita, imi kamaniti ka ni ka mi kamiboze hape imi Josefa, mwa kwi yale menso ako ke yanza lyakwe." ⁵Jakobo ni cha nyamuka kuzwa kwa Beersheba. Baanaswisu ba Isilaele chi bayenza Jakobo ishabo, baana babo, ni bamwihyabwabo, mu makochikala ao Faro aa ba tumini kwiza ku mu hinda. ⁶Chi bahinda ifombe in zibya zabo zi ba ba wani mwinkanda ya Kanana. Chibeza mwa Egepita, Jakobo ni lusika lwa kwe lonse naye. ⁷Ni cha keza kwa Egepita ni baanaswisu bakwe ni baanswisu baanaswisu, banakazana bakwe ni baanakazana ba baanaswisu bakwe, ni behwa babehwa bakwe. ⁸Anu nji mazina baanaswisu ba Isilaele ba ba yile kwa Egepita: Jakobo ni behwa ba behwa, Ruben, Mwana wentazi wa Jakobo; ⁹Baanaswisu ba Rubeni, Hanku, Palu, Hezironi, ni Karmi; ¹⁰Baanaswisu ba Simioni, Jeremele, Jamumi, Ohadi, Jakini, Zohari, ni Shaule, mwanaswisu wa mwanakazi wa Mukanana; ¹¹Imi baanaswisu ba Levi, Gerishoni, Kohati, ni Merari. ¹²Baanaswisu ba Juda babali Eri, Oanani, Shela, Perezi, ni Zera, (kono Eri ni Onani ni ba bafwili munkanda ya Kanana) ¹³Baanaswisu ba Perezi ibali Hezironi ni Hamule. ¹⁴Banaswisu ba Zebuloni ibali nji Seredi, Eloni, ni Jalehelele. ¹⁵Aba ibali nji baanswisu ba Lea ba bazalile Jakobo mwa Paddami Arami hamwina bulyo ni Dina mwanakazana wakwe. Baanaswisu bakwe ni baanakazana bakwe ibali makumi otatwe ni botwatwe. ¹⁶Baanaswisu ba Gadi ibali Zefioni, Haggi, Shumi, Eziboni, Eri, Erodi, ni Beria; ni Sarahi ibali nchizyabo: ¹⁷Baanaswisu ba Beria ibali Hebere ni Malakiele. Aba ibali nji baanaswisu ba zilipa, uzo Labani a ba muhele kwa Lea mwanakazana wakwe. ¹⁸Aba banaswisu a ba ba zalile Jakobo bapanga ikumi ni ba mana iyanza ni imwina (16). ¹⁹Banaswisu ba muhyabwe Jakobo Rahele ibali nji Josefa ni Benamine. ²⁰Mananse ni Efurami ba ba zaliwa kwa Josefa ni Asenati mwa Egepita, Mwana wa Potifera wa manakazana mupurista wa Oni. ²¹Baanaswisu ba Benamine ibali nji Bela, Bekere, Ashibeli, Gera, Naamani, Ehi, Muppimu, Huppimi, ni Ardi. ²²Aba ibali nji baanaswisu abo Rahele ba ba zalili Jakobo-habakopana bonse (14).

²³Mwanaswisu wa Dani ibali nji Hushimi. ²⁴Baanswisu ba Nafitli ibali nji Jahiziele, Guni, Jezeri, ni Shilemi. ²⁵Aba ibali nji baanswisu ba bazalilwa Jakobo kwa Biliha, uzo Labani ya bahele kwa Rahele mwanakazan wakwe -ba kwanisa iyanza ni tobele bonse habakopana. ²⁶Abo bonse baba yendete kwa Egepita ni Jakobo, abo ba bali behwa ba behwa bakwe, ni kusa baliwi ba mwihiyabwabo ba baanswisu ba Jakobo ibali makumi panga iyanza ni mukumi ni yanza ni munuwe umwina habakopana bonse. ²⁷Ni banaswisu bobele ba Josefa abo ba bazalwa kwali mwa Egepita, bantu ba luhasi lwakwe ba nyendite kwa Egepita bonse habakona ibali makumi a panga iyanza ni makumi obele. ²⁸Jakobo cha tumina Juda ku muyenda habusu bwakwe kwa Josefa kuti amutondeze inzala ya kwa Gosheni, imi chibeza ku nkanda ya Gosheni. ²⁹Josefa cha lukisa inkoloyi yakwe ni kuyenda kuka katanyeza Isilaele mwa Gosheni. Ni cha mubona, ku bbabba musingo yakwe ni kulilila he nsingo yakwe inako inde. ³⁰Isilaele chiti kwa Josefa, "Linu usiye ni fwe, kakuti chi na bona busu bwako, kakuti u chihala." ³¹Josefa chati ku ba mukulwakwe ni ku nzubo ye si, "Kani yende ni ka wambile Faro, nikati, "Bamukulwangu ni be nzubo ya tayo, ba bena munkanda ya Kanana, beza kwangu. ³²Bakwame aba balisani be mbelele, kakuti ba bali bamuni be ñombe. Ba baleti mitapi yabo, zikamu zabo, ni zonse izo zi bena nazo. ³³Mu kube kuti, Faro linu cha misumpa ni kubuza, 'mutendo wenu njo uhi?' ³⁴iyo ka muwambe, Bahikana bako balisani baba balile ba zimunatu kuzwa ku buhya bwetu kwiza kusika hanu, iswe tubonse ni besikulwetu.' Mutende bulyo kuti mo wole ku hala munkanda ya Gosheni, kakuti mulisani ni mulisani yense ku Maegepita wine ikwe.

47

¹Linu Josefa che njila mukati ni ku kawambila Faro, "Bandanda ni ba mukulwangu, ni mitapi, ni mpene, ni zonse zabo, chiba sika ku kazwa mwinkanda ya Kanana. Bone, bena mwinkanda ya Gosheni." ²Chahinda ba mukulwe bakwana iyanza ni ku ka bezibahaza kwa Faro. ³Faro chati kuba mukulwe, "Mutendo nzi umutenda?" Chibati kwa Faro, "Bahikana bako balisani, mulubekalile luzubo lwetu." ⁴Chibati kwa Faro, "Tubakezi chaku sekalilila mwinkanda. Kakwina mafulisezo a mitapi ya bahikana bako, kakuti inzala inkando mwinkanda ya Kanana. Lyahanu, tukumbila usiye bahikana bako bekale mwinkanda ya Gosheni." ⁵Linu Faro cha wamba kwa Josefa, chati, 'Beso ni ba mukulwako bakeza kwako. ⁶Inkanda ya Egepita ina habusu bwako. Uhe beso ni ba mukulwako muchikiliti china bulotu buhitilize, mwinkanda ya Gosheni. Heiba wizi bakwame mukati kabo bawola, uba bike ku mamela zimunantu." ⁷Linu Josefa chaleta Jakobo isi mukati ni ku muleta kwa Faro. Jakobo chahwila Faro. ⁸Faro chati kwa Jakobo, "Chiwahala inako isikahi?" ⁹Jakobo chati kwa Faro, "Myaka ya lwendo nji 130. Myaka ya buhalo bwangu ibali miche ni ku chisa. Kana ibabi mile ubu nji ba luzubo lwangu. ¹⁰Linu Jakobo chahwila Faro ni kuzwa kwali. ¹¹Linu Josefa chaha besi ni ba mukulwe. Chabaha kwikala mwinkanda ya Egepita, inkanda iba hitilize ku bulotu, mwinkanda ya Ramases, sina mwa balaeli Faro. ¹²Josefa chaha besi zilyo, ba mukulwe, ni benzubo ibesi bonse, kuya cha bahwile mu bali bakwilila. ¹³Lyahanu kana kubena zilyo mwinkanda; kakuti inzala ibali inkando. Inkanda ya Egepita ni inkanda ya Kanana chiya sinyeha ibaka lye inzala. ¹⁴Josefa cha kunganya mali onse abena mwinkanda ya Egepita ni inkanda ya Kanana, chaku wuza buheke ku ba bali kwila mwateni. Linu Josefa chaleta mali mu chibaka cha Faro. ¹⁵Aho mali wonse e nkanda zonse ya Egepita ni Kanana hamana, ma Egepita bonse chibeza kwa Josefa ni kuwamba, "Tuhe zilyo! Chinzi tuwola kufwila mu menso ako ibaka lya mali etu abamani?" ¹⁶Josefa chati, Heiba bali enu abamani, mulete zi munantu zenu imi ka nimihe zilyo cha ku chinchana ni zimunantu zenu. ¹⁷Chi baleta zimunantu zabo kwa Josefa. Josefa cha baha zilyo ku chinchana ni imbzi, ingu, impene, ni mambongolo. Chaba lela ni chinkwa cha kuchinchana ni zimunantu zabo zonse mowo mwaka. ¹⁸Uwo mwaka haumana, chibeza kwali mwaka wi chilila imi chibati kwali, "Kete tukupatile u muyendisi wetu kuti mali etu wonse chi abamani, inombe zetu zonse cheli nji zako. Ka kusina chishele kwetu chete tuhe muyendisi wetu, konji mibili yetu ni inkanda yetu. ¹⁹Chinzi ha tuwola kufwila habusu bwa menso ako, twense iswe ni inkanda? U tuwule ni inkanda yetu ku chinchisa ni zilyo, imi iswe ni inkanda ka tube tubahikana kwa Faro. Tuhe buheke kuti tuhale isini kuti tufwe, imi inkanda kanji ibi itongo." ²⁰Cwale Josefa chawulila Faro inkanda yonse ya Egepita. Kakuti ma Egepita bonse ba bawuzi mawa abo, inzala ibali inkando luli. Mweyi inzila, inkanda chiyaba ya Faro. ²¹Haili ku bantu, ni cha batenda zikombwa kuzwa ku amwi ma manimani a Egepita kuya ku nyinza ya amwi ma manimani. ²²Ibali inkanda bulyo ya mupurisita ya sena abawuli Josefa, kakuti mapurisita ba bali kuhewanga zabo. Ba bali kulyanga zi bali kuzwa kwa Faro. Chingi kana ba bawuzi inkanda yabo. ²³Linu Josefa chati ku bantu, "Mulole, na miwula ni inkanda yenu sunu muba Faro. Lyahanu ubu buheke bwenu, imi ka mubiyale mwinkanda. ²⁴Ha kusinza, muyelele kuha ikopokopo kwa Faro, imi zibaka zone kazibe nji zenu, buheke bwa muluwa ni zilyo za benzubo ni bahwile benu." ²⁵Chibati, "Uba hazi buhalo bwetu. Tuwane chishemo mu menso ako. Katube tuba hikana ba Faro. ²⁶Cwale Josefa chatenda mulao usitenda mwinkanda ya Egepita ni sunu hanu, kuti zimwi zikwana iyanza nji za Faro. Konji inkanda ya mapurisita nji sena ibabi ya Faro. ²⁷Linu Isilaele cha hala mwinkanda ya Egepita, muchikiliti cha Gosheni. Bantu bakwe chiba wana zingi umo. Ba be njihi ni ku yekezeha cha bukando. ²⁸Jakobo aba hali mwinkanda ya Egepita myaka ina 17, linu myaka ya kuhala kwa Jakobo ibali 147. ²⁹Cwale inako ha ichutila ya kufwa kwa Isilaele, cha sumpa mwanaswisu wakwe Josefa imi chati kwali, "Heiba hanu nawana chishemo mu menso ako, ubike iyanza lyako mukunsi ka zilumpi zangu, imi uni tondeze kusepahala ni buniti. Nikumbila kanji uni ziki mwa Egepita. ³⁰Chi nafwa uni twale ku balele ba luzubo lwangu, kuni hinde kuni ziswa mwa Egepita imi uka nizike ku chibaka chi bazikitwe bakwangu. ³¹Josefa chati, "Kani tende mu mwatela," ³²Isilaele chati, "Konke kwangu. 'imi Josefa cha konka kwali. Linu Isilaele cha sungama hansi ha mutwi wabulo bwakwe.

48

¹Ni chi kwatendahala kuti kwande ezi zintu, kuti zumwi ni chati kwa Josefa, "Lole, beso balwala." Linu ni chahinda naye bana bakwe bobele ba banaswisu, Manase ni Efraimi. ²Imi Jakobo ha wambilwa, "Lole mwanako mwanaswisu Josefa wa sika ku kubona," Isilaele ni chawana ziho ni kwikala ha mumbeta. ³Jakobo ni chati kwa Josefa, "Ireeza weziho aba libonahazi kwangu kwa Luzi munkanda ya Kanana. Na ni fuyola ⁴imi ni chati kwangu, Ubwene, ka ni kuletele luzubo, ni kwinjise. Ka ni kuchite ikunga lya masi. Ka nihe, inu inkanda ku behwa ba behwa bako sina chifumu chisamani." ⁵Linu bana bako bobele ba banaswisu ba bazalwa kwako mwinkanda ya Egepita ni niseni kwiza kwako kwa Egepita, nji bangu, sina ba Rubeni ni Simioni ha bali bangu. ⁶Bahwile bete nobe nabo kuzwa kwaba ka ba be bako; ka ba nolwe mwikonde lya mazina aba mukulwabo muchanda chabo. ⁷Kono sina kwangu, ha ni bakuzwa kwa Padani cha maswabi angu Rahele a bafwili munkanda ya Kanana, ni twina mwizila, ni ku china chi baka zana cha kuyenda kwa Efraiti. Ni ba muziki koko ne li munzila ya kwa Efraiti" (chitewa kuti, Betelehema). ⁸Imi Isilaele ha bona banaswisu ba Josefa, ni chati, "Abo nji bani?" ⁹Josefa chati kubesi, "Banaswisu bangu, abo Ireeza aba nihi kunu. Isilaele ni chati, "Ba lete kwangu, njokuti kuti ni bahwile. ¹⁰Lyahanu menso a Isilaele chi ba kukangwa mukuti cha miaka yakwe, chobulyo kana aba kuwola kubona. Njokuti Josefa ni cha baleta hafuhi naye, mi cha bacuncuna ni ku ba bababba. ¹¹Isilaele ni chawamba kwa Josefa, "Kana ni bahupwile ku bona bulubi bwako hape, kono Ireeza a ba woli kuni zuminina kuti ni bone baana bako." ¹²Josefa ni cha ba zwisa kuzwa mukati ka mazwi a Isilaele, mi linu chakotama ni kusungamina hansi. ¹³Josefa ni chabahinda bonse, Efraimi kwi yanza lyakwe lya bulyo kumbali kumbali ni yanza lya Isilaele lya bumonso, mi Manase kwi yanza lya bumonso kumbali lye yanza lyabulyo lya Isilaele, ni ku ba chunza hafuhi naye. ¹⁴Isilaele ni cha bungununa i yanza lya kwe lya bulyo ni ku libika hewulu lya mutwi wa Efraimi, ya bali muhwile, mi yanza lyakwe lya bumonso hewulu lya mutwi wa Manase. A babiki mayanza akwe, ka kulihitisa hewulu, mukuti Manase ibali mwana we ntazi. ¹⁵Isilaele a bahwili Josefa, ni kuwamba, "Ireeza habusu iye batayo ba Abrahamama ni Isakaiba balikuyenda, Ireeza ya bani ba baleli kwiza kusika linu izuba, ¹⁶inilozi liba ni silelezi kuzwilila kuzonse ziholofaza, a wolwe kuhwila baswisu aba. Izina lyangu li wolwe kusumpiswa kubali, ni zina libatayo ba Abrahamama ni Isaka. Mi bakule chabungi hansi." ¹⁷Josefa ha ba boni besi ni ba bika iyanza lyabo lya bulyo hewulu lya mutwi wa Efraimi, ka na iba mutabisi. Ni chahinda iyanza libesi kuli zwisa ku mutwi wa Efraimi kulibika hamutwi wa Manase, ¹⁸Josefa ni chati kwesi kahena bulyo, tayo, chokuti uzu nji mwana wentazi. Bike iyanza lyako lya bulyo hewulu lya mutwi wakwe." ¹⁹Isi ni chakana ni chati, "Niizi, mwanaswisu wangu, Niizi. Naye bulyo mwa be chisi, mi naye kabe mukulwana. Kono mwanchakwe ka kabe mukando ku muhita, mi behwa ba behwa bakwe kazibe zisi za bantu bangi." ²⁰Isilaele ni cha bahwila mwelyo izuba cha manzwi, "Bantu ba Isilaele ka bawambe imbunyi cha mazina ako chakuti, Ireeza a mitende kuswana ni Efraimi ni kuswana ni Manase. Cheyi inzila, Isilaele ni chabika Efraimi kubusu bwa Manase. ²¹Isilaele ni chati kwa Josefa, "Bone, chi ni na hafuhi ni kufwa, kono Ireeza ka be nawe, mi ka miboze kwinkanda i beshenu. ²²Kwako, sina ha wina hewulu li bamukulwako. Ni kuha injetumuko ye lundu ini bahindi ku Maamori cha mukwale wangu ni buta bwangu."

49

¹Linu Jakobo na sumpa bana bakwe ba banakwame, nati: "Mukungane hamwina, kuti ni mi wambile cheti chi tendahale kwenu mu mazuba a kubusu. ²Mukungane hamwina imi muteeke, inwe bana banakwame ba Jakobo. Muteeke kwa Isilaele, ishenu. ³Reuben, u mwanangu we ntanzi, ni matangilo a ziho zangu, mwanangu yo kutekwa ni yo kolete kuhita bamwi kuziho. ⁴Ya sa yenzwa sina menzi a buba, keti no bubane, mukuti u be njili habulo bubeso. U ba singeki ikwe habuli, u be njili mubuli. ⁵Simone ni Levi bana ba hamwina, milinga ya bulwisi nji mikwale yabo. ⁶Oo luhuhu lwangu, kanji lwi njili mu ziambo za kumbali, mukuti inkulo yangu i chi kuteka ahulu icho. Mukuti ba behayi bakwame mu bubengi bwabo. I bali mu ku lisangisa ha baba nokli misifa ya mapulu. ⁷Bubengi bwabo bu kutitwe, bukali, ni bubilala. Mu ba kauhane mwi nkanda ya Jakobo ni ku sa hasana mwa Isilaele. ⁸Juda, bozalwa nabo mu ba kutembe. Iyanza lyako ka li be hensingo ya zila zako. Bana beso ba banakwame ka ba fukame habusu bwako. ⁹Juda ka davuzana. Mwanangu u ba zambi zila zako. U ba suki, ku nantila sina undavu, sina undavu wo mukulwakazi. Njeni yeta like ku ku mubusa? ¹⁰Chisupo kete ni chizwe kwa Juda, kapa inkoli ya buyendisi kuzwa mu matende akwe, konji Shiro he ti neze. Zisi kazi muzuwe. ¹¹Ku suminina indonki yakwe ha chisamu che veine, ni mwana we ndonki ha chisamu che veine chi salitwe, a ba shanzi zizabalo zakwe mwi veine, ni mukanjo wakwe mu malaha a buwomba. ¹²Menso akwe mu a sihe ubu i waine, mi meeno akwe mu atube ubu muzilili. ¹³Zabuloni mwa hale kumbali niwate. Mwa be ilizo lya zisepe, imi inyinza ya kwe mu i kuzwe ku kasika kwa Sidoni. ¹⁴Isakare i ndonki ikoletete, i butite mukati ko mulaka we mbelele. ¹⁵U bwene chibaka chilotu cho ku pumwila ni nkanda indotu. Ka tenzeke iheta lyakwe mu muziyo ni ku ba muhikana wa mutendo. ¹⁶Dani mwa atule bantu bakwe ubu umwi wa mishobo ya Isilaele. ¹⁷Dani mwabe inzoka ina kumbali ni nzila, ina busungu munzila i suma ku zisito ze mbizi, kuti muntanti wayo awile ku masule. ¹⁸Ni lindila ku hazwa kwako, Simwine. ¹⁹Gadi-mutanti ka mulwise, kono ka balwise ku zisito zabo. ²⁰Zilyo za Esha ka zi njihe, imi kahe zilyo zi swanela Simwine. ²¹Nafutali inzwi li li yendela bulyo; mwabe mulotu yo lweleka. ²²Josefa mutabi ubika zihantu chobungi, mutabi u bika zihantu chobungi, wina hafuhi ni ziba, mutabi yalyo itanta hewulu lye mota. ²³Babwimi ka ba mulwise ni ku muzinda, ni ku mukataza. ²⁴Kono buta bwakwe mu bushale ni bwinako, imi mayanza akwe mu a be ali wolela, ibaka lya mayanza we Ziho zikando Yenke kwa Jakobo, ibaka lye zina lya yo lisa Imbelele, Ibwe lya Isilaele. ²⁵Ireeza u beshenu mwa mituse imi Ireeza we Ziho zikando mwa mihwile ni nfuyonzi zi zwa kwi wulu, nfuyonzi za mu menzi a buba kuzwa kungsi, nfuyonzi za mabele ni ze buumo. ²⁶Nfuyonzi zibeso inkulu ku zamba nfuyonzi za malundu a kale kapa zintu zi lakazeha za ziwulu za kale. Ha ke zibe hamutwi wa Josefa, mane ni hewulu lya mutwi we naabi ba mukulwe. ²⁷Benjamine bubinzi bu fwile inzala. Kakusasana

mwa lye zilyo zehaya imi chitengu mwa kunganye za kwata.²⁸Iyo nji mishobo ye ikwana i kumi ni yobele ya Isilaele. Izi za ba wambi ishabo kubali ha bahwila. Umwi ni umwi a ba muhwili che nfuyonzi i yelele.²⁹Linu cha balaela nati ku bali, "Chinina hafuhi ni ku ya ku bantu bangu. Mu ni zike ni bazazi bangu be ntanzi mwilindi li na mwiwa lya Efero wa Muhiti,³⁰ mwi lindi li na mwiwa lya Machipela, lina hafuhi ni Mamere mwi nkanda ya Kanana. Iwa lya bawuli Abrahama ku ba chibaka cha mazikilo kwa Efurame wa Muhiti.³¹Uko baba ziki Abrahama ni Sara mwi hyabwe; uko baba ziki Isaka ni Rebeka mwi hyabwe, mi uko ni ba ziki Leya.³²Iwa ni lindi li na mo liba wulwa ku bantu ba Heti."³³Aho Jokobo hamana izi intaelo ku banaswisu bakwe, na booza matende akwe mu mumbeta, na huza lwa mamanimani ni ku ya ku bantu bakwe.

50

¹Linu Josefa cha ku bula ziho a bawili ha bulubi bubesi, ni cha mulilila, ni ku muchunchuna. ²Josefa a balaeli bahikana bakwe basiliki ku lukisa chitunta chibesi. Mi basiliki chi ba lukisa Isilaele. ³Ba bahindi mazuba a kwana makumi one, kakuti nji mazuba a chiba kulukiswa chitunta kuti kanji chiboli. Ma Egepita baba mulili mazuba a mana iyanza ni obele. ⁴Mazuba o kulila ha amana, Josefa a ba wambi ku manduna ba Faro, nati, "Heiba hanu na wana chisemo mu menso enu, ni mi kumbila ku ka wamba kwa Faro, mukati, ⁵Batayo baba ni konkisi, ni bati, "Bone, ni na hafuhi ni kufwa. Mu ni wunge mwi kumbu lyangu li ni ba lishili ni mwine mukanda ya Kanana. Kwateni uko mu muka ni wunge mo. Linu mu ni zuminine ni kawunge batayo ni ka boole." ⁶Faro ne taba nati, "Yende u ka wunge beso beso, sina ha baba ku konkinsezi." Josefa na yenda ku ka wunga besi. Manduna ba Faro bonse ni ba yenda naye-bakulwana mu mahasi akwe, ni ba yenzi bonse munkanda ya Egepita, ⁸ni luhasi lwa Josefa lonse ni bamukulwe, ni luhasi lubesi. Kono bana babo, zimunantu zabo, ni nombe zabo zi bashali munkanda ya Gosham. ⁹Makockikala ni bantu ba tantite he mbizi na bo ni bayenda naye. Ibali ikunga ikando lya bantu.¹⁰Ha ba kasika ha chidino cha Atadi mwi shilya limwi ya lwizi lwa Jodani, baba lili ahulu cha maswabi makulu. Umo Josefa na lila besi mazuba a mana iyanza ni obele. ¹¹Bazaki be nkanda, ma Kanana, ha ba bona chililo mu chidino cha Atadi, ni bati, "Iyi nji nako iba baswabite ahulu ma Egepita" Nji baka chibaka ha chiba sumpwa Abele Maziraimi, china mwishilya lya lwizi lwa Jodani.¹²Bana ba Jakobo ba banaswisu ni ba mutenda mwa ba wambili. ¹³Bana bakwe ba banaswisu ni bamutwala munkanda ya Kanana ni ba ka mu wunga mwi kumbu muluwa lwa Makapele, hembali ni Mamare. Abrahama a ba wuli ikumbu mwiwa ku ba chidino. Abali wulite kwa Eferoni wa Muhiti. ¹⁴Ha mana ku wunga besi, Josefa na bola mwa Egepita, iye hamwina ni ba mukuiwe, ni baba musindikize bonse ku kuwunga besi.¹⁵Bamukulwe Josefa ha ba bona kuti ishabo chafwa, ni bati, "Mu kube buti heiba Josefa u si tubengele imi usaka kutu lihisu cha kwi zula chabubi butu ba mutendi?" ¹⁶Chobulyo ni balaela ku bakwateni kwa Josefa, ni chibati, "Beso baba tu laeli ni baseni kufwa, ni bati, ¹⁷Mu wambile Josefa ichi, ni kumbila ukwatile bubilala bu ba mukulwako ni zibe zabo ha babatendi bubilala kwako. Linu u kwatile bahikana be Ireeza u beso." Josefa a ba lili ha ba wamba kwali. ¹⁸Bamukulwe nabo ni ba lila ni kupatama habusu bwakwe ni ba lolete hansu. Ni bati, "Bone, tubahikana bako." ¹⁹Kono Josefa na betaba nati, "Kanji mutiyi. Kana ime ni na muchisa che Ireeza?" ²⁰Sina kwenu mu ba zezete ku ni tenda bubu, kono Ireeza a ba zezete bulotu, ku babalela buhalo bwa bantu bangi, sina mu mubwenene sunu. ²¹Linu hanu sanzi mutiyi. Ka ni milele inwe ni bana benu banini." Ni chaba ntontoza cheyi inzila ni ku wamba chenkulo indotu ku wisa inkulo zabo.²²Josefa a ba ku hala mwa Egepita hamwina ni luhasi lubesi. A ba hali miaka imana mwanda u mwina ni kumi. ²³Josefa aba boni bana ba Efraimi ku ya ku mulahi wo butatu. Hape a ba boni bana ba Makili mwanaswisu wa Manase, baba kubikwanga ha mazwi a Josefa.²⁴Josefa a bati ku bamukulwe, "Chinina hafuhi ni kufwa; kono Ireeza keze kwenu ni ku mihitila ku mizwisa mweyinu inkanda ku mi twala mwi nkanda ya ba sepisi cha ku konkua kuiha Abrahama, Isaka, ni Jakobo." ²⁵Linu Josefa na kumbila bana ba Isilaele kuli konkua cha ku lisumina, Nati, "Ireeza chabu niti keze kwenu. Keyo inako mu swanela kuhinda zifuha zangu ku zwa kunu." ²⁶Josefa na fwa, ne na miaka ina 110. Baba lukisi chitunta chakwe kuti sanzi chiboli ni ku chi bika mwihande.